



Souhrnná teritoriální informace Rusko

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Moskvě
ke dni 31.03.2009

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu



1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

- Ruská federace - Rusko (Российская Федерация – Россия)

1.2. Rozloha

- 17 075 400 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

141,9 mil. obyvatel (k 1.1.2009), hustota obyvatelstva 8,31 na 1 km². Podíl ekonomicky činného obyvatelstva - 75,7 mil., tj. 53,4 %.

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

V roce 2008 se počet obyvatel Ruska snížil o 121 tisíc osob, tj. o 0,085 %.

Migrační přírůstek (především ze států SNS) činil 281 615 osob a kompenzoval jen 66,6 % ztrát.

1.5. Národnostní složení

- Rusové 80 %
- Tataři 3,83 %
- Ukrajinci 2,03 %
- Baškirové 1,15 %
- Čuvaši 1,13 %
- Čečenci 0,9 %
- Arméni 0,78 %
- asi 140 dalších malých národností.

1.6. Náboženské složení

- pravoslavní – 71 % pokřtěných (20 % alespoň částečně praktikujících)
- muslimové – 5 %
- katolíci – 1 %
- protestanti – 1 %
- buddhisté - 1 %
- judaismus vyznává 1 % obyvatel
- ateismus přiznává jen asi 13 % obyvatel..



1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Na celém území Ruské federace je úředním jazykem ruština. Na území republik, krajů, oblastí a autonomních okruhů jsou úředními jazyky rovněž jazyky národní, pokud tak stanoví ústavy těchto subjektů. Z neruských jazyků jsou nejpoužívanější tatarština (3 %) a ukrajinština (1 %).

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Ruskou federaci tvoří 83 subjekty - 21 republika, 2 města federálního významu (Moskva a Sankt Petěrburg), 9 krajů, 46 oblastí, 1 autonomní oblast (Židovská autonomní oblast) a 4 autonomní okruhy - rozdělené na základě výnosu prezidenta č. 849 z 13. 5. 2000 do sedmi federálních okruhů:

Centrální federální okruh: Bělgorodská oblast, Brjanská oblast, Vladimírská oblast, Voroněžská oblast, Ivanovská oblast, Kalužská oblast, Kostromská oblast, Kurská oblast, Lipecká oblast, Moskevská oblast, Orlovská oblast, Rjazanská oblast, Smolenská oblast, Tambovská oblast, Tverská oblast, Tulská oblast, Jaroslavská oblast a město Moskva.

Administrativní centrum - Moskva.

Severozápadní federální okruh: Karelská republika, Republika Komi, Archangelská oblast, Vologodská oblast, Kaliningradská oblast, Leningradská oblast, Murmanská oblast, Novgorodská oblast, Pskovská oblast, Něnecký autonomní okruh a město Sankt Petěrburg.

Administrativní centrum - Sankt Petěrburg

Jižní federální okruh: Adygejská republika (Adygejsko), Dagestánská republika, Ingušská republika, Kabardinsko-balkarská republika, Kalmycká republika, Karačajevsko-čerkeská republika, Severoosetinská republika - Alanie, Čečenská republika, Krasnodarský kraj, Stavropolský kraj, Astrachanská oblast, Volgogradská oblast a Rostovská oblast.

Administrativní centrum - Rostov na Donu.

Povolžský federální okruh: Baškirská republika (Baškortostán), Marijská republika (Marij El), Mordvinská republika, Tatarská republika (Tatarstán), Udmurdská republika, Čuvašská republika - Čavaš respublik, Kirovská oblast, Nižgorodská oblast, Orenburská oblast, Penzenská oblast, Samarská oblast, Saratovská oblast, Uljanovská oblast a Permský kraj.

Administrativní centrum - Nižnij Novgorod.

Uralský federální okruh: Kurganská oblast, Sverdlovská oblast, Ťumeňská oblast, Čeljabinská oblast, Chantsko-mansijský autonomní okruh a Jamalsko-něnecký autonomní okruh.

Administrativní centrum - Jekatěrinburg.

Sibiřský federální okruh: Altajská republika, Burjatská republika, Tuvská republika, Chakaská republika, Altajský kraj, Krasnojarský kraj, Irkutská oblast, Kemerovská oblast, Novosibiřská oblast, Omská oblast, Tomská oblast a Zabajkalský kraj.



Administrativní centrum - Novosibirsk.

Dálnovýchodní federální okruh: Republika Sacha (Jakutsko), Přímořský kraj, Chabarovský kraj, Amurská oblast, Kamčatský kraj, Magadanská oblast, Sachalinská oblast, Židovská autonomní oblast a Čukotský autonomní okruh.

Administrativní centrum – Chabarovsk.

Přijetí do Ruské federace nebo vytvoření v jejím rámci nového subjektu upravuje federální ústavní zákon.

Hlavní město Moskva má 10,4 mil. obyvatel.

Další velká města:

- Sankt Petěrburg – 4,6 mil.
- Novosibirsk – 1,4 mil.
- Nižnij Novgorod – 1,3 mil.
- Jekatěrinburg – 1,3 mil.
- Samara – 1,1 mil.
- Omsk – 1,1 mil.
- Čeljabinsk – 1,1 mil.
- Kazaň – 1,1 mil.
- Ufa – 1,1 mil.
- Rostov na Donu – 1 mil.
- Volgograd – 1 mil.

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Ruský rubl (RUB) je 100 kopějek. Státní banka Ruska (Centralnyj bank Rossiji) vyhlašuje na každý den oficiální kurs RUB/USD a RUB/EUR. Dne 20. března 2009 relace činila 33,8222 RUB za 1 USD a 45,4516 RUB za 1 EUR.

Používání cizí měny ve vnitřním platebním styku bylo v Rusku rozhodnutím prezidenta ze dne 1. 1. 1998 oficiálně zrušeno.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátky (dny pracovního klidu)

- 1., 2., 3., 4. a 5. ledna - Novoroční prázdniny
- 7. ledna – Narození Páně
- 23. února – Den obránců vlasti
- 8. března – Mezinárodní den žen
- 1. května – Svátek jara a práce
- 9. května – Den Vítězství



- 12. června - Den Ruska
- 4. listopadu – Den národní jednoty.

Obvyklá pracovní doba: 40 hodin týdně.

Obvyklá prodejní doba:

- Menší obchody s potravinami - 08:00-19:00 nebo 09:00-21:00.
- Větší obchody s potravinami – nepřetržitě ve dne i v noci.
- Obchody s oděvy a průmyslovým zbožím většinou od 10:00 do 21:00, ale i 24 hodin nepřetržitě.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Kultura obchodního jednání

Na úvod nutno upozornit, že obchod v Rusku není vždy jen o ceně. Kdo nemá osobní vazby, kontrakt se mu domlouvá s velkými obtížemi. Základní pravidlo tudíž zní: obchod v Rusku je postaven na osobních vztazích, internet a korespondence úspěch nepřinesou. Velmi důležitý je i fenomén důvěry. Bez ní to při uzavírání obchodu nejde. Jelikož v ruských podnicích převládá direktivní styl řízení, je nutné ji budovat k nejdříve postaveným osobám. Vytváření atmosféry důvěry je dlouhodobou záležitostí. Když se tedy chcete vydat na ruský trh a proniknout na něj s novým zbožím, musíte počítat s tím, že to bude časově i finančně náročné. Nicméně v případě úspěchu se vložené investice bohatě vrátí. A navíc získáte ne-li přátelství, tak jistě dobrého partnera.

Kultura obchodního jednání, zejména v regionech, je stále směsicí evropsko-sovětského přístupu a v některých lokalitách dokonce muslimsko-orientálního přístupu. Jednání, jež bývá často komplikováno různými byrokratickými omezeními, probíhá obvykle složitě, vyžaduje trpělivost, cílevědomost a v regionu výběr obchodního partnera s těsnými kontakty na místní administrativní orgány (určitá „pojistka“ bezpečnosti obchodu a ochrany před vyděračstvím, tzv. reketem /z angl. racket/). Pokud transakce vyžaduje souhlas státního úředníka, pak je to on v roli „nejkvalifikovanějšího konzultanta“, kterého nelze z jednání vyloučit. Za málo pravděpodobnou lze považovat možnost uzavření dohody hned při prvním jednání. Ovšem u nově nastupující generace obchodníků lze spatřovat obrat k racionalizaci, což se projevuje i ve způsobu vedení obchodního jednání. Dlouhodobé osobní kontakty, založené na vzájemné důvěře, podstatně snižují nebezpečí nekorektních praktik.

Stávající podnikatelskou sféru v RF tvoří obchodníci, kteří se rekrutují z řad soukromých podnikatelů, představitelů finančně-průmyslových skupin, ropných, plynárenských a jiných exportních společností. Převážná většina z nich je zcestovalá, má přehled o nabídce a není jim cizí anglosaský styl jednání. To platí rovněž o mladší garnituře úředníků státní správy a podnikového managementu. U této skupiny lidí převládá logické a koncepční myšlení a pragmatický přístup k řešení problému. Na jednání s nimi je třeba se důkladně připravit, mít dostatek informací o projednávané problematice (realie o společnosti, údaje o referenčních zakázkách, certifikátech na zboží atd.).

Vedoucí delegace z ruské strany, který jednání zahajuje a zpravidla vede, disponuje vysokou formální



autoritou. Členové jeho doprovodu se do diskuse zapojují většinou jen na jeho přímou výzvu. Respektování hierarchie ruských protějšků přispívá do značné míry ke zdárnému průběhu jednání. Jednací styl takové autority je často veden v duchu „vítězství-prohra“, ačkoliv navenek je kladen důraz na „vzájemnou“ výhodnost transakce.

Při obchodních jednáních se nedoporučuje vyvíjet nátlak na partnera, ale ponechat mu čas (ruská mentalita má jiné vnímání prostoru a času). Dohody bývají zachyceny písemně, ústní ujednání nemají stejnou váhu – na rozdíl od některých evropských zemí. Projevy nesouhlasu se zpravidla vyjadřují přímo, s patřičným vysvětlením, resp. omluvou. Během jednání se můžete setkat s hlasitým a emotivním vystoupením či pohrůžkami ukončení jednání. Můžete se setkat i s arogancí a tvrdými slovy.

Nejen ve chvílích debat, kdy se můžete dočkat i fyzického kontaktu, poklepání na rameno či dotek ruky, vyplouvají na povrch skryté emoce ruských protějšků. Prudké výlevy mohou být někdy účelové. Takové chování vyplývá spíše z neochoty Rusů přistupovat na kompromisy. Je to pro ně projevem slabosti, proto by se ochota k ústupkům neměla očekávat. Je to vše zkouška nervů a odolnosti. A jestliže náhlá vzplanutí emocí a hrozby nejsou neobvyklé, stejně intenzivní mohou být i projevy srdečnosti. O to větší a častější k Čechům. Dá se říct, že Čechům jsou Rusové více nakloněni než Češi jim. Slova o tom, že mají Čechy rádi, a o slovanském spojení nejsou z jejich strany planá. Rusové Česko znají a rádi do něj jezdí.

V hojně navštěvovaných surovinově bohatých regionech RF se vyskytuje tzv. německý syndrom. Partneri často disponují nabídkou ze SRN a mají tendenci srovnávat technické parametry a cenové údaje o zboží. V takovém případě je nutné mít po ruce přesvědčivé argumenty.

Jako jednací jazyk je používána ruština (hlavně u starší generace). V posledních letech se však stále více prohlubuje rozdíl mezi starší a mladou generací, která je jazykově zdatná. Znalost dvou světových jazyků, s angličtinou na prvním místě, není zdaleka výjimkou. Zejména v bankovních a obchodních kruzích je běžné potkat mladé lidi, kteří absolvovali zahraniční stáže v anglicky mluvících zemích.

Mnozí Rusové však nadále preferují používání ruštiny jak v korespondenci, tak zejména při samotném obchodním jednání. Zvláště v regionech jsou ruští manažeři slaběji vybaveni znalostmi cizích jazyk, proto je dobré s tím počítat. Chcete-li však probírat technické detaily, bez skutečně výborných jazykových znalostí se neobejdete. Pak je lepší vzít si tlumočníka než nabídnout angličtinu. Každopádně na jednacím jazyku se třeba se předem domluvit.

Rusové jsou zpravidla dobří řečníci. Rádi zabrousí i do historie, kultury či sportu a dávají na odiv své vědomosti. Mezi tématy. O nichž běžně hovoří, jednoznačně dominují politika a patriotismus. Mají i přehled o sportu a obvykle je pozitivně a s uznáním přijímáno, že v řadě ruských týmů působí i čeští hráči.

Udělat dojem, to je jedno z pravidel budování dobrých vztahů. Na formě prostě hodně záleží. Rusové se za své bohatství (pokud jsou bohatí) rozhodně nestydí a rádi ho dávají na odiv jako důkaz úspěchu. Projevuje se to zejména v odívání. A od partnera se očekává podobný přístup. Oblek při schůzce by proto měl být nový a měl by také odpovídat módním trendům. Rozhodně se nedoporučuje mít na sobě plagiáty oděvních značek, hodinek a podobně.



K dobrému tónu patří výměna dárků. Jejich hodnota a pečlivost výběru je v očích partnerů jistým důkazem vaší snahy a hloubky vztahu. Dárek je třeba mít při vhodné příležitosti vždy připravený a rozhodně by to neměla být pouze firemní propisovací tužka či zapalovač. Vhodné je kvalitní české sklo, rovněž i typicky český alkohol – např. Becherovka.

Obchodně lze v RF jednat po celý rok, s výjimkou konce roku a první poloviny ledna kalendářního roku, kdy Rusové slučují dovolenou se státními svátky a rádi vyrážejí do zahraničí (lyžování atd.). Období letních dovolených začíná stejně jako školní prázdniny již začátkem června a kulminuje v červenci a srpnu.

Vizitka hodně napoví o ruském partnerovi. Oprávněnou pochybnost vyvolává obchodník nebo novinář, který není vybaven vizitkou. Podobným případem jsou též úředníci na střední úrovni (včetně ministerských), kteří obvykle vizitku nemají. Extrémem jsou pak vizitky některých novodobých zbohatlíků (tzv. novyje ruskije), hýřící zlatým potiskem na blýskavém podkladě (demonstrace osobního úspěchu). Na rozdíl od střeoevropských zvyklostí jsou tituly v RF používány od úrovně doktora věd výše. Slovo „inženýr“ se na vizitce vyskytuje jen ve spojení s pracovním zařazením (hlavní inženýr je obdoba technického náměstka).

Důležité pravidlo při jednání s Rusy zní: nepodceňujte své partnery. Ruští obchodníci bývají o své komoditě výborně technicky i cenově informováni. Proto je nutné od počátku podávat přesné a pravdivé informace. Drtivá většina ruských podnikatelů má vysokoškolské vzdělání, zkušenosti z řídicích funkcí ve státních podnicích v sovětské éře, velmi dobrou znalost místních podmínek a schopnost pohybovat se v nich.

Pracovní návyky

Rusko je mnohonárodnostním státem s paletou nejrůznějších kulturních, etnografických, a historických tradic. Z těchto důvodů, jakož i s ohledem na demografické hledisko, nelze paušálně hodnotit pracovní návyky obyvatel RF. Pro nový management existuje dostatek motivace, aby zejména v soukromém sektoru pracoval s nasazením (i zde lze narazit na workoholiky). Na druhé straně pracovní návyky většiny úředníků na střední a nižší úrovni ve státních a municipálních úřadech, ve státních podnicích, ale i v soukromých firmách se příliš nezměnily. Nadále platí, že oběd je „svatá věc“ a telefon mezi 13. a 14. hodinou se zvedá jen výjimečně.

Mezilidské vztahy

Ve vztahu vedoucí – podřízený platí stroze autoritářská pravidla, což ovšem nevylučuje velmi neformální vztahy mezi pracovníky, včetně společných oslav na pracovišti. Služební nadřazenost se někdy dává najevo i při jednání s cizinci, pokud je partner nižšího rangu.

Na veřejných místech se často lze setkat s lidmi, kteří mají „komplex hlídače“ – vrátní, pracovníci ochrany, sekretářky, jež disponují nevelkou mocí, kterou se snaží dát patřičně najevo.

Zvláštností je také skutečná vášeň pro slavení svátku všeho druhu – počínaje celospolečenskými, jako je Nový rok nebo Velikonoce, konče úzce profesními, jako je Den horníka nebo metalurga atd. Jedním z nejvýznamnějších svátku je stále 8. březen – při této příležitosti muži blahopřejí dokonce i zcela neznámým ženám (např. prodavačkám).



Žebříček hodnot je analogický s evropskými tradicemi – na prvních místech je rodina, děti a zdraví.

Vzdělanější vrstvy obyvatel mají schopnost kritické a ironické sebereflexe, a to nejen ve vztahu k novým zbohatlíkům („novým ruským“).

Pokud jde o vztah k přírodě a životnímu prostředí, nadále přetrvává lhostejnost.

Verbální i neverbální komunikace

V Rusku (a v ruský mluvících zemích obecně) se k předmětné záležitosti přechází postupně a preferuje se „květnatý styl“ mluvy. Rusové (zvláště příslušníci starší generace) mají rádi patos, což se při jednání projevuje v tom, že jsou zpravidla velmi srdeční, zdvořilí (množství komplimentů), mají tendenci zveličovat, přikrášlovat, obdivovat, chválit apod. To ovšem vůbec neznamená, že musí dojít k pozitivnímu výsledku jednání. Podobné chování očekávají od partnera. Jednání s nimi proto trvá déle – rádi diskutují a polemizují, někdy se i rádi předvádějí.

Komunikace probíhá často během „pracovních“ obědů nebo večeří. Ačkoli se říká, že stávající ruští byznysmeni již nepijí tolik vodky jako dříve, tento nápoj je stále součástí jejich kultury. Rusové jsou zvyklí na bohatě prostřený stůl a jednou otevřená láhev vodky se už nezavírá. Konzumace je doplňována množstvím přípitků (tzv. tosty), jež jsou málokdy stručné. Hojnost přípitků při ruském stolování je známá. Nejedná se účelově o opíjení, spíše o řečnická cvičení, která vedou k navození důvěry a navázání osobního kontaktu. Přípitky je třeba si dopředu připravit. Kromě obvyklých přípitků na úspěch zamýšleného obchodu je žádoucí vyzdvihnout osobní vlastnosti partnera, nezapomenout připít na zdraví přítomných dam. Tradiční nadstandardní slovanské vztahy jsou většinou myšleny dobře a netřeba se jím vyhýbat či téma znevažovat. Galantnost vůči přítomným ženám se projevuje nejenom v komplimentech při přípitcích, nýbrž i tím, že se připijí ve stoje, zatímco „něžné pohlaví“ sedí. Po jídle se očekává poděkování.

Ačkoli mají Rusové smysl pro humor a dokáží si dělat legraci i sami ze sebe, z Ruska i ze svých vůdců, od cizinců toto zřídka přijmou, mnohdy to považují za urážku, neboť kritizovat a „utahovat si sami ze sebe“ mohou domorodci, nikoliv „cizáci“. V komunikaci s cizinci rádi zdůrazňují patriotismus a národní hrdost.

Oslovování příjmením hlavně při jednání s cizincem je zcela na místě, nicméně Rusové dávají přednost oslovování jménem a otčestvom (jméno po otci), které považují za méně oficiální, resp. rezervované.

Při setkání i loučení se podávají ruce. Starší muži ženám často líbají ruku, známější osoby (a to i stejného pohlaví) se líbají střídavě třikrát náznakem na tvář.

Význam času

V Rusku je jiné vnímání času než ve střední Evropě. Poněkud benevolentnější vztah Rusů k času se zde projevuje nejen v osobní (ne)dochvilnosti, ale i v oficiálních situacích, jako je pracovní doba, úřední hodiny nebo třeba jízdni řád.

Při obchodních jednáních není výjimkou určité zdržení. Častým důvodem bývají dopravní problémy, zejména ve velkých městech (Moskva, Petrohrad atd.). Na druhé straně se slovní spojení „dopravní špička“ stalo



eufemismem pro omluvu jakékoli nedochvilnosti. Od evropských partnerů ve však dochvilnost očekává, neboť v Evropě je to součást kulturních tradic a obchodních zvyklostí. Při plánování termínu schůzky ve velkoměstech je proto nutné zohlednit dopravní faktor a počítat s patřičnou (cca hodinovou) časovou rezervou.

Několik užitečných rad, které je dobré mít na paměti při jednání s ruskými partnery

Jací jsou Rusové:

- Rusové jsou patrioti, a tudíž jsou hrdí na své umění, architekturu, literaturu, hudbu, operu, balet, divadlo a muzea.
- Vhodným tématem rozhovoru je také sport, o který se zajímají.
- Mají smysl pro humor, dokážou dělat vtipy i sami na sebe a na své politiky. To se ale nedoporučuje cizincům. Co je dovoleno jim, není přípustné pro jiné. Není proto vhodné kritizovat tamní poměry a některé společenské jevy, jako je alkoholismus.
- Rusové jsou velmi pohostinní. Jsou také pyšní na to, že dokážou zkonsumovat daleko víc alkoholu než cizinci.

Styl jednání:

- Rusové preferují květnatý styl vyjadřování a jen pozvolný přechod k vlastnímu předmětu. Rádi zveličují, říkají komplimenty, diskutují a argumentují.
- Jsou pověstní jako zdatní vyjednávači, a to ve stylu vítězství-prohra.
- V roli kupujícího nejsou příliš ochotni k ústupkům.
- Využívají různé zpomalovací taktiky i taktiku omezené pravomoci.
- Vznášejí doplňující požadavky a pozměňující úpravy na poslední chvíli nebo poté, co je vše dohodnuto.
- Kompromis považují za slabost. Konfliktů se neobávají.

Role hierarchie:

- Ve většině podniků převládá direktivní způsob řízení. Nejdůležitější osobou je tedy šéf. On rozhoduje o chodu podniku a rovněž o všem ostatním.
- Názor nadřízeného má mnohem větší váhu než pohled podřízeného.
- Osobní vlivy a vazby mají také mnohem větší význam, než na jaký jsme zvyklí. V řadě případů je základním měřítkem postavení zaměstnance ve firmě důvěra, jaké se těší u vedení společnosti.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Úroveň zdravotní péče poskytované cizincům, včetně občanů EU je závislá na lokalitě poskytování a zejména na zdravotnickém zařízení. V privátních zdravotnických zařízeních je kvalita poskytované péče na vyšší úrovni než ve státních zařízeních, ale podstatně dražší. Ve státních nemocnicích je hospitalizace do 5 dnů bezplatná, jestliže je pacient do nemocnice dopravován rychlou záchrannou službou.

Sjednání cestovního zdravotního pojištění je podmínkou udělení víza pro vstup na teritorium Ruské federace, tudíž se o cizince v případě nutnosti ošetření či využití zdravotnického zařízení stará asistenční



služba pojišťovny, u které bylo v ČR sjednáno cestovní pojištění. Zdravotní pojištění při cestě do RF lze sjednat u příslušných institucí, které jsou držitelé licence na sjednávání pojišťovacích služeb v zahraničí. Jedná se např. o pobočky Všeobecné zdravotní pojišťovny, České pojišťovny, a.s., Zdravotní pojišťovny MV RF, pojišťovny Allianz, apod.

Z povinnosti být pro cesty do RF zdravotně pojištěn jsou vyňati držitelé diplomatických a služebních pasů a jejich návštěvy, pracovníci státní služby cizího státu cestující do RF na pozvání státních, resp. místních orgánů.

V rámci Českého domu v Moskvě existuje zdravotní ambulance nemocnice Na Homolce, která poskytuje základní zdravotní péči včetně laboratorního vyšetření a EKG..

Adresa:

3. Tverskaja-Jamskaja 31/35 (naproti vchodu do ČSA):

(při volání z pevné linky v RF je nutné předvolbu vytočit jako 8 499)

tel. ordinace: +7 499 978 70 61

tel. lékař: +7 499 972 63 96

tel. sestra +7 499 978 71 39

mobilní telefon lékařky: 8-916-6401622

Ordinační hodiny:

Pondělí – Pátek

09:00-12:00 13:00-16:30

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Doklady

Při cestě do Ruské federace musí mít cestující u sebe:

- 1) cestovní pas nebo jiný cestovní doklad
- 2) platné ruské vízum
- 3) finanční prostředky na celou dobu pobytu v RF nebo doklad prokazující zajištění nákladů spojených s pobytem v RF
- 4) doklad o cestovním zdravotním pojištění na území RF.

Víza



O ruské vízum mohou občané České republiky požádat pouze na velvyslanectvích a konzulátech RF v zahraničí. Žádost o udělení víza je možno předložit osobně nebo prostřednictvím zplnomocněné osoby formou notářsky ověřené plné moci.

Předpokladem pro udělení víza je:

- pozvání k pobytu na území RF, jehož forma je uvedena na webové stránce MZV RF
- smlouva s cestovní společností o poskytnutí služeb a potvrzení o přijetí cizince organizací provádějící turistickou činnost
- rozhodnutí MZV RF, zasílané na zastupitelské úřady
- ve výjimečných případech rozhodnutí diplomatických a konzulárních úřadů RF na základě písemné žádosti občana
- rozhodnutí Federální migrační služby o povolení dočasného pobytu cizince v RF, popř. o přiznání statutu běžence
- u cizince, který pobývá ve státě, jehož není státním občanem, může obdržet vízum do RF za předpokladu, že má ve státě pobytu povolení k pobytu na dobu více než 90 dnů. Výjimka z této zásady je možná u oficiálních mezinárodních a vnitrostátních ekonomických, společensko-politických, vědeckých, kulturních, sportovních a církevních akcí, v případě neodkladného léčení, těžké nemoci nebo smrti blízkého rodinného příslušníka, žijícího v RF, popř. na základě vzájemnosti

Žádat o udělení ruského víza až na hraničním přechodu obecně není možné.

Při podání žádosti se předkládá

1) platný cestovní pas, který musí mít nejméně dvě čisté stránky určené k udělení víz a jeho platnost nesmí skončit dříve než 6 měsíců po uplynutí platnosti požadovaného víza.

Výjimky platí:

- v případě neodkladného léčení, těžké nemoci nebo smrti blízkého rodinného příslušníka (manžel, manželka, děti, rodiče, sestra a bratr), kde nesmí platnost pasu skončit dříve než platnost víza,
- v případě studijního nebo pracovního víza, kde nesmí platnost pasu skončit dříve než 6 měsíců od okamžiku počátku platnosti víza,
- u diplomatických a služebních víz, kde není nestanovena minimální doba platnosti pasu,

2) vyplněná vízová žádost (kromě hlav cizích států a vlád), kterou je možné vyplnit v jazyce státu, kde se podává žádost, nebo rusky popř. anglicky a osobně podepsaná žadatelem. Žádost vyplňovaná na ruském území se vyplňuje rusky nebo anglicky,

3) jedna černobílá nebo barevná fotografie o rozměru 3 x 4 cm s čelním pohledem fotografované osoby, bez brýlí se zatemňujícími skly. Zakrytí části hlavy pokrývkou je možné jen u cizinců ze zemí, kde je nošení pokrývky hlavy povinným prvkem jejich národnostní nebo náboženské příslušnosti a je-li tak cizinec zobrazen na fotografii v jeho cestovním pasu,

4) doklad o nemocenském pojištění na dobu pobytu v RF. Pojištění se nevyžaduje u nositelů diplomatických,



služebních pasů a jejich návštěv, u pracovníků státní služby cizího státu cestujících do RF na pozvání federálních orgánů státní moci a orgánů státní moci subjektů RF a také v případech mezinárodní vzájemnosti,

5) jestliže cizinec žádá o udělení víza na dobu delší než tři měsíce, musí předložit i certifikát o nepřítomnosti viru AIDS. Výjimka platí pro pracovníky diplomatických a konzulárních úřadů, mezinárodních a mezivládních organizací a členy jejich rodin.

Další podrobnosti, zejména pokud se týče náležitostí fotografie, pojištění, certifikátu o nepřítomnosti AIDS atd. jsou uvedeny na internetové stránce MZV RF: www.mid.ru

Před cestou je třeba si zkontrolovat, na jaké období je vízum vydáno. Po dobu platnosti víza může cizinec na území RF vstoupit, pobývat zde a v tomto období musí také území RF opustit. Pokud cizinec potřebuje na území RF zůstat i po skončení platnosti víza, musí u místní pobočky Federální migrační služby RF požádat o prodloužení platnosti víza. Turistické vízum lze prodloužit až na celkových 180 dnů pobytu v RF.

Vízum, na kterém je v azbuce uvedeno "ОДНОКРАТНАЯ", lze použít pouze k jednomu pobytu v RF. Za jeden pobyt v RF se považuje i situace, kdy cestující opustí RF a projede přes třetí zemi do jiného území RF (např. do Kaliningradské oblasti).

Vícenásobné vstupní vízum s platností až do jednoho roku lze udělit členům oficiálních delegací, podnikatelům a zástupcům obchodních organizací, řidičům vozidel v mezinárodní nákladní a osobní dopravě, posádkám vlaků, chladírenských vagonů a lokomotiv v mezinárodních vlacích, účastníkům vědeckých, kulturních a uměleckých akcí, účastníkům mezinárodních sportovních akcí a jejich odbornému doprovodu, novinářům, účastníkům oficiálních výměnných programů organizovaných partnerskými městy v případě, že v průběhu předchozího roku získali nejméně jedno vízum.

Vícenásobné vstupní vízum s platností na dva roky lze udělit občanům ČR uvedeným v předchozím odstavci za podmínky, že v průběhu předchozích dvou let využili jednorozhodné vícenásobné vstupní vízum.

U vícenásobných víz nesmí celková doba pobytu překročit 90 dnů během 180-ti denního období.

Cena za vydání víza pro občany zemí EU, které podepsaly Dohodu o zjednodušení vydávání víz občanům EU a RF, činí 35 euro, v případě vydání expresního víza (za 3 dny) činí poplatek 70 euro. Platby se provádí v českých korunách.

Odmítnutí udělení víza

Na udělení víza pro vstup na teritorium RF není právní nárok.

Udělení víza může být odmítnuto, jestliže:

- je to nezbytné k zabezpečení obranyschopnosti nebo bezpečnosti ruského státu, společenského pořádku nebo ochrany zdraví obyvatelstva,
- během předchozího pobytu v RF byl cizinec vyhoštěn nebo deportován a ode dne tohoto administrativního opatření neuplynulo 5 let,
- nebyl zahlazen jeho trest za spáchání těžkého nebo zvláště těžkého trestného činu na území RF, nebo i



za jeho hranicemi,

- cizinec nepředložil dokumenty potřebné k udělení víza nebo neprokázal existenci prostředků na pobyt na území RF a vycestování z něho,
- se cizinec stal na území RF nežádoucí osobou,
- cizinec předložil padělané dokumenty, nebo sdělil nepravdivé informace o své osobě a cíli pobytu v RF.

Ruské vízum nepotřebuje občan ČR, pokud se prokáže

a) platným povolením k trvalému pobytu v RF (tzv. ВИД НА ЖИТЕЛЬСТВО),

nebo

b) platným diplomatickým pasem ČR a cestuje do RF na krátkodobou návštěvu (celková doba pobytu nesmí přesáhnout 90 dní během půl roku),

nebo

c) že je pasažérem lodi, která má právo převážet pasažéry, a vstupuje na území RF přes námořní nebo říční přístav na dobu maximálně 72 hodin za podmínky, že se neodkloní od plánovaného organizovaného turistického programu (dokladem je seznam pasažérů),

nebo

d) že územím RF pouze projíždí a neopustí přitom tranzitní prostor mezinárodního letiště na území RF (toto je povinen doložit letenkou prokazující, že mu po příletu do RF navazuje let z RF do třetího státu, a dále vízem takového třetího státu, je-li potřeba). **Pokud občan přiletí na terminál letiště (např. Šeremetěvo 1) a pokračuje z jiného letiště v témže městě (např. Domodědovo, Vnukovo) anebo pokračuje v cestě ze stejného letiště, ale z jiného terminálu (např. Šeremetěvo 2), ruské vízum potřebuje, neboť musí opustit tranzitní prostor daného terminálu, na který přicestoval.**

Před vstupem do RF musí občan ČR vyplnit dvoudílnou **migrační kartu**, jejíž jeden díl odevzdá při pasové kontrole na vstupu RF a vstupním razítkem hraničního přechodu orazítkovaný druhý díl odevzdá pasové kontrole při výstupu z RF.

Je-li účelem vstupu do RF pouze tranzit do třetího státu, musí mít občan ČR ve svém cestovním dokladu vízum tohoto třetího státu, je-li potřebné. Pro případ, že by do takového třetího státu nebyl občan ČR vpuštěn, musí občan prokázat, že má zajištěn návrat do ČR (např. zpáteční letenkou).

Při ztrátě nebo krádeži cestovního dokladu je nutné neodkladně informovat místní policii, která o ztrátě či krádeži vystaví potvrzení. Takto postižený občan se musí dostavit na nejbližší český zastupitelský úřad v RF a požádat o vystavení náhradního cestovního dokladu. Opouští-li občan ČR území RF v době platnosti víza, může s náhradním cestovním dokladem opustit území RF, aniž by se musel na ruské úřady obracet se žádostí o vystavení výjezdního víza.

Pro případ ztráty nebo krádeže dokladů se doporučuje vzít si s sebou kopii datové stránky cestovního dokladu, fotokopii ruského víza, případně dalších dokumentů (např. fotokopie řidičského průkazu,



technického průkazu nebo pojištění).

Cestování vozidlem

Cestuje-li občan ČR do RF motorovým vozidlem jako řidič, musí mít s sebou platný řidičský průkaz ČR a platný mezinárodní řidičský průkaz. Z praxe vyplývá, že místo mezinárodního řidičského průkazu je vhodnější mít u sebe kopii českého řidičského průkazu s ověřeným překladem do ruštiny, přičemž nejlépe je nechat překlad ověřit na Zastupitelském úřadě RF v Praze nebo Generálních konzulátech RF v Brně či Karlových Varech.

Pokud řidič používá k cestě vozidlo, jehož není vlastníkem, právní řád RF v tomto případě ukládá, aby byl řidič vybaven ruskou psanou plnou mocí majitele vozidla k jeho užívání (vzor viz <http://gai.ru/warrant/>). Pokud je plná moc psaná v češtině, musí obsahovat veškeré náležitosti uvedené v ruském vzoru a dále souhlas s vyvezením vozidla do zahraničí. Podpis na plné moci musí být notářsky ověřen.

Řidič motorového vozidla musí mít sjednáno pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla (povinné ručení) platné pro území RF. Toto pojištění lze sjednat v denní dobu i na silničních hraničních přechodech do RF. České povinné ručení ani mezinárodně uznávaná "zelená karta" pro území RF neplatí.

Omezení vstupu

Do některých územních částí Ruské federace mohou cizinci vstupovat pouze na základě zvláštního povolení, o které je třeba zažádat u místně příslušné pobočky Federální migrační služby s dostatečným předstihem.

Ohlašovací povinnost

Na území RF se na cizince vztahuje povinnost ohlásit adresu místa pobytu na tzv. миграционный учет a při odjezdu z RF povinnost cizince odhlásit.. Tuto povinnost za cizince plní ubytovací zařízení popř. přijímající strana. Cizinec má povinnost mít u sebe nejpozději po uplynutí 3 pracovních dnů od příjezdu do místa ubytování doklad o tom, že adresu místa pobytu nahlásil.

Pobyt v ubytovacím zařízení

Ubytovacím zařízením se rozumí hotel nebo jiná instituce poskytující ubytování, např. sanatorium, penzion, turistická chata, kempink, dětský tábor, nemocnice, apod. Podle výkladu Federální migrační služby RF se ubytovacím zařízením rozumí také Český dům při Velvyslanectví ČR v Moskvě. Ubytovacím zařízením se zde rozumí také vazba, vězení nebo instituce sociální rehabilitace.

Ubytovací zařízení v RF je povinno zaregistrovat každého cizince, tedy i občana ČR, kterého ubytovalo, bez ohledu na délku jeho pobytu v RF nebo v ubytovacím zařízení. Informaci o nástupu ubytování je ubytovací zařízení povinno předat místně příslušné pobočce Federální migrační služby RF (dále též FMS) spolu s požadovanými doklady nejpozději do 24 hodin, ukončení ubytování je ubytovací zařízení povinno ohlásit nejpozději do 12.00 hod. následujícího dne.

Pobyt jinde než v ubytovacím zařízení



Povinnost zaregistrovat pobyt občana ČR má v tomto případě tzv. přijímající strana. Tou může být jen fyzická osoba s právem trvalého pobytu na území RF anebo právnická osoba, u které občan ČR bydlí nebo pracuje. Přijímající stranou je ze zákona i Velvyslanectví ČR v Moskvě a Generální konzuláty ČR v Peterburgu a Jekaterinburgu. Přijímající stranou nemůže být občan ČR, který v RF pobývá na vízum nebo na povolení k dlouhodobému pobytu.

Přijímající strana je povinna zaregistrovat občana ČR v případě, že pobyt v RF přesáhne 3 kalendářní dny. Pokud občan ČR přicestuje do RF na dobu kratší než 3 kalendářní dny a není ubytován v ubytovacím zařízení, nepodléhá registraci. Povinnost registrace musí být splněna nejpozději po uplynutí 3 pracovních dnů ode dne příjezdu do místa ubytování. Odcestování občana ČR je přijímající strana povinna oznámit nejpozději do 2 kalendářních dnů.

Během tranzitu přes území RF (například vlakem) cizinec povinnosti registrace nepodléhá.

V případě ztráty víza či jakékoliv změny víza je vhodné mít kontakty na zvoucí ruský subjekt. Pokud se cizinec zdržuje na území RF nelegálně či nedisponuje dokladem o splnění ohlašovací povinnosti po dobu pobytu v RF, vystavuje se riziku přísného postihu ze strany orgánů státní moci a hrozí mu pokuta do výše 5 tisíc rublů, tj. cca 4 tisíce Kč.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky doporučuje, aby si čeští občané před cestou ověřili u zastupitelského úřadu RF, zda se podmínky cest do RF nezměnily.

Celní a devizové předpisy

Dovoz a vývoz valuty z/na území Ruské federace upravuje zákon č. 173-FZ ze dne 10.12.2003 "O měnové regulaci a kontrole", ve znění pozdějších změn.

Dovážená cizí měna a měna RF v hotovosti, cestovní šeky, cizí i ruské cenné papíry v celkové hodnotě přesahující 10 000,- USD, dovážené do RF fyzickými osobami (rezidenty i nerezidenty) podléhají písemné deklaraci celním orgánům RF.

Vývoz cizí měny a měny RF (rezidenti i nerezidenti) v hotovosti v hodnotě vyšší než 3 000 USD podléhá písemné deklaraci celním orgánům Ruské federace.

Vývoz měny v hotovosti v hodnotě 3000,- USD a nižší je osvobozen od celní deklarace či jiných úředních úkonů.

Vývoz měny v hotovosti v hodnotě do 10 000,- USD je možný po vyplnění a odevzdání celní deklarace na hraničním přechodu, přičemž není potřeba dokládat původ nabytí těchto prostředků.

Vývoz měny v hotovosti v hodnotě přesahující 10 000,- USD se nepřipouští, s výjimkou případu, kdy se jedná o prostředky dříve dovezené nebo převedené do RF. Předkládá se písemná celní deklarace a ostatní dokumenty dokládající předchozí dovoz nebo převod měny do RF.

Vývoz cestovních šeků v hodnotě nad 10 000,- USD podléhá písemné deklaraci celním orgánům RF.



Doporučujeme všem občanům ČR dovezenou valutu do RF řádně deklarovat, a to jak při příjezdu, tak při odjezdu.

Zvýšenou pozornost musí cizinci věnovat vývozu starožitností, historických zbraní, literatury a jiných uměleckých předmětů. V těchto případech je nutné předložit na hraničních přechodech RF povolení k vývozu těchto předmětů vydané Ministerstvem kultury RF. Při dovozu zvířat na území RF je nutné předložit potvrzení o jejich příslušném očkovaní a vyhovujícím zdravotním stavu. To samé platí při jejich vývozu z RF. Doporučuje se obě potvrzení opatřit překladem do ruského jazyka.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Bezpečnostní situace v jednotlivých částech země je velmi rozdílná. Při cestách mimo velké aglomerace se doporučuje cestovat ve skupinách, nevyhledávat náhodné známosti a nedávat okázale najevo, že se jedná o cizince. Při jakýchkoliv konfliktech je třeba ihned uvědomit místní policii a nejbližší zastupitelský úřad ČR v RF (Moskva, Sankt Petěrburg nebo Jekatěrinburg).

Nedoporučuje se pohyb v blízkosti vojenských a jiných vyhrazených prostorů ani v blízkosti hranic.

Důrazně se nedoporučuje cestovat do takových oblastí RF, kde probíhá či latentně hrozí ozbrojený konflikt nebo existuje reálné nebezpečí napadení (např. oblast na jihu RF, především Čečensko, Ingušsko, Dagestán). V neodkladných případech, kdy je nutno cestu přesto uskutečnit, se doporučuje předem získat informace o cílové oblasti na zastupitelských úřadech RF v ČR a na omezení, která pro vstup do těchto oblastí platí.

Rovněž se doporučuje o zamýšlené cestě do rizikových oblastí informovat příslušné zastupitelské úřady ČR v RF.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Zastupitelský úřad ČR v RF

www.mzv.cz/moscow

123056 Moskva, ul. J.Fučíka 12/14

tel.: 007 495 251 05 44 – 45 ústředna

007 495 251 05 40 – 43 informace

fax: 007 495 250 15 23

e-mail: moscow@embassy.mzv.cz

obchodně ekonomický úsek

tel: 007 495 250 22 54



fax: 007 495 251 25 27

e-mail: commerce.moscow@mzv.cz

konzulární oddělení

tel.: 007 495 250 22 25

fax: 007 495 253 92 82

e-mail: consulate.moscow@embassy.mzv.cz

Informace o dopravě z letišť je umístěna na:

www.aviabilet.ru, (dále otevřít „Aeroporty“ na horní liště).

Zde naleznete úplnou informaci o dopravě z/na letiště.

Spojení z letiště Šeremetěvo:

autobusová kyvadlová doprava linka 581 nebo mikrobus („maršrutka“) do stanice metra „Rěčnoj vokzal“ dále do stanice metra „Běloruskaja“ nebo „Majakovskaja“ (schéma metra www.metro.ru). Cena za dopravu autobusem nebo „maršrutkoj“ na metro se pohybuje kolem 30 RUB (1 €).

vlak www.aero-express.ru

(zajišťuje spojení mezi letištěm a vlakovým nádražím poblíž centra Moskvy):

letiště Šeremetěvo - „Savelovskij vokzal“ (metro „Savelovskaja“),

letiště Domodědovo - „Paveleckij vozkal“ (metro Paveleckaja),

letiště Vnukovo - „Kijevskij vokzal“ (metro Kijevskaja).

Na letišti je oficiální stánek taxi (Moscow Cab – www.moscab.ru), cena za dopravu do centra je 1500 RUB (asi 40 €).

Generální konzulát Sankt Petěrburg

193015 Sankt Petěrburg, ul. Tverskaja 5

tel.: 007 812 271 46 12

fax: 007 812 271 46 15



e-mail: petersburg@embassy.mzv.cz

Generální konzulát Jekatěrinburg

620075 Jekatěrinburg, ul. Gogola 15

tel.: 007 343 379 47 62

fax: 007 343 379 49 26

email: yekaterinburg@embassy.mzv.cz

Honorární konzulát Nižnij Novgorod

Nižnij Novgorod, ul. Volodarskovo 38A

tel.: 007 8312 199 779

Honorární konzulát Chanty-Mansijsk

Chanty-Mansijsk, prospekt Mira 38

tel.: 007 34671 90600

fax: 007 34671 30210

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

České centrum – Český dům Moskva

125047 Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja 36/40

ředitel: Ing., Mgr. Miloš JARO

www.czechcentres.cz/ceskydum

www.czechcentres.cz/moscow

tel.: 007 499 978 21 10, 978 21 01

007 495 787 78 51, 787 78 52

fax: 007 495 251 32 27

Sekretariát ředitele

tel.: 007 495 787 78 54

fax: 007 495 251 32 27



IP linka: 00420 234 668155

e-mail: ceskydum@czech.cz

Recepce – rezervace hotelového ubytování + informace

tel.: 007 495 787 78 51

fax: 007 499 978 70 02

IP linka: 00420 234 668 111

e-mail: recepce@czech.cz

/ubytování 24 hod. denně, příjem rezervací na e-mail/

Business centrum – konzultace a ekonomické poradenství

tel.: 007 495 787 78 53

fax: 007 499 978 73 69

IP linka: 00420 234 668 153

e-mail: bc@czech.cz

Kulturní oddělení (sídlí v budově ZÚ Moskva)

123056 Moskva, ul. J. Fučíka 12/14

vedoucí: PhDr. Vlasta SMOLÁKOVÁ

tel.: 007 495 688 95 15,

fax: 007 495 251 48 36

IP linka: 00420 234 668 513

<http://www.czcenter.ru>

e-mail: ccmoskva@czech.cz

info@czcenter.ru

CzechTourism

125047 Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja 36/40

ředitelka zastoupení: Mgr. Helena SVOBODOVÁ



www.czechtourism.com

tel: 007 499 978 52 05 ; 007 495 234 40 65

fax: 007 499 978 21 65

e-mail: info-ru@czechtourism.com,

CzechTrade (Moskva)

125047 Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja 36/40

ředitel zastoupení: Ing. Jiří MAŠATA

tel.: 007 499 978 21 83

tel/fax.: 007 499/ 978 76 42 (fax – pouze po ohlášení a ručním přepnutí)

e-mail: moscow@czechtrade.cz

<http://www.czechtrade.cz>, www.czechtrade.ru, www.czechtradeoffices.com

CzechTrade (Sankt Petěrburg)

19000 Sankt Petěrburg, ul. Bolšaja Morskaja 57

ředitel zastoupení: Ing. Štěpán JÍLEK

tel./fax: 007 812/ 718 81 15; 718 81 37

e-mail: petersburg@czechtrade.cz

CzechTrade (Jekatěrinburg)

620075 Jekatěrinburg, ul. Gorkovo 45

ředitel zastoupení: Ing. Jiří BOLEČEK

tel./fax: 007 343/ 217 35 71

e-mail: yekaterinburg@czechtrade.cz

Komora pro hospodářské styky se SNS

výkonný ředitel: Ing. František MASOPUST

190 00 Praha 9, Freyova 27,

tel.: 266 721 814; 266 721 815



fax: 266 721 813

http:// www.komorasns.cz

e-mail: masopust@komora.cz; kordacova@komora.cz

Zastoupení Komory pro hospodářské styky se SNS v Moskvě

tel./fax: 007 499 978 73 69

email: palatasng@mail.ru

Česká televize

Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja 31/35

tel.: 007 499 978 76 26

e-mail: ctmoskva@online.ru

ČTK (Česká tisková kancelář)

Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja 31/35

tel.: 007 499 978 73 86; 007 495 2517163

e-mail: ctk@online.ru

Český rozhlas

Moskva, 3. Tverskaja-Jamskaja, 31/35,

tel.: 007 499 978 73 89

e-mail: czradio@col.ru

Zdravotní ambulance

3. Tverskaja-Jamskaja 31/35 (umístění naproti vchodu ČSA)

tel. ordinace: 007 499 978 70 61

Ordinační hodiny: Po – Pá 9:00-12:00 13:00-16:30



PRÁVNICKÉ SLUŽBY - BBH Legal

www.bbhlegal.ru

Moskva, Malij Kislovskij per. 1/4

tel.: 007 495 609 92 05

fax: 007 495 609 94 36

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- 01 Záchranná služba (včetně hasičů)
- 02 Milice (policie)
- 03 Lékařská pohotovost
- 04 Havarijní plynárenská služba

V Moskvě jsou pro všechny tyto služby a potřeby jednotná čísla:

- 911-82-41 z pevné linky
- 0911 a 112 z mobilního telefonu

1.18. Internetové informační zdroje

Nejpoužívanější ruské vyhledávače:

www.yandex.ru

www.rambler.ru

Server orgánů státní moci RF:

www.gov.ru

Server Vlády RF s odkazy na jednotlivé resorty:

www.government.ru

www.government.gov.ru

Ministerstvo zahraničí RF:

www.mid.ru

Ministerstvo vnitra RF:

www.mvd.ru



Ministerstvo ekonomického rozvoje RF:

www.economy.gov.ru

Ministerstvo průmyslu a obchodu RF:

www.minprom.gov.ru

Ministerstvo energetiky RF:

www.minenergo.com

Ministerstvo financí RF:

www.minfin.ru

Ministerstvo dopravy RF:

www.mintrans.ru

Ministerstvo zemědělství RF:

www.mcx.ru

Federální služba pro veterinární a fytosanitární dozor:

www.fsvps.ru

Ministerstvo zdravotnictví a sociálního rozvoje RF:

www.minzdravsoc.ru

Ministerstvo přírodních zdrojů a ekologie RF:

www.mnr.gov.ru

Oficiální stránky prezidenta RF:

www.kremlin.ru

Oficiální stránky prezidenta RF pro děti:

www.uznay-prezidenta.ru

Centrální banka RF:

www.cbr.ru

Delegace Evropské komise v RF:



www.delrus.ec.europa.eu

Obchodně-průmyslová komora RF:

www.tpprf.ru

zastoupení v ČR: www.rutpp.cz

Moskevská obchodní a průmyslová komora:

www.mostpp.ru

Asociace evropských podnikatelů

www.aebrus.ru

Federální služba státní statistiky (ROSSTAT):

www.gks.ru

Daňová správa:

www.nalog.ru

Federální celní služba

www.customs.ru

Federální migrační služba

www.fmsrf.ru

Státní dopravní služba

www.gai.ru

Server regionů RF:

www.regions.ru

Server vlády Moskvy:

www.mos.ru

Server vlády Moskevské oblasti:

www.mosreg.ru

Informace o ruských zákonech:



www.garant.ru

Zpravodajství:

www.gazeta.ru

www.rg.ru

www.vedomosti.ru

www.strana.ru

www.rosbalt.ru

www.interfax.ru

www.rian.ru

www.rbcdaily.com

www.kommersant.ru

www.ng.ru

www.izvestia.ru

www.moscownews.org

www.themoscowtimes.com

Informace o leteckých spojích:

www.polets.ru

www.aeroflot.ru

www.S7.ru

1.19. Adresy významných institucí

Adresy jednotlivých institucí RF jsou uvedeny na jejich internetových stránkách, viz. kap. 1.18. Internetové informační zdroje. Webová adresa jednotného informačního portálu ruské vlády je www.gov.ru resp.

www.rsnet.ru



2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Rusko je podle Ústavy RF z r. 1993 federálním státem a skládá se z 83 subjektů. Nositeli státní moci jsou prezident, Federální shromáždění (FS – Rada federace a Státní дума), vláda a soudy RF (čl. 11). Hlavou státu je prezident, který určuje hlavní směr domácí i zahraniční politiky (hl. 4, čl. 80).

Prezident je volen ve všeobecných a přímých volbách. Ve své funkci může setrvat pouze dvě volební období. Prezident na základě dohody se Státní dumou (případně s Radou federace) jmenuje předsedu vlády, předsedu Ústřední banky, soudce Nejvyššího, Ústavního a Nejvyššího arbitrážního soudu a generálního prokurátora. Jako výkonný aparát má k dispozici Administraci prezidenta. Jeho poradním orgánem je Rada bezpečnosti, ve které jsou zastoupeny hlavně silové resorty. Ve federálních okruzích ho reprezentují zplnomocnění představitelé. Od r. 2005 prezident nominuje kandidáty na nejvyšší výkonné posty v subjektech federace (gubernátory, prezidenty) a předkládá je ke schválení místním parlamentům.

Jednou ročně prezident přednáší zprávu o stavu země, která určuje hlavní vektor politického směřování státu. Při realizaci své politiky v legislativní oblasti může prezident využít své zákonodárné iniciativy, nebo vládnout prostřednictvím výnosů a nařízení, které mají právní účinek na úrovni federálních zákonů.

Federální vláda má výkonnou moc a je podřízena prezidentovi, takže nese hlavní odpovědnost za realizaci jeho politické linie. Podle čl. 114 vláda "plní povinnosti, které vyplývají z ústavy, z federálních zákonů a "výnosů prezidenta".

Zákonodárnou moc na federální úrovni reprezentuje Federální shromáždění, tj. dvoukomorový parlament, který se skládá ze Státní dumy a z Rady federace.

Státní дума je dolní parlamentní komora, kterou tvoří 450 poslanců zvolených na základě nového, čistě proporcionálního volebního klíče. Státní дума je volena na čtyřleté období. Volby do Státní dumy se uskutečnily 2. prosince 2007 a proběhly bez překvapivých výsledků. Potvrdily stávající složení parlamentního spektra, resp. jej recyklovaly. Putinova strana Jednotné Rusko zvítězila díky drtivé většině hlasů a získala v parlamentu ústavní většinu. Parlamentní pozorovatelé OBSE a Rady Evropy označily volby za nerovné a nespravedlivé a upozornili na nevyvážené mediální pokrytí a použití státních prostředků s cílem zvýhodnit politickou stranu Jednotné Rusko. Podle výsledků získalo Jednotné Rusko 64,3 %, KSRF 11,57 %, LDSR 8,14 % a Spravedlivé Rusko 7,74 %. Vzhledem k proporcionálnímu volebnímu systému má tedy Jednotné Rusko zajištěno i ústavní většinu. Podle přerozdělení hlasů je poměr konečných mandátů následující: Jednotné Rusko 315 poslanců, komunisté 57, LDSR 40 a Spravedlivé Rusko 38 poslanců. Volební účast dosáhla 62 % (v r. 2003 56 %). Předsedou Státní dumy se opětovně stal představitel Jednotného Ruska S. Gryzlov.

Rada federace je 178-členná horní komora a zasedají v ní zmocněnci, nejvyšší představitelé výkonné a zákonodárné moci všech subjektů RF, tj. zmocněnci gubernátorů a předsedů regionálních parlamentů. Předsedou Rady federace je S. Mironov (poprvé od r. 2001, podruhé od r. 2003 a potřetí od 30. března 2007).

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)



Hlavou státu je Dmitrij Anatoljevič Medveděv, prezident Ruské federace D. Medveděv se ujal funkce hlavy státu jako nástupce V. V. Putina po všeobecných volbách, které se uskutečnily dne 2. března 2008. Ve volbách získal 70,2 % hlasů a mandát na čtyři roky. D. Medveděv jmenoval V. Putina premiérem. Další tři kandidáti na funkci prezidenta - komunistický kandidát Genadij Zjuganov získal 17,8 % hlasů, Vladimir Žirinovskij, kandidát ultrapravicové lidově-demokratické strany- 9,4 % hlasů a Andrej Bogdanov, šéf Demokratické strany získal 1,3 hlasů. Inaugurace nového prezidenta a faktické předání prezidentských pravomocí proběhlo dne 7. května 2008 v souladu s Ústavou RF a platnou legislativou.

2.3. Složení vlády

Ke dni 23. března 2009

předseda vlády	PUTIN Vladimír Vladimirovič
první místopředsedové	ZUBKOV Viktor Alexejevič ŠUVALOV Igor Ivanovič
místopředseda	IVANOV Sergej Borisovič
místopředseda	ŽUKOV Alexandr Dmitrijevič
místopředseda	SEČIN Igor Ivanovič
místopředseda a ministr financí	KUDRIN Alexej Leonidovič
místopředseda a vedoucí Úřadu vlády	SOBJANIN Sergej Semjonovič

I. Federální ministerstva, služby a agentury, jejichž činnost řídí prezident RF:

Ministerstvo vnitra RF

ministr: NURGALIJEV Rašid Gumarovič

119049 Moskva, Žitnaja 16, tel. (495) 677 66 69, 677 22 21

www.mvd.ru

Federální migrační služba

www.fms.gov.ru

Ministerstvo RF pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků živelných pohrom RF

ministr: ŠOJGU Sergej Kužugetovič

103012 Moskva, Těatralnyj projezd 3, tel. (495) 926 37 38, 926 39 01, 239 45 45



www.mchs.gov.ru

Ministerstvo zahraničních věcí RF

ministr: LAVROV Sergej Viktorovič

121200 Moskva, Smolenskaja-Sennaja pl. 32/34, tel. (495) 244 16 06

www.mid.ru

- **Federální agentura pro otázky SNS, krajanů a mezinárodní humanitární spolupráce**

Ministerstvo obrany RF

ministr: SERĐUKOV Anatolij Eduardovič

10100 Moskva, ul. Znamenka 19, tel. (495) 696 84 38

www.mil.ru

- **Federální služba pro vojensko-technickou spolupráci**
- **Federální služba pro technickou a exportní kontrolu**
- **Federální služba pro obranné zakázky**
- **Federální agentura pro speciální výstavbu**

Ministerstvo spravedlnosti RF

ministr: KONOVALOV Alexandr Vladimírovič

119991 Moskva, Žitnaja ul. 14, tel. (495) 955 59 99

www.minjust.ru

- **Federální vězeňská služba**
- **Federální služba výkonu soudních rozhodnutí**

Státní služba kurýrního spojení RF (federální služba)

KORNIJENKO Gennadij Alexandrovič

Moskva, Soljanka 8, tel. (495) 606 13 40

www.gfs.ru

Služba vnější rozvědky RF (federální služba)

FRADKOV Michail Jefimovič

119034 Moskva, ul. Ostoženka 51, korp. 10, tel. (495) 247 19 38, 245 33 68



www.svr.gov.ru

Federální služba bezpečnosti RF (FSB) (federální služba)

BORTNIKOV Alexandr Vasiljevič

101000 Moskva, Kuzněckij most 22, tel.: (495) 924 31 58

www.fsb.ru

Federální protidrogová služba RF (federální služba)

IVANOV Viktor Petrovič

Moskva, Marosejka 12, tel. (495) 621 43 91

www.fskn.gov.ru

Federální služba ochrany Ruské federace

MUROV Jevgenij Alexejevič

103986 Moskva, Kreml, tel. (495) 910 41 33

www.fso.gov.ru

Hlavní správa speciálních programů prezidenta RF (federální agentura)

CARENKO Alexandr Vasiljevič

103132 Moskva, Staraja ploščad' 2/14, tel. (495) 606 69 88

www.gusp.gov.ru

Hospodářská správa prezidenta RF („Upravdělní“) (federální agentura)

KOŽIN Vladimir Igorjevič

103012 Moskva, Nikitnikov pěr. 2, 2-j podjezd, tel. (495) 606 35 63

www.udprf.ru

II. Federální ministerstva, jejichž činnost řídí vláda RF:

Ministerstvo zdravotnictví a sociálního rozvoje RF

ministryně: GOLIKOVA Tatjana Alexejevna

127994 Moskva, Rachmanovskij pereulok 3/25, tel. 927 28 48



www.minzdravsoc.ru

- Federální služba pro dozor v oblasti ochrany spotřebitelských práv a hmotné úrovně obyvatelstva
- Federální služba pro dozor v oblasti zdravotnictví a sociálního rozvoje
- Federální služba pro otázky práce a zaměstnanosti
- Federální biologicko-zdravotnická agentura

Ministerstvo kultury RF

ministr: AVDĚJEV Alexandr Alexejevič

109074 Moskva, Kitajgorodskij projezd 7 tel. (495) 625 11 95

www.mkmk.ru

Federální služba pro dohled nad dodržováním zákonodárství v oblasti ochrany kulturního dědictví

Federální archivní agentura

Ministerstvo školství a vědy RF

ministr: FURSENKO Andrej Alexandrovič

125993 Moskva, Tverskaja 11, tel. (495) 629 70 62

www.mon.gov.ru

- Federální služba intelektuálního vlastnictví, patentů a ochranných značek
- Federální služba pro dohled v oblasti vědy a školství
- Federální agentura pro vědu a inovace
- Federální agentura pro otázky vzdělání

Ministerstvo přírodních zdrojů a ekologie RF

ministr: TRUTNĚV Jurij Petrovič

123995 Moskva, B. Gruzinskaja 4/6, tel. (495) 254 48 00

www.mnr.gov.ru

- Federální služba pro hydrometeorologii a monitoring životního prostředí
- Federální služba pro dozor v oblasti využívání přírodních zdrojů
- Federální služba ekologického, technologického a jaderného dozoru
- Federální agentura vodních zdrojů
- Federální agentura pro využívání nerostného bohatství

Ministerstvo průmyslu a obchodu RF



ministr: CHRISTĚNKO Viktor Borisovič

109074 Moskva, Kitajgorodskij projezd 7 tel. (495) 710 55 00

www.minprom.gov.ru

- **Federální agentura pro technickou regulaci a metrologii**

Ministerstvo regionálního rozvoje RF

ministr: BASARGIN Viktor Fjodorovič

127994 Moskva, Sadovaja-Samoťočnaja 10/23–1, tel. (495) 980-25-47

www.minregion.ru

Ministerstvo spojů a masových komunikací RF

ministr: ŠČOGOLEV Igor Olegovič

125375 Moskva, Tverskaja 7, tel. (495) 771 81 00, 771 81 21

www.minsvyaz.ru

- **Federální služba pro dozor v o oblasti spojů, informačních technologií a masových komunikací**
- **Federální agentura informačních technologií**
- **Federální agentura pro tisk a masové komunikace**
- **Federální agentura spojů**

Ministerstvo zemědělství RF

ministr: SKRYNNIK Jelena Borisovna

107139 Moskva, Orlikov per., 1/11, tel. (495) 607 80 00, 607 83 62

www.msx.ru

- **Federální služba pro veterinární a fytoosanitární dozor**
- **Federální agentura lesního hospodářství**

Ministerstvo sportu, cestovního ruchu a mládežnické politiky RF

ministr: MUTKO Vitalij Leonťjevič

tel. (495) 605 58 09, 605 58 10

www.minstm.gov.ru



- **Federální agentura pro záležitosti mládeže**
- **Federální agentura pro cestovní ruch**

Ministerstvo dopravy RF

ministr: LEVITIN Igor Jevgenijevič

109012 Moskva, Rožděstvenka 1, budova 1, tel. (495) 626 10 00

www.mintrans.ru

- **Federální aeronavigační služba**
- **Federální služba pro dohled v oblasti dopravy**
- **Federální agentura letecké dopravy**
- **Federální silniční agentura**
- **Federální agentura železniční dopravy**
- **Federální agentura námořní a říční dopravy**

Ministerstvo financí RF

náměstek předsedy vlády RF, ministr: KUDRIN Alexej Leonidovič

109097 Moskva, Iljinka 9, tel. (495) 987 91 01

www.minfin.ru

- **Federální daňová služba**
- **Federální služba pojišťovacího dozoru**
- **Federální služba finančního a rozpočtového dozoru**
- **Federální finanční úřad (federální služba)**

Ministerstvo ekonomického rozvoje RF

ministryně: NABIULLINA Elvíra Sahibzadovna

125993 Moskva, Tverskaja-Jamskaja 1/3, tel. 200 03 47

www.economy.gov.ru

- **Federální státní statistická služba**
- **Federální státní registrační, katastrální a kartografická služba**
- **Federální agentura pro státní rezervy**
- **Federální agentura pro správu státního majetku**
- **Federální agentura pro řízení zvláštních ekonomických zón**

Ministerstvo energetiky RF



ministr: ŠMATKO Sergej Ivanovič

109074 Moskva, Kitajgorodskij projezd 7, tel. (495) 710 55 00

www.minenergo.com

III. Federální služby a federální agentury, jejichž činnost řídí vláda RF

Federální antimonopolní služba

ARTĚMJEV Igor Jurjevič

123995 Moskva, Sadovaja-Kudrinskaja 11, tel. (495) 252 76 53

www.fas.gov.ru

Federální celní služba

BELJANINOV Andrej Jurjevič

121087 Moskva, Novozavodskaja 11/5, tel. (495) 449 72 05, 449 83 83

www.customs.ru

Federální tarifní služba

NOVIKOV Sergej Gennadjevič

109074, Moskva, Kitajgorodskij per. 7, tel. (495) 710 45 07

www.fstrf.ru

Federální služba finančního monitoringu

ČICHANČIN Jurij Anatoljevič

119991, Moskva, Ul. Mjasnickaja 39-1, tel. (495) 927 33 97

www.fedsfm.ru

Federální služba pro finanční trhy

MILOVIDOV Vladimír Dmitrijevič

119991 Moskva, Leninskij prospekt 9,

tel. a fax (495) 935-87-90

www.ffms.ru



Federální kosmická agentura

PERMINOV Anatolij Nikolajevič

129857, Moskva, ul. Ščepkina 42, tel. (495) 975 44 58

www.federal.space.ru

Federální agentura pro organizaci provozu státní hranice RF

BEZDĚLOV Dmitrij Alexandrovi

109104 Moskva, Nikolojanskij pereulok, 39, tel. (495) 912 26 37

www.rosgranitsa.ru

Federální agentura pro rybolov

KRAJNIIJ Andrej Anatoljevič

107996 Moskva, Rožděstvenskij bulvar 12, tel. (495)628 23 20

www.fishcom.ru

Federální agentura pro dodávky zbraní, vojenské speciální techniky a materiálních prostředků

ČERKESOV Viktor Vasiljevič

Federální služba pro regulaci trhu alkoholických nápojů

ČUJAN Igor Petrovič



3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Ministerstvo zahraničních věcí Ruské federace pohlíží na mezinárodní vztahy jako na hierarchický systém založený na dvoustranných vztazích mezi suverénními státy. Na nejvyšším místě mnohostranných vztahů stojí Organizace spojených národů, kterou MZV RF považuje za jediné celosvětové fórum mnohostranné diplomacie s jedinečnými pravomocemi. Rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN jsou podle mezinárodního práva závazná a OSN je tak z ruského pohledu základní konstrukcí mezinárodního systému kolektivní bezpečnosti. Rusko deklaruje, že jeho zahraniční politika posiluje centrální roli OSN v mezinárodních vztazích. Aktivní účast v činnosti OSN a stálé členství v RB OSN dává RF možnost efektivně ovlivňovat mezinárodní procesy a prosazovat své národní zájmy. To zároveň posiluje postavení RF v mezinárodním systému.

Rusko je zastáncem „multilateralizace“ mezinárodního režimu od unipolárního světa, který „zbyl“ po skončení Studené války a „ukázal se jako neefektivní způsob řešení globálních problémů“. Jde o překonání tzv. „syndromu vítězství ve Studené válce“, kterou podle RF trpí USA. Součástí této úvahy je i nezbytnost posilování mezinárodního práva a oslabování jednostranných kroků USA kdekoli na světě.

V zahraniční a bezpečnostní politice se Rusko chová pragmaticky až asertivně – na půdorysu multilaterální a bilaterální politiky přijímá takové rozhodnutí, které maximalizuje možnost prosadit národní zájmy a „zrovnoprávnit“ roli RF při řešení mezinárodních otázek. V roce 2007 se tento přístup odrazil v pozici k právnímu statusu Kosova, kdy RF protestovala proti „jednostrannému rozhodnutí Západu“ a byla zastáncem pokračování jednání mezi vládami v Bělehradu a Přištině. Status Kosova mohl být dle RF určen jen dohodou obou stran a schválen rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Rusko nejprve varovalo před „kosovským precedentem“ ve smyslu jednostranného rozhodnutí o hranicích v Evropě některou z velmocí bez rezoluce RB OSN, který může být zneužit v budoucnu. Tato slova dostala náplň v podobě uznání nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie 26. 8. 2008 brzy po srpnovém konfliktu v Gruzii. RF také aktivizuje politiku konfliktního urovnání v dalších oblastech (zejm. Náhorní Karabach, Podněstří) podle dalších dostupných klíčů. Je zřejmé, že vzhledem ke zkušenostem z bojů v Gruzii, je případné vojenské řešení nepreferovanou ale možnou opcí Moskvy.

Stálé členství a právo veta v RB OSN umožňuje také Rusku formovat globální bezpečnostní prostředí a účastnit se aktivně mírových procesů v krizových oblastech. Do popředí v ruské bezpečnostní politice se dostává potřeba vlastní aktivity v evropském a euroatlantickém prostoru, zejm. co se týká mnohostranných politických fór. Dmitrij Medveděv dne 5. června 2008 v Berlíně vyhlásil iniciativu na vytvoření nové „evropské bezpečnostní smlouvy“, svého druhu Helsinský proces II, pro kterou nyní RF hledá spojence. Tento koncept se dále rozvíjí jako boj proti blokovému smýšlení evropských zemí a USA, které jdou proti ruským zájmům. Na konci srpna 2008 ohlásil D. Medveděv základní body své zahraniční politiky. Patří tam primát základních principů mezinárodního práva, nepřijatelnost unipolarity USA, rozvoj přátelských vztahů se všemi zeměmi vč. USA a Evropy (pokud to bude možné), ochrana života a důstojnosti občanů RF vč. podnikání všemi dostupnými způsoby kdekoli na světě a existence oblastí s privilegovanými zájmy RF.

RF považuje za důležité své členství v různých mezinárodních uskupeních a klubech nebo alespoň budoucí



členství „na rovnoprávném základě“ – neformální globální jako je G-8, regionální – BRIK (Brazílie, Rusko, Indie, ČLR); ekonomické jako jsou WTO, OECD; regionálních s ekonomickou i bezpečnostní složkou jako jsou SNS a její podmnožiny EvrAzES (*angl. Eurasec*) a ODKB (*angl. CSTO*), Asijsko-pacifická hospodářská spolupráce (*angl. APEC*) či Šanghajská organizace spolupráce (ŠOS). RF za potvrzení růstu své role v mezinárodních vztazích považuje mj. rozhodnutí z roku 2007 o uskutečnění summitů APEC 2012 ve Vladivostoku, ŠOS 2009 v Jekatěrinburgu nebo např. ZOH 2014 v Soči.

Organizace Spojených národů (OSN)

Byť OSN vznikla v určitém historickém kontextu a RF poukazuje na nezbytnost reformy organizace včetně určitého rozšíření Rady bezpečnosti, je z ruského pohledu dodržování Charty OSN základem mezinárodních vztahů a pokračování role organizace jako hlavního mezinárodního kolektivního mechanismu reagování na hrozby bezpečnosti a trvalému rozvoji. Podle MZV RF nedosáhla dosud OSN ke svému potenciálnímu výkonu. Ruská zahraniční politika bude podporovat silnou OSN.

Proto by probíhající reforma organizace měla především posílit roli organizace ve všech oblastech její činnosti. Reforma by podle ruského názoru měla mj. zabránit vzniku silných regionálních skupin, které by OSN manipulovaly. Součástí reformy by za podmínky zachování důvěryhodnosti a akceschopnosti RB OSN mohlo být i rozšíření Rady bezpečnosti o některé stálé a nestálé členy (např. Brazílie, Indie, Německo či Japonsko) tak, aby bylo lépe zohledněno rozdělení moci ve světě. RF příznivě hodnotí některé výsledky reformního procesu jako snahu o aktivizaci Valného shromáždění OSN, ustavení Komise OSN pro budování míru, Rady pro lidská práva a vytvoření protiteroristické strategie.

Skupina osmi (G-8)

Formát G-8 vznikl na popud amerického prezidenta W. Clintona přizváním Ruska k politickým diskusím sedmi nejrozvinutějších zemí světa (G-7). Bez účasti RF pokračuje G-7 v jednáních o globálních ekonomických a finančních otázkách. Po teroristických útocích proti USA v roce 2001 a zapojení Ruska do protiteroristické koalice význam RF v G-8 vzrostl. Plnohodnotné členství ve skupině G-8 je pro Moskvu prestižní záležitostí, která kvalitativně změní „elitní klub západních mocností“ na reprezentativní mechanismus neformálního kolektivního vedení světa.

Na základě rozhodnutí summitu G-8 v kanadském Kananaskisu (2002) se Rusko stalo příjemcem finanční pomoci za účelem likvidace ZHN v Rusku. V rámci tohoto programu přispějí ostatní členové osmičky a další dárci v průběhu deseti let sumou 20 mld. USD. Rusko na pořad jednání „osmičky“ prosazuje i další bezpečnostní témata – boj proti terorismu, globální energetickou bezpečnost, pokračování spolupráce proti šíření zbraní a materiálů hromadného ničení.

Společenství nezávislých států (SNS)

Přes odstředivé tendence 90. let 20. stol. zůstaly hospodářské systémy bývalých sovětských republik (mimo Pobaltí) podobné a RF zůstala jejich nejbližším obchodním partnerem. Vztahy Ruska s dalšími zeměmi SNS jsou ale rozvíjeny především na bilaterálním a subregionálním základě (podmnožiny SNS). Největší šance má rozvoj Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti (*angl. CSTO, rus. ODKB*) a Euro-asijské ekonomické



společensví (angl. Eurasec, rus. EvrAzES).

Postupná stabilizace hospodářských poměrů v RF umožňuje Moskvě přistupovat v „postsovětském“ prostoru k obnově ekonomických vazeb a spolupráce – zvláště v oblastech jako je energetika, vojenský průmysl, doprava a telekomunikace. MZV RF mluví o přechodu dvoustranných hospodářských vztahů na „tržní základ“. Moskva také hovoří o pragmatismu a „přihlednutí k zájmům na obou stranách“. RF se snaží pomocí státních energetických firem, dopravní infrastruktury a obchodní závislosti zemí SNS na Rusku integrovat a kontrolovat jejich ekonomiky.

SNS jako organizace se dnes z řady důvodů nachází v žalostném stavu. To neskrývá ani MZV RF, i když výsledky posledního summitu SNS jsou Moskvou interpretovány nadějněji. Potvrzují to i výkyvy ve dvoustranných vztazích Ruska s většinou okolních států, což Kreml vysvětluje podmínkami vzniku organizace, kdy hlavním cílem SNS bylo umožnit „civilizovaný rozpad“ SSSR. SNS tak zůstává především formální strukturou, protokolárním rámcem pro dvoustranné schůzky prezidentů s ruským prezidentem a jako mezinárodní a regionální organizace nemá perspektivu.

Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB, rus. ODKB)

V květnu 2002 bylo přijato rozhodnutí o transformaci "Smlouvy o kolektivní bezpečnosti" (1992) na mezinárodní organizaci pro oblast obrany a bezpečnosti pod názvem Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (angl. *Collective Security Treaty Organisation; CSTO*). Následoval proces přijetí stanov a smlouvy o právním statutu organizace. Smlouva po ratifikaci všemi smluvními stranami SKB vstoupila v platnost 18. září 2003. Struktury organizace s hlavním sídlem sekretariátu v Moskvě byly vytvořeny na počátku roku 2004. Od té doby OSKB vystupuje jako formálně plnohodnotná vojensko–politická organizace s mezinárodně–právní subjektivitou. Její členové (Arménie, Bělorusko, Rusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a od srpna 2006 také Uzbekistán) podle čl. 4 Smlouvy v případě vnější agrese smluvní strany pomohou napadené zemi včetně vojenské pomoci. Rusko má zájem učinit z OSKB silného regionálního hráče a navázat co nejvíce vztahů s dalšími globálními i regionálními politicko–bezpečnostními organizacemi. Dalším ze základních závazků členských zemí je nevstupovat do jiných aliančních svazků, především do NATO.

Šanghajská organizace spolupráce (ŠOS)

Rusko je zakládajícím členem Šanghajské organizace spolupráce (ŠOS), která vznikla z neformálního uskupení tzv. Šanghajské pětky. ŠOS tvoří ČLR, RF, Uzbekistán, Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán. V květnu 2003 přijal ruský parlament Chartu ŠOS. Rusko přikládá rozvoji organizace velký význam, primárněji považuje za nástroj, který by měl pomoci stabilizovat minimálně oblast Střední Asie. RF by si přála, aby se z organizace vyvinula plnohodnotná ekonomická a bezpečnostní organizace. Není proto proti rozšiřování členské základny ŠOS (zájem projevil např. Írán a Mongolsko), ale poslední summit v Biškeku (srpen 2007) dal jasně najevo, že v tomto ohledu není v ŠOS konsensus. Zejména kvůli silnému zájmu Íránu o vstup do ŠOS platí nevyhlášené moratorium na členství. Rusko i ČLR chtějí aktivizovat v rámci ŠOS také bezpečnostní dimenzi a vojenskou spolupráci. V bezpečnostní dimenzi je centrálním tématem boj proti terorismu. Bylo založeno protiteroristické centrum se sídlem v Taškentu. I summit ŠOS v kyrgyzském Biškeku dal tomuto rozvoji konkrétní dimenzi ve formě vojenského cvičení, které mělo nálepku antiteroristické. Organizace získává



na silný popud ČLR možnosti i v oblasti ekonomické spolupráce mezi členskými zeměmi. Těto snahy se však Rusko vzhledem k síle čínské ekonomiky spíše obává. Rusku se v Biškeku rovněž podařilo přesvědčit své partnery (zejm. ČLR) o potřebě podepsání v rámci ŠOS smlouvy o přátelském soužití a spolupráci.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Zahraničně–politické aktivity RF v rámci OBSE vycházejí ze dvou základních cílů – zájmu Ruska o získání významné pozice v rámci evropského bezpečnostního systému a odmítání Severoatlantické aliance (resp. transatlantické vazby) jako jejího základu. Dříve Rusko považovalo OBSE za organizaci, která má v evropských bezpečnostních otázkách mnohem větší potenciál, než jaká je její současná role na kontinentu. Od toho odvíjelo i své snahy o reformu organizace.

Rada Evropy (RE)

Ruská federace je členem Rady Evropy od roku 1996. Její aktivity v RE jsou zaměřeny především na ochranu práv ruskojazyčných menšin v zahraničí a budování „Evropy bez dělících čar“. Tuto tezi z Charty RE si RF vybrala také jako prioritu svého předsednictví v RE od května do listopadu 2006. RF za svého předsednictví vystupovala také proti vytvoření Agentury EU pro základní lidská práva, kterou považovala za nepotřebnou paralelní strukturu mimo RE. *(Pozn. Tato agentura byla vytvořena Evropskou radou k 1. 3. 2007.)*

Po zahájení druhé čečenské války (1999) se do centra pozornosti RE dostala problematika dodržování lidských práv na severním Kavkaze. Ruská diplomacie čelí kritice ze strany členů RE za způsob vedení operací v Čečensku a následnou pomalou normalizaci poměrů. Rusko proto při každé vhodné příležitosti v RE i mimo ni prezentuje řadu dílčích opatření zaměřených na zlepšení situace. Nicméně dodržování lidských práv v Čečensku nadále zůstává jedním z témat jednání RE a především jejího Parlamentního shromáždění. Porušování lidských práv je také předmětem častých podání občanů RF k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

Zájmy Ruska v Radě Evropy jsou v oblastech protiteroristické spolupráce, mezikulturního a mezicírkevního dialogu, formování bezvízového prostoru v Evropě a spolupráce v sociální, kulturní a sportovní sféře. Rusko nyní Radu Evropy a parlamentní diplomacii v rámci parlamentního shromáždění RE (i mimo něj) používá jako jeden z nástrojů, jak poukázat na „práva a zákonné zájmy“ ruskojazyčných obyvatel EU (zejm. v Pobaltí).

Vztahy Ruska s Organizací Severoatlantické smlouvy (NATO)

Vztahy RF s NATO mají v ruské zahraniční politice zvláštní místo. RF považuje Alianci za geopolitický silový faktor, který negativně ovlivňuje bezpečnostní situaci u ruských hranic a tím i bezpečnost Ruské federace. RF odvozuje svůj vztah k NATO od kvality dvoustranných vztahů s USA. Zájmy Ruska a NATO se kříží zejména na post-sovětském prostoru, ale RF přiznává také pole společných zájmů v bezpečnostní oblasti jako jsou boj proti terorismu, urovnávání regionálních krizí a odstraňování následků přírodních a technických katastrof. Rusko obecně podporuje vojenské aktivity NATO a mezinárodního společenství v oblastech, jejichž destabilizace by vedla k bezprostřednímu bezpečnostnímu ohrožení ruských hranic nebo zemí Střední Asie – např. v Afghánistánu. Zde (podobně jako při spolupráci s OSKB či ŠOS) jde RF především o minimalizaci transportu narkotik přes ruské území. Ve společných prohlášeních RF a NATO se dosud hovořilo o tom, že



jejich partnerství posiluje bezpečnost euroatlantického prostoru.

Spolupráce Ruska s NATO byla zahájena v roce 1994 přístupem RF k programu Partnerství pro mír (PřP). Reálná spolupráce byla v té době omezena především na společné aktivity v Bosně a Hercegovině, kde působil v rámci IFOR/SFOR ruský kontingent. Dne 27. 5. 1997 byl v Paříži podepsán "Zakládající akt o vzájemných vztazích, spolupráci a bezpečnosti mezi NATO a Ruskou federací". V rámci zvláštního vztahu mezi NATO a Ruskem byla zřízena Stálá společná rada NATO–Rusko (*Permanent Joint Council; PJC*). Činnost tohoto orgánu byla poznamenána nesouhlasem Ruska s rozšiřováním NATO o Českou republiku, Maďarsko a Polsko.

V prezidentském prohlášení Bush-Putin k novým vztahům USA-RF z 13. 11. 2001 se objevila myšlenka rovnosti RF při jednání s Aliancí, pokud půjde o otázky společného zájmu, a tedy návrh vyměnit formát PJC pro spolupráci z „19+1“ na „20“. Na zvláštním květnovém summitu NATO-RF v Římě, na základě římské deklarace, byl vytvořen nový orgán pro spolupráci – Rada NATO–Rusko (*NATO–Russia Council; NRC*) – již ve formátu „20“. NATO a Rusko vzápětí vyhlásily společně válku mezinárodnímu terorismu.

Činnost NRC je v současnosti oběma stranami hodnocena zdrženlivě a z ruské strany má charakter pragmatické zdržovací politiky. V ruské společnosti a značné části politických elit nadále přetrvávají „protialianční“ postoje, nejspíše viditelné na otázce rozšiřování NATO. Obavy z NATO tak brání hlubšímu pochopení politiky Aliance a možností pro vzájemnou spolupráci. RF proto na jedné straně označuje vztahy s NATO za dobré a rozvíjející se správným směrem, nicméně i nadále kritizuje rozšiřování NATO jako nepotřebné. Jakékoli sbližování NATO s bývalými republikami SSSR (nyní zejména s Gruzii a Ukrajinou) Kreml odmítá.

Poznámka: další informace o vztazích NATO-RF je možné nalézt na [http:// www.nato.int](http://www.nato.int) a <http://www.mzv.cz>.

Vztahy Ruska s Evropskou unií (EU)

K Evropské unii se váží hlavní hospodářské zájmy Ruské federace v Evropě (v roce 2007 dosáhla obchodní výměna v roce 2007 podle ruských zdrojů cca 270 mld USD, tj. 52% ruského zahraničního obchodu), přičemž velké členské státy EU označuje za své strategické politické a obchodní partnery i ekonomické konkurenty. RF vnímá zpomalení integrace EU a nemožnost nalézt jednotu v některých zahraničně-politických tématech jako svou konkurenční výhodu. S EU Rusko jedná pragmaticky a hledá partikulární, dvoustranné cesty pro spolupráci.

V prosinci 1993 podepsal ruský prezident B. Jelcin s předsedou Rady Evropské unie "Společnou politickou deklaraci o partnerství a spolupráci mezi RF a EU". Prvním základem pro vztahy EU s RF se následně stala Dohoda o partnerství a spolupráci (*Agreement on Partnership and Cooperation; PCA*), která byla uzavřena v roce 1994 a v platnost vstoupila po ratifikaci všemi zeměmi v roce 1997 na počáteční desetileté období. Dohoda ustavuje institucionální rámec bilaterálních vztahů, kodifikuje základní společné cíle a předpokládá aktivity a dialog v řadě politických oblastí. Dohoda zahrnuje obchodní a ekonomickou spolupráci, spolupráci v oblasti vědy, technologií, energetiky, dopravy, vesmíru apod., politický dialog o otázkách oboustranného zájmu a o dodržování principů demokracie a lidských práv, spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.



Vztahy jsou rozvíjeny na základě Společné strategie EU k RF (schválená na summitu EU v Kolíně nad Rýnem v červnu 1999, platnost do června 2004) a Strategie RF k EU (přijata v Helsinkách, 22. 10. 1999, platnost do r. 2010). Unijní strategie k RF byla prvním dokumentem svého druhu, který stanovuje společnou linii EU vůči dalším partnerským zemím. Důvodem přijetí unijní strategie byla potřeba koherentního přístupu EU jako celku a jejích členských států. Strategie poskytuje celkový politický rámec pro definované prioritní oblasti, mezi které patří konsolidace ruské demokracie, vlády zákona a veřejných institucí v RF, integrace Ruska do společného ekonomického a sociálního prostoru, stabilita a bezpečnost v Evropě a v jejím sousedství, výzvy na evropském kontinentu (včetně životního prostředí, zločinnosti a ilegální migrace). Strategie RF plní stejnou funkci. Cílem RF je navázat strategické partnerství, v jehož rámci by bylo možné úspěšně řešit bezpečnostní a ekonomické otázky. Strategie také stanovuje nutnost hájit ruské zájmy v kontextu rozšíření EU a hledat možnosti, jak využít výzvy, před kterými EU stojí, ve vzájemně výhodný prospěch. Přední místa z ruského pohledu zaujímá energetická spolupráce, spolupráce v oblasti obranného průmyslu a rozvoj infrastruktury. Zjednodušeně řečeno, mělo by se jednat o partnerství mezi bohatou, ale energeticky nesamostatnou EU, a Ruskem s velkými zdroji energetických surovin, které však potřebuje investice do své ekonomiky. Strategie ukazuje, že RF nemá zájem stát se členem EU, nýbrž být rovnocenným partnerem.

Rusko s EU vede dialog na půdě Stálé rady partnerství (*Permanent Partnership Council; PPC*). Ta byla ustavena na květnovém (2003) summitu EU-RF v Sankt Petěrburgu. V rámci PPC může docházet k setkáním na různých úrovních a v různých formátech. Politický dialog je na nejvyšší úrovni veden dvakrát ročně na summitech ve formátu „Trojka EU“ s RF. Mezi aktuální témata ve vztahu EU-RF patří realizace tzv. společných prostorů: společný ekonomický prostor (předpokládá mj. již uvedenou energetickou spolupráci), společný prostor pro oblast justice a vnitra (mj. otázka vízových režimů nebo spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a drogám), společný prostor vnější bezpečnosti (spolupráce při zvládnání mezinárodních krizí apod.) a společný prostor pro oblast vědy, vzdělávání a kultury. Tzv. „cestovní mapy“ byly k jednotlivým prostorům schváleny v květnu 2005 na summitu EU-RF v Moskvě. Jejich přijetí podle hodnocení obou partnerů výrazně přispívá rozvoji spolupráce mezi EU a RF vč. společných aktivit. Jednou z nich je ulehčení vízových režimů mezi RF a zeměmi EU. Dohoda v této oblasti dosažená na summitu v Londýně vstoupila v platnost po ratifikaci v parlamentech zemí EU a RF k 1.6. 2007.

EU v rámci dialogu s RF pravidelně vznáší otázku dodržování mezinárodních standardů v oblasti lidských práv, humanitárního práva a svobody tisku, která je v rozporu s prezidentským konceptem tzv. „suverénní demokracie“ a neuspokojivou lidskoprávní a humanitární situací na Severním Kavkaze.

V souvislosti s rozšířením EU o deset zemí v květnu 2004 došlo k přijetí tzv. „Společného prohlášení EU a RF k možným negativním následkům plynoucím pro RF z rozšíření EU“. Prohlášení obsahuje 14 bodů, v nichž se říká, že EU bude čelit negativním dopadům svého rozšíření na RF. Rusko akceptuje, že většina bodů je již splněna, i když zejména v oblasti fytosanitární a veterinární kontroly aplikuje restriktivní opatření vůči některým ČS EU. Rusko nadále trvá na zlepšení tranzitu osob a zejména zboží do/z Kaliningradské oblasti a vytrvale apeluje na unijní i bilaterální úrovni na zlepšení nepříznivého postavení tzv. ruskojazyčných menšin v Pobaltí. K otázkám rozvoje Kaliningradské oblasti byla na summitu EU-RF v Haagu na konci roku 2004 ustavena pracovní skupina.

Rusko kladně hodnotí konstruktivní rozvoj partnerství, obsah strategického dialogu a je spokojeno



především se spoluprací ve čtyřech prostorech podle „cestovních map“.

Poznámka: další informace je možné nalézt na http://europa.eu.int/comm/external_relations, <http://www.mzv.cz>, <http://www.eur.ru> a <http://www.mid.ru>.

Světová obchodní organizace (WTO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

S cílem zvýšit svou roli při formulaci pravidel mezinárodního obchodu a nastavit stabilní a předvídatelné exportní režimy pro ruské podniky plánuje RF vstup do WTO. Otázka se ale postupně stává politickou, když RF ve světle požadavků členských zemí připravuje přezkoumání výhodnosti již dosažených smluv.

Od května 1996 usiluje RF o členství v OECD. Po více než deseti letech dne 16. května 2007 OECD zahájilo s RF oficiální rozhovory o vstupu. MZV RF považuje tento úspěch, který pomůže další integraci RF do světového hospodářství, za objektivní přiznání tržní způsobilosti ruské ekonomiky a úspěchu vnitřních reforem. Rusko v současnosti nevidí žádnou překážku svého vstupu do této organizace, na základě květnového (2007) rozhodnutí Rady OECD na ministerské úrovni by RF měla být zahrnuta do nejbližší vlny rozšíření. Připravuje se plán a obsah negociací.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

APEC

(Asia-Pacific Economic Cooperation – Asijsko-pacifické hospodářské společenství)

Rusko se stalo členem APEC v roce 1998. V listopadu 2000 ruská vláda schválila koncepci zapojení země do činnosti této organizace. Rusko se aktivně angažuje zejména v otázkách boje proti terorismu (Speciální PS pro boj s terorismem) a v sektoru energetiky. Účast země na konferencích APEC koordinuje vládní komise, v rámci které byl ustaven podnikatelský klub sdružující cca 70 ruských společností.

Posledního 16. summitu hlav států APEC, který proběhl v Peru listopadu 2008, se osobně zúčastnil prezident D. Medveděv. Na pořadu jednání byla kromě finanční a ekonomické krize, regionální spolupráce, zlepšení potravinové bezpečnosti, sociální aspekty globalizace, změna klimatu a energetická bezpečnost. 17. summit hlav států APEC se má uskutečnit v listopadu 2009 v Singapuru.

Lze konstatovat, že Rusko využívá členství v APEC k prosazování svých ekonomických a politických zájmů v asijsko-pacifickém regionu a Latinské Americe, a to formou hospodářské spolupráce s vybranými státy. (www.apec.org).

BSEC

(Black Sea Economic Cooperation – Černomořské hospodářské společenství /ČHS/)

BSEC vzniklo v roce 1992. Rusko je jedním ze zakládajících členů. Jeho priority v tomto regionálním hospodářském uskupení jsou orientovány především na sektor energetických surovin, rozvoj spolupráce v oblasti ekonomiky, vědy, vzdělání, cestovního ruchu, ekologie, financí, kultury a v poslední době také na spolupráci v oblasti boje proti organizovanému zločinu. V rámci ČHS funguje 18 pracovních skupin pro



jednotlivé segmenty spolupráce, RF předsedá PS pro zemědělství a potravinářský průmysl.

V březnu 1995 byl na MZV RF zřízen koordinační pracovní orgán - Ruský národní výbor pro ČHS. Kromě toho při MZV RF funguje Meziresortní komise pro ČHS. (www.bsec-organization.org)

EAHS

(Euroasijské hospodářské společenství)

Společenství vzniklo 31.5.2001 s cílem organizačně-právního sjednocování ekonomik Běloruska, Ruska, Kyrgyzstánu a Tádžikistánu. Impulsem k jeho založení bylo podepsání v roce 1995 Dohody o celní unii mezi RF a Běloruskem, ke které se později připojil Kazachstán a Kyrgyzstán. Následně, v roce 1996 byla uzavřena Dohoda o prohloubení integrace v ekonomické a humanitární oblasti. V srpnu 2003 na summitu zemí EAHS bylo dohodnuto uzavřít Dohodu o kolektivní bezpečnosti.

Na podzim 2005 bylo EAHS reorganizováno. Společenství se sloučilo s Organizací středoasijské spolupráce (OSS), jež tvořily Kazachstán, Uzbekistán, Tádžikistán, Kyrgyzstán a Rusko. Rozhodnutí o sloučení těchto regionálních mezinárodních uskupení bylo přijato na summitu zemí OSS v Petrohradě (6.10. 2005), čímž OSS zanikla. Tímto byla vyřešena otázka integrace Uzbekistánu (nebyl členem EAHS) a Běloruska (nebylo členem OSS). Rusko si tímto upevnilo své postavení v daném regionu a vystupuje v roli hegemonu integračních procesů ve Střední Asii. Kromě uvedených 6 členů má v EAHS státu pozorovatele Ukrajina (2002), Moldova (2002) a Arménie (2003). Členství Uzbekistánu bylo na jeho žádost v prosinci 2008 pozastaveno.

V únoru 2009 se v Moskvě uskutečnilo mimořádné zasedání Mezistátní rady (na úrovni hlav států). Na pořadu jednání byly dopady a řešení finanční a ekonomické krize, vytvoření antikrizového fondu Evrazes ve výši 10 mld. US dolarů, stanovení jednotné bezhotovostní měny v rámci Evrazes a založení centra vysokých technologií Evrazes (www.evrazes.com).

MMF

(Mezinárodní měnový fond – International Monetary Fund)

Spolupráce Ruska s MMF se datuje od vzniku samostatného státu (RF). V roce 1992 získala RF 1. úvěr ve výši 1 mld. USD (s 5-letou dobou splatnosti). Další úvěry byly RF poskytnuty v následujících 3 letech (1993, 1994 a 1995).

V roce 1996 byl sjednán tříletý program úvěrování s 10-letou dobou splatnosti. V roce 1999 však RF v důsledku finanční krize (default v létě 1998) přestala plnit své závazky, a proto MMF úvěrování pozastavil. V posledních letech RF nečerpala žádné nové úvěry. Koncem ledna 2005 RF díky příznivé ekonomické konjunktúře (vysoké příjmy z prodeje ropy) uhradila 3,5 mld. USD, čímž zcela umořila své dluhy vůči této instituci. K úhradě byla použita část prostředků tzv. stabilizačního fondu (tvoří ho hlavně příjmy z prodeje ropy a plynu).

RF, které má nyní v MMF 2,69 oproti původní 2,79 % hlasů, prosazuje změnu zaměření a stylu práce této mezinárodní organizace tak, aby lépe reagovala na finanční problémy vznikající v rámci finanční a



ekonomické krize v podmínkách globalizace. RF není spokojena ani s dosavadním systémem volby generálního ředitele MMF, kterým je tradičně Evropan. (www.imf.org)

SB

(Světová banka - World Bank, Světová banka pro obnovu a rozvoj - International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)

RF je členem skupiny SB od roku 1992. Klíčovou je však spolupráce RF s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (EBRD). SB je členem Konzultační rady pro zahraniční investice při vládě RF. (www.worldbank.org, www.ebrd.org)

Londýnský klub věřitelů

(London Club of Creditors - LK)

Rusko není členem LK, nicméně úzce s ním jako dlužník spolupracuje. V říjnu 1997 byla mezi RF a LK podepsána dohoda o restrukturalizaci ruského dluhu na období 25-ti let. V prosinci 1998 (období defaultu) se Rusko potýkalo s problémy plnění svých závazků. Počátkem roku 1999 proto většina věřitelů LK projevila ochotu jednat o další restrukturalizaci ruského dluhu.

V únoru 2000 byla dosažena nová dohoda o restrukturalizaci sovětského dluhu, ze které vyplynulo následující: původní výše dluhu (31,8 mld. USD) byla snížena na 21,2 mld. USD, jeho splácení bylo odloženo do r. 2008. Navíc byl dluh restrukturalizován na dobu 30 let.

V souladu s ujednáním bylo 2,8 mld. USD (úroky po lhůtě splatnosti) převedeno na ruské euroobligace (dluhopisy) s 10-letou splatností. Ve sjednaných podmínkách vydání těchto dluhopisů se RF zavázala uhradit 9,5 % dlužné částky (270 mil. USD) v hotovosti při výměně dluhopisů "sovětské dluhy". Úroková sazba dluhopisů činí 8,25 %. Zbytek jistiny sovětského dluhu a úroků z něj byl převeden na 30-leté dluhopisy RF. Splácení jistiny dluhu bylo zahájeno v roce 2008. (www.imf.org)

Pařížský klub věřitelů

(Paris Club of Creditors - PK)

Rusko je členem PK od 17.9. 1997. Na základě dohod o restrukturalizaci sovětského dluhu byly během let 1996 - 1997 s některými členy PK uzavřeny bilaterální dohody. V roce 1999 byla obnovena jednání o restrukturalizaci dluhu, přičemž bylo dosaženo dílčího úspěchu v otázce splácení úroků z dluhu bývalého SSSR v letech 1999 a 2000. V lednu a únoru 2001 byly vyrovnány skluzy ve splácení úroků z tzv. sovětského dluhu a od března 2001 byly dluhy členům PK hrazeny dle dohodnutého splátkového kalendáře.

V roce 2003 RF uhradila PK přes 17 mld USD. Koncem roku 2004 díky příznivé ekonomické konjunktuře v zemi (zvýšené příjmy z prodeje ropy) iniciovala jednání o možnosti předčasného umoření svého dluhu (k 1.1. 2005 činil dluh RF cca 43 mld. USD). V únoru 2005 byla uhrazena první předčasná splátka ve výši cca 1,5 mld. EUR, další pak v létě 2005 - 15 mld. USD (obě v nominální hodnotě).



V souladu s ujednáními mezi Ruskem a jednotlivými kreditory PK z června 2006, v srpnu 2006 RF předčasně splatila 22,3 mld. USD, čímž zcela umožnila „sovětský“ dluh vůči PK. Nutno zmínit, že nešlo o nominální splátku - samotný dluh totiž činil 21,3 mld. USD, zbytek (1 mld. USD) tvořila „prémie“ věřitelům.

(www.clubdeparis.org)

OECD

(Organization for Economic Cooperation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

Rusko navázalo spolupráci s OECD v r. 1992 a v r. 1996 podalo oficiální žádost o členství v OECD. Následovala „diplomatická“ odpověď, v níž bylo pouze konstatováno, že „dosažení členství Ruska v OECD je konečným cílem spolupráce obou stran“ (nebyl specifikován žádný závazek, natož časový horizont přijetí). Důvodem byla skutečnost, že ekonomika Ruska nedosahovala v té době standardů běžných ve vyspělých státech OECD.

Změna nastala v r. 2007, kdy OECD přizvalo Rusko k přístupovým jednáním. Tato jednání v současné době probíhají a mohou s ohledem na události v Jižní Osetii a Abcházii trvat i více let. Pro OECD je rozhodující kvalita přijatých mezinárodních závazků, nikoliv časové hledisko. (www.oecd.org)

WTO

(World Trade Organization - Světová obchodní organizace)

Přístupová jednání Ruska do WTO byla zahájena v r. 1993, kdy podalo oficiální přihlášku do GATT (předchůdkyně WTO) a získalo status pozorovatele.

Jednání Ruska o přístup k WTO se dostala v r. 2008 téměř do finální fáze. Otevřená jsou jednání s Gruzii. Lze předpokládat jednání s Ukrajinou, která ale zatím své požadavky vůči RF nspecifikovala. Mezi zásadní nedořešené otázky patří vývozní cla na nezpracované dřevo, tarify v železniční dopravě, poplatky za přelety přes Sibiř, státní podpora zemědělství, ochrana práv duševního vlastnictví a státní podniky provádějící vývoz. Všechny tyto otázky avizovala ruská strana splnit v okamžiku vstupu do WTO. V důsledku událostí v Jižní Osetii a Abcházii v srpnu 2008 došlo ke zpomalení přístupových jednání RF k WTO. Začátkem r. 2009 ruská strana opětovně potvrdila, že je pro ni členství ve WTO i nadále prioritou a deklarovala zájem na rychlém vstupu do WTO (do konce r. 2009). Nyní bude záležet především na připravenosti ruské strany přijmout zbývající mezinárodní závazky vůči WTO. Důležité je, že jak RF, tak i členové WTO mají zájem, aby se RF stala jejím členem co nejdříve. (www.wto.org, www.wto.ru, www.economy.gov.ru)

Podrobné informace o účasti RF v uvedených mezinárodních organizacích a mezinárodních dohodách lze též najít také na internetových stránkách MZV RF (www.mid.ru.)

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Dnem 2. 12. 1997 vstoupil v platnost Protokol o inventarizaci smluvní základny, ve vztazích mezi ČR a RF byla potvrzena platnost 49 smluv, které byly sjednány právními předchůdci ČR a RF.



Politická oblast

	Místo a datum podpisu
Smlouva mezi Českou republikou a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci	Praha, 26. 8. 1993
Protokol o konzultacích mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Ruské federace	Moskva, 26. 3. 1993
Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti kultury, vědy a školství	Moskva, 5. 3. 1996
Protokol mezi vládou ČR a RF o inventarizaci smluvně-právní základny a platnosti dvoustranných smluv a dohod ve vztazích mezi ČR a RF	Moskva, 18. 7. 1997
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o statutu vojenských hrobů	Moskva, 15. 4. 1999
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o odvracení nebezpečné vojenské činnosti	Praha, 9. 10. 2001
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o vojensko-technické spolupráci	Praha, 9. 10. 2001
Ujednání mezi MŠMT ČR a MŠ RF o spolupráci v oblasti školství a vědy na léta 2001–2004	Praha, 9. 10. 2001
Program spolupráce mezi MK ČR a MK RF na období 2002–2004	Moskva, 16. 4. 2002
Ujednání mezi MO ČR a MO RF o spolupráci	Moskva, 16. 4. 2002
Program spolupráce mezi MK ČR a Ministerstvem kultury a hromadných sdělovacích prostředků RF na léta 2007 - 2009	Moskva, 27.4. 2007

Pro Ruskou federaci ve vztazích s Českou republikou zůstávají i nadále v platnosti smlouvy a dohody uzavřené mezi ČSSR a SSSR. Z hlediska konzulární agendy jsou to:

Konzulární oblast

Konzulární úmluva mezi ČSSR a SSSR	č.143/1973 Sb.
Smlouva mezi ČSSR a SSSR o zamezení vzniku dvojího státního občanství	č.71/1981 Sb
Smlouva mezi ČSSR a SSSR o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních	č.95/1983 Sb.



4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

¹Ekonomická situace Ruska se v roce 2008 vyvíjela značně nerovnoměrně. V prvním pololetí 2008 si udržela ruská ekonomika vysoká tempa růstu HDP, charakteristická pro minulá období. V období leden-červen 2008 činil přírůstek HDP 8 % (oproti stejnému období 2007). Vysoký růst byl tažen spotřebitelskou a investiční poptávkou, při vysokém tempu růstu exportu a zrychlení tempa růstu importu. Ve druhém pololetí roku 2008 se začínají reálně projevat důsledky vlivu globální ekonomické krize na ekonomiku Ruska. Nicméně vzhledem k pozitivnímu vývoji v prvním pololetí nepůsobí výsledek roku 2008 nijak alarmujícím dojmem a předběžný růst HDP za celý rok 2008 dosahuje 5,6 %. Tempa růstu HDP se ovšem v průběhu roku snižují a to následovně – 8,5% v 1. čtvrtletí, 7,5% ve 2. čtvrtletí, 6,2% ve třetím a pouze 1,1% ve čtvrtém čtvrtletí.

V e druhém pololetí roku 2008 dochází k značnému snížení temp růstu a poté až k poklesu průmyslové výroby, stavebnictví i v dopravě. Průmyslová výroba se sice za r. 2008 vzrostla o 2,1 % ve srovnání se stejným obdobím roku 2007, nicméně v posledních třech měsících r. 2008 dochází k jejímu poklesu o 6,1 % a to hlavně díky poklesu ve zpracovatelském průmyslu o 7,7 %. Je jasné, že se doposud nepodařilo nastartovat strukturální změny v ruské ekonomice; růst byl tak zajišťován vysokými cenami energetických surovin.

Zemědělská výroba vzrostla meziročně o 10,8 %, což je způsobeno nadúrodou obilovin a také zvýšením produkce živočišné výroby.

Růst investic do základního kapitálu za leden-prosinec 2008 oproti stejnému období r. 2007 dosáhl 9,1 % (oproti 21,1% v roce 2007), nicméně již v prosinci se projevil pokles investic ve výši 2,3 % ve srovnání s prosincem 2007. Tempo růstu investic do základního kapitálu bylo nejnižší od roku 2002. Celkový objem zahraničních investic se v roce 2008 snížil o 14 %.

Zpomalení celkové dynamiky investic je spojeno s napjatou situací ve stavebnictví. Po rekordním růstu v 1. čtvrtletí 2008 (28,9 %) a relativně vysokém růstu ve 2. čtvrtletí (18,2 %) ve třetím čtvrtletí byl růst pouze 9,5 % a ve čtvrtém čtvrtletí již pouze 3,8 % (za srovnatelné období). Výrazné je zpomalení v bytové výstavbě, v listopadu byl růst pouze 0,1 % ve srovnání s listopadem 2007. Za 12 měsíců vzrostla bytová výstavba o 4,5 % ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku (v roce 2007 byl růst 20,6 %).

Za 12 měsíců roku 2008 došlo k růstu reálných mezd obyvatelstva o 9,7 %, což je o 7,5 procentních bodů méně, než ve srovnatelném období minulého roku. Růst reálných mezd je doprovázen růstem nezaměstnanosti a zvýšením objemu nevyplacených mezd. K 31.12.2008 nezaměstnanost dosáhla úrovně 7,7 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, což je 5,8 mil. nezaměstnaných a současně o 75,2 % vzrostl objem nevyplacených mezd.

Nehledě na to, že růstu reálných příjmů obyvatelstva o 2,7 % v roce 2008 znamená zpomalení tempa růstu, zůstává dynamika maloobchodního obrátu vysoká. Za rok 2008 vzrostl maloobchodní obrát o 13 %, nicméně ve čtvrtém čtvrtletí se spotřebitelská poptávka začíná zpomalovat - růst o 8,2 %.

Export za leden - prosinec 2008 dosáhl 470,8 mld. USD a zvýšil se ve srovnání se stejným obdobím minulého



roku o 32,8 %. Tento růst byl způsoben hlavně rychlým růstem cen ropy v prvním pololetí roku 2008. Import se za stejné období zvýšil o 30,4 % a dosáhl hodnoty 291,5 mld. USD. Saldo zahraničního obchodu zůstává v kladných číslech, 179,3 mld. USD.

Pokles světové poptávky a snížení cen energetických surovin, problémy s likviditou a mimořádný odliv kapitálu ze země výši 100 mld. USD mají za následek, pokles devizových rezerv země v roce 2008 o 10,8 % na 427,08 mld. USD k 1.1.2009.

Inflace v roce 2008 dosáhla úrovně 13,3 %, což je o 1,4 procentních bodů více než v roce 2007 a její úroveň je tak nejvyšší od roku 2002. Inflace tak stále zůstává problémem ruské ekonomiky.

Rubl v první polovině roku 2008 posiloval, nicméně ve třetím čtvrtletí se situace změnila a CB RF přistoupila k pozvolné devalvaci rublu. Průměrný kurz USD posílil o 19 % a EURO o 15,2 %. Kurz k USD k 31. 12. 2008 byl 29,38, k EURu 41,44. Tento vývoj značně zdražuje dovozy, nicméně může zvýšit konkurenceschopnost domácích výrobců, kteří nejsou závislí na dovozech.

Ratingová agentura Standart & Poor's snížila koncem roku dlouhodobý rating Ruska z „BBB+“ na „BBB“ s výhledem „negativní“.

Na základě vládního usnesení byl k 1. 2. 2008 rozdělen Stabilizační fond na Rezervní fond a Fond národního blahobytu. Stabilizační fond byl naplňován příjmy z ropy v objemu, který byl tvořen přesahem ceny nad 27 USD za barel) a jeho výše byla k 1.1.2008 156,81 mld. USD. K 1. 1. 2009 celkový objem prostředků v Rezervním fondu dosáhl výše 137,09 mld. USD a ve Fondu národního bohatství bylo 87,97 mld. USD.

Očekávaný vývoj v roce 2009

Očekávání ruské vlády týkající se roku 2009 jsou v podstatě reálné a možná spíše optimistické. V tomto roce počítá ruská vláda, resp. Ministerstvo ekonomického rozvoje RF s poklesem HDP ve výši 2,4 %. Mimořádné rozpočtové výdaje v r. 2009 a daňové úlevy povedou ke zvýšení problémů státního rozpočtu. Otevřeně se hovoří o rozpočtovém deficitu až do výše 8 % HPD, což ovšem, pokud se bude jednat o krátkodobou situaci, není v podmínkách krize zase až tak strašné. Vše záleží na tom, jak bude vypadat aktualizovaný rozpočet na rok 2009. Prozatím se předpokládá snížení příjmů rozpočtu cca o 42 % (hlavně vlivem poklesu cen ropy na světových trzích) a růst výdajů cca o 500 mld. rublů (kromě jiného růst sociálních výdajů). Pak by příjmy činily 6 biliónů 349 mld. RUB a výdaje 9,3 biliónů RUB – deficit 7,4 % (8 % včetně výdajů z Fondu národního blahobytu).

V případě deficitního rozpočtu není možné počítat se snižováním inflace, která je chronickou bolestí ruské ekonomiky. Vpuštění mimořádného množství peněz do bankovního systému a tím i celé ekonomiky se nemůže střednědobě obejít bez inflačních důsledků. Strategie rozvoje Ruska do roku 2020 je navíc i nadále opřena o vysoké investice a zvyšování výdajů do školství, vědy a zdravotnictví a rovněž reálných mezd a dalších příjmů obyvatel (sociální oblasti). Vysoká inflace tak bude cenou za udržení stability bankovního systému i celé ekonomiky. Lze odhadnout, že inflace za rok 2009 se může pohybovat na úrovni 15 %.

Očekává se i pokles průmyslové výroby zhruba na úrovni 7,5 % a investic do základního kapitálu o 1,7 % oproti roku 2008.



Přístup k úvěrům je stále problematický a úvěry drahé (sazby se pohybují na úrovni 20-25 % p.a.), mnohé i velké firmy se dostávají do finančních těžkostí, nejsou schopny plnit investiční záměry ani své závazky a jsou nuceny omezovat svou činnost (příkladem jsou stavební firmy, automobilky atd.). Již čtvrtý měsíc je zřetelný pokles v průmyslové výrobě (v lednu 2009 o 15 % meziročně, což je největší pokles za 15 let) a ve stavebnictví, pokles vykazují veškerá odvětví, kromě zemědělství. Alarmující je i fakt že ke konci roku 2008 se více než dvojnásobně zvýšil objem dlužných mezd. Ke konci ledna 2009 vzrostla nezaměstnanost o 23,1 % a nyní činí 6,1 mil. nezaměstnaných (což je 8,1 % práceschopného obyvatelstva), klesají i reálné příjmy obyvatelstva – v lednu o 6,7 %.

Ruská vláda pokračuje poměrně razantně v boji s finanční krizí. Přijímá obdobná opatření jako ostatní tržní ekonomiky. Výhodou pro ruskou vládu je existence vcelku významných devizových rezerv a rozsáhlých suverénních fondů. Nevýhodou je nízká efektivita ekonomiky s vysokou závislostí na světových trzích s energetickými surovinami. Důsledkem vládních záchranných opatření může být navíc další zestátnění ekonomiky.

Roky 2009 -2010 budou zřejmě pro ruskou ekonomiku klíčové a před ruskou vládou stojí nelehký úkol vypořádat se s vlivy globální krize. Restrukturalizace ekonomiky je nezbytná, přílišná závislost na vývozu surovin se projevuje v celé své nahotě. V případě, že vláda přistoupí k razantní restrukturalizaci ekonomiky a uvolnění kurz rublu je možné, že neblahé následky globální finanční krize, které se začaly projevovat koncem minulého roku a projeví se zejména v tomto roce, budou v průběhu následujícího období překonány. Vše samozřejmě závisí také vývoji světové ekonomiky a cen ropy a surovin na světových trzích.

Základní ukazatele rozvoje ruské ekonomiky

(v % k předcházejícímu roku)

	2006	2007	2008
HDP	107,6	108,1	105,6
Inflace (spotřební ceny)	109,0	111,9	113,3
Průmyslová výroba	103,4	106,3	102,1
Zemědělství	103,6	103,3	110,8
Stavebnictví	115,7	118,2	112,8
Investice do fixního kapitálu	113,7	121,1	109,1
Reálné mzdy	113,3	116,2	109,7
Maloobchod	113,9	115,2	113,0
Služby (placené)	107,9	107,1	104,9
Export (běžné ceny)	131,3	116,8	132,8
Import (běžné ceny)	116,5	136,0	130,4
Průměrná cena ropy „URAL“, USD/barel	61,1	63,9	94,4

Zdroj: Ministerstvo ekonomického rozvoje RF

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

Základní makroekonomické ukazatele



	2004	2005	2006	2007	2008 ¹
počet obyvatel (mil. osob)	143,8	143,0	142,4	142,2	142,0
inflace (%)	11,7	10,9	9,0	11,9	13,3
HDP (%)	7,1	6,4	7,5	8,1	5,6
investice do zákl.jmění (%)	10,9	10,5	11,0	21,1	9,1
přímé zahr. investice (mld.USD)	10,0	26,8	13,5	27,8	27,0
reálné příjmy obyv. (%)	8,2	8,5	10,2	10,4	2,7
export (mld. USD)	183,5	245,3	304,5	355,2	470,8
import (mld. USD)	96,3	125,1	163,9	223,1	291,5
nezaměstnanost (mil. osob)	5,9	5,7	5,3	5,8	5,8
HDP v mld. RUB	17 048	21 620	26 781	32 988	41 540
HDP na obyvatele v tis.RUB	119	151	188	232	292

Goskomstat a Ministerstvo ekonomického rozvoje RF, 2008

1) Předběžné údaje

Podíl jednotlivých sektorů na tvorbě HDP v roce 2008 (v %)

HDP	zemědělství	průmysl + stavebnictví	služby
100	5	35	60

Pramen: Federální služba statistiky, podle systému národních účtů

Pozn.: Některé prameny udávají jiné proporce jednotlivých sektorů. Např. MERO RF uvádí podíl služeb mezi 50 – 55 %. Viz kap. 3.6. Příčina je v použité metodice.

Mezi základní neřešené problémy ruské ekonomiky patří:

- sociální nerovnováha; prohlubuje se diferenciací mezi příjmy horních a dolních 10% obyvatel, mezi pracovníky rozpočtové sféry a podnikatelským sektorem, mezi regiony RF
- krajně nepříznivá demografická situace, která se střednědobě až dlouhodobě, stává faktorem ohrožujícím bezpečnost země
- nízká konkurenceschopnost ruského průmyslu; závislost na importu; nízký růst produktivity práce ve srovnání s tempem růstu mezd
- nedostatečné investice do výrobní infrastruktury;
- nízká diversifikace ekonomiky; vysoká závislost na exportu surovin

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

V roce 2008 došlo ke zpomalení růstu průmyslové výroby na pouhých 2,1 %, v porovnání s rokem 2007 kdy růst průmyslu dosáhl úrovně 6,3 %. Zpracovatelský průmysl vzrostl o 3,2 % (patří sem ovšem i zbrojní výroba), kdežto těžební průmysl stagnoval na 0,2 %. Trojnásobné zpomalení růstu průmyslové výroby bylo způsobeno zejména prudkým poklesem tempa růstu výroby strojů a zařízení (4 % v roce 2008 oproti 20,5 % v roce 2007) a také výroby dopravních prostředků (9,5 % oproti 15,1 %), poklesem výroby elektrických, elektronických a optických zařízení (-7,9 % oproti 12,7 % v předchozím roce) a přechod od růstu k poklesu ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (-0,9 % oproti 11,9 %). Pokles výroby byl zaznamenán také v textilní výrobě a výrobě konfekčních oděvů (-4,5 %), chemickém průmyslu (-4,2 %) a hutní výrobě (-5,2 %).



Pokles průmyslové výroby lze pozorovat již ve 4. čtvrtletí roku 2008 (o 6,1 % za srovnatelné období) a pokračuje i v prvních měsících roku 2009. V lednu 2009 došlo k poklesu průmyslové výroby (ve srovnání s lednem 2008) o 16 % což je rekordní pokles za posledních 15 let.

Tab: Vývoj průmyslu v letech 2004 – 2008 (v % k předchozímu roku)

	2004	2005	2006	2007	2008 ¹
průmysl celkem	106,1	104,0	103,9	106,3	102,1
výroba elektřiny, plynu a vody	107,1	102,2	102,5	100,2	101,4
hutnictví železa a oceli	105,0	105,5	108,8	102,0	99,8
hutnictví neželezných kovů	103,6	113,3	104,9	106,0	99,1
chemický a petrochemický průmysl	107,4	102,6	101,9	106,1	95,8
výroba strojů a zařízení	111,7	99,9	103,3	119,3	104
lesní hospodářství, dřevozpracující průmysl, průmysl papíru a celulózy	103,0	104,5	102,6	106,2	102,2
průmysl stavebních hmot	105,3	103,5	105,5	109,4	103,1

¹předběžné údaje

Nejdůležitějším souborem odvětví ruského průmyslu je bezesporu palivo energetický komplex (PEK), jehož podíl na přidané hodnotě celého HDP se odhaduje na 30 % (z toho ropný komplex – 18 %, plynový komplex – 9 %, výroba elektrické energie – 2,0 %, uhelný komplex – 1 %).

Podíl PEK v roce 2008 na exportu vzrostl na 68,6 % (oproti 64,2 v roce 2007), z toho ropa 45 %, plyn 15 %, uhlí 1,5 %, elektrická energie 0,2 %. Na příjmech státního rozpočtu se PEK podílel více než 51 %.

4.4. Stavebnictví

Ekonomická krize a krize bankovní likvidity citelně zasáhla stavebnictví. Roste počet nedokončených staveb a stavební práce se pozastavují – dochází k zakonzervování staveb. Po rekordním růstu v 1. čtvrtletí 2008 (28,9 %) a relativně vysokém růstu ve 2. čtvrtletí (18,2 %) ve třetím čtvrtletí byl růst pouze 9,5 % a ve čtvrtém čtvrtletí již pouze 3,8 % (za srovnatelné období). Nicméně celkové výsledky roku 2008 jsou pozitivní a to vzhledem k vysoké dynamice růstu v prvním pololetí roku 2008. Růst o 12,8 % je jeden z nejvyšších za posledních 9 let a je odrazem vysokých investic do ekonomiky v 1. pololetí 2008.

Dynamika růstu objemu dodavatelských prací ve stavebnictví

(v % oproti minulému roku)

	2004	2005	2006	2007	2008
stavebnictví (%)	110,1	110,5	111,6	116,4	112,8

Růstový trend pokračoval také v oblasti výstavby bytů i když ve druhém pololetí pozorujeme výrazné zpomalení temp. V bytové výstavbě byl v listopadu 2008 zaznamenán růst pouze 0,1 %, což je v podstatě stagnace ve srovnání s listopadem 2007. Za 12 měsíců vzrostla bytová výstavba o 4,5 % ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku (v roce 2007 byl růst 20,6 %). Růst obytné plochy předané do užívání dosáhl 4,5 %, tj. více než 63 mln. m². Plocha předaných bytů do užívání překonala údaje předreformního období (v roce 1991 bylo předáno 61,7 mln. m² obytné plochy).



4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Podle statistických údajů uveřejněných ruským federálním statistickým úřadem (www.gks.ru) se celkový objem zemědělské výroby v r. 2008 oproti r. 2007 se zvýšil o cca 10,8 %. Jeho celkový podíl na tvorbě HDP činil v r. 2006 i v r. 2007 5 %. Růst rostlinné výroby byl tradičně vyšší (o 17,6 %), než živočišné výroby (o 3,4 %).

V rostlinné výrobě nedošlo v r. 2008 ke zvýšení osevní plochy, celkově bylo oseto 76,3 mil. ha. V jejím rámci se zvýšila, stejně jako v r. 2007, osetá plocha obilovin a bobů, což je odrazem zájmu RF na urychlení rozvoje živočišné výroby. V letech 2005-2008 docházelo k trvalému nárůstu produkce obilovin, přibližně na stejné úrovni zůstala cukrová řepa, slunečnice, brambory i zelenina (viz tabulka níže). V r. 2008 bylo v RF dosažena rekordní výše úrody obilí, celkem 108,1 mil. tun, což je o 32,6 % více než v r. 2007.

Objem produkce v mil. tun	2004	2005	2006	2007	2008/*
obiloviny z toho:	78,1	78,2	78,4	82,0	108,1
pšenice	45,4	47,7	44,9	49,4	63,7
kukuřice	3,5	3,2	3,6	4,0	4,1
cukrová řepa	21,8	21,4	29,9	29,9	29,8
slunečnice (semena)	4,8	6,4	6,7	5,6	5,6
brambory	35,9	37,3	38,5	36,6	37,-
zelenina	14,6	15,2	15,6	15,6	15,3

/* předběžné údaje

V živočišné výrobě pokračuje i nadále tendence ve snižování stavu základních druhů skotu, důraz je však kladen na zkvalitnění plemen, trvale se zvyšuje produkce drůbežního a vepřového masa.

Vývoj základní produkce v živočišné výrobě v letech 2004 - 2008 je uveden v následující tabulce.

Objem produkce	2004	2005	2006	2007	2008/*
skot a drůbež (jateční)	7,8	7,6	7,9	8,6	9,5
živá váha v mil. tun					
mléko (mil. tun)	32,2	31,1	31,1	32,3	33,4
vejce (mld. kusů)	35,8	37,1	38,0	37,8	39,1
vlna (tis. tun)	47,2	48,0	48,1	50,5	49,5

/* předběžné údaje

Dle předběžných údajů stoupl index spotřebitelských cen potravin v r. 2008 o cca 23 %. Zdraženy byly všechny skupiny potravin, a to bez ohledu na pokusy o „zmrazení“ cen potravin (zejména základních potravin jako je chleba, máslo, mléko, slunečnicový olej, sýry, vejce, cukr) na regionální úrovni, resp. na základě smluv mezi producenty a potravinovými řetězci.

Trvalý trend vykazuje dovoz potravin do RF, který se v r. 2008 se zvýšil o 27,4 % v porovnání s r. 2007. Ve srovnání s r. 2007 se v r. 2008 zvýšil dovoz masa o 14,9 %, masných výrobků a konzerv o 21,1 %, mléka a smetany o 21,3 %, másla o 8,1 %, citrusových plodů o 2,2 %, kávy o 16,8 %, výrobků obsahujících kakao o 4,6 %, alkoholických a nealkoholických nápojů o 16,2 % a cigaret 1,5x. Dovoz kukuřice se zvýšil 4x .

Snížil se dovoz drůbežního masa o 5,5 %, bílého cukru 1,8x, surového cukru o 29,1 %, kakaových bobů o 10,2 %



a slunečnicového oleje 15,2 %. Dále klesl dovoz pšenice 2,6x a ječmene 2,1x.

Vývoz potravinářských produktů a surovin se v r. 2008 ve srovnání s r. 2007 zvýšil o 3,5 %. Zvýšil se vývoz pšenice o 18,9 % a vodky o 11,5 %.

Agrární sektor se potýká s chronickými a dlouhodobě neřešenými problémy (nízká úrodnost zemědělské půdy, zastaralé technické zařízení, nedostatečné finanční zajištění podniků). Zemědělská výroba není příliš efektivní; produktivita práce není příliš vysoká.

Ke zlepšení situace v zemědělství by měla přispět realizace státního programu „Rozvoj zemědělství a regulace trhu zemědělskými výrobky a potravinami na léta 2008-2012“, který navazuje na národní projekt rozvoje zemědělskopotravinářského komplexu z r. 2006. Na jeho zajištění je vyčleněno cca 20 % federálních výdajů určených pro zemědělství. Další finanční prostředky jsou investovány z regionálních rozpočtů, existuje také speciální fond prezidenta RF. Státní program má tři základní směry - urychlení rozvoje živočišné výroby (podpora produkce mléka, drůbežního a vepřového masa), podpora rozvoje malých forem hospodaření a zajištění přijatelného bydlení pro mladé zemědělské odborníky a jejich rodiny. Pozitivem je, že za současné finanční a ekonomické krize nehodlá ruská vláda omezit výdaje do zemědělství, naopak vytváří další výhodné podmínky pro zemědělské podniky (zvýhodněné úvěry pro nákup osevu, hnojiv, pohonných hmot, zemědělských strojů, pro mléčné farmy apod.). (www.mcx.ru)

4.6. Služby

Ruský sektor služeb v posledních letech roste a nabírá na významu. Nicméně oproti vyspělým zemím s tržní ekonomikou nadále dosti zaostává. Jeho podíl na tvorbě HDP se pohybuje v rozmezí 50-55 %. Rusko je nadále netto-importérem služeb.

Zahraničně obchodní obrat se službami se v roce 2007^{*/} vyšplhal na 98,4 mld. USD. Ve srovnání s r. 2006 stoupl o 30 %. Současně však výrazně vzrostl i deficit bilance – negativní saldo bylo 1,4x vyšší, činilo 19,7 mld. USD.

Ruský exportslužeb v hodnotě 39,4 mld. USD se meziročně zvýšil o 27 %. Pozitivní dynamiku vykázaly prakticky všechny segmenty. Nejdynamičtější však vzrostly finanční služby (2x), IT služby (1,7x), spoje (1,5x), obchodní služby (o 34 %), autorské odměny a licenční poplatky (o 32 %). Zároveň pokračovala i diversifikace služeb poskytovaných ruskými operátory.

Pokud se týče struktury vývozu služeb z RF, největší podíl opět připadl na dopravní služby (30,1 %). Jejich příjmy vzrostly o 17 % a činily 11,8 mld. USD. Na 2. místě figurovaly různé obchodní služby (24,5 %) a pracovní a soukromé cesty (24,4 %), za kterými následovaly ostatní služby (9,2 %), služby v oblasti stavebnictví (8,8 %) a nakonec služby v oblasti spojů (3,1). Z hlediska teritoriální struktury vývozu nejvíce služeb směřovalo do zemí EU (40,2 %), SNS (33,8 %) a APEC (16,0 %).

Ruský import služeb v roce 2007 tvořil 59,1 mld. USD a výrazně stoupl – o 32 %. Také ostatní sektory vykázaly vysoké tempa růstu. Dominantní postavení měly tradičně služby související s cestami a pobytem občanů RF v zahraničí. Jejich výdaje stouply o 22 % a v hodnotovém vyjádření činily 22,3 mld. USD. Pořadí ostatních sektorů služeb bylo následující – různé obchodní služby s podílem 19,7 %, dopravní služby (15,8 %), ostatní



služby (11,2 %), služby v oblasti stavebnictví (10,9 %) a nakonec autorské odměny a licenční poplatky (4,7 %).

Největšími zahraničními poskytovateli služeb byly státy EU (43,6 %), SNS (38,9 %) a APEC (10,4 %). Pokud jde o jednotlivé země, k největším vývozcům služeb do RF patřily: Turecko (10 %), V. Británie (9 %), SRN (8 %), USA (6 %), Finsko a Kypr (5%).

**/ - Údaje o vývoji ruského sektoru služeb v roce 2008 budou oficiálně zveřejněny v ročence Centrální banky RF, která vyjde v létě 2009 (červenec-srpen).*

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Doprava

22. listopadu byla přijata Dopravní strategie RF do roku 2030. Základními úkoly státní politiky v oblasti dopravy je vytvoření jednotného dopravního prostoru a jeho integrace do mezinárodních dopravních systémů, zabezpečení dopravní obslužnosti regionů, zkoordinování rozvoje dopravní infrastruktury, zvýšení bezpečnosti a ekologie dopravy, modernizace dopravních technologií a zvýšení konkurenceschopnosti dopravního sektoru v rámci mezinárodního dopravního trhu. Celkem bylo v roce 2008 přepraveno 4 944 mld. t/km, tj. přírůstek 0,6 % oproti roku 2007.

Struktura a dynamika výkonu nákladní přepravy (t/km)

Druh dopravy	2007	2008 ¹	2007/2008
	mld. t/km	mld. t/km	dynamika (%)
celkem	4910	4944	100,6
z toho:			
železnice	2090	2113	101,1
automobilová	206	215,5	104,7
říční doprava	84	63,6	73,9
mořská	62	84,6	130,1
potrubní	2465		

¹předběžné údaje MERO RF

Železniční doprava je nejvýznamnější druh dopravy v RF, zajišťuje téměř 90 % obrátu nákladní dopravy (bez potrubní dopravy) a 40 % obrátu osobní dopravy. Celková délka železniční sítě je 85,5 tis. km, toho 42,6 tis. km je elektrifikováno. Vozový park tvoří 5 890 elektrických lokomotiv, 6 202 motorových lokomotiv, 497 600 nákladních a 20 800 osobních vagónů. V celém sektoru pracuje 1,5 mil. zaměstnanců. V roce 2008 bylo železniční dopravou přepraveno 1,3 mld. lidí.

Silniční doprava v RF zajišťuje 3,8 % obrátu nákladní dopravy (bez potrubní dopravy) a 40 % obrátu osobní dopravy. Celková délka silnic v RF činí více než 930 tis. km. Veřejná (federální) silniční síť RF dosáhla podle údajů z roku 2008 celkové délky 771 tis. km, z toho 541 tis. km (91,3 %) tvoří silnice s tvrdým povrchem.

Autobusovou dopravou je zajištěna dopravní obslužnost v 1,2 tis. městech a 81 tis. obcích.

Městská elektrická doprava funguje ve 117 městech (tramvajová doprava v 67, trolejbusová v 90, metro v 6). Celková délka tramvajových linek v roce 2007 činila 2,7 tis. km, trolejbusových 4,9 tis. km, metra 425 km.



Letecká doprava v RF zajišťuje 0,1 % obratu nákladní dopravy a 27,2 % obratu osobní dopravy. Leteckými společnostmi bylo v roce 2008 přepraveno 49,7 mil. cestujících (oproti 44 mil. v roce 2007). Objem nákladní letecké dopravy v roce 2008 dosáhl hodnoty 3,7 mld. t/ km, tj. růst o 7,6 % oproti roku 2007.

Námořní doprava. V oblasti námořní dopravy byla v roce 2008 zaznamenán nárůst objemu přeprav zboží. Ruská námořní plavba zabezpečila přepravní výkon na úrovni 84,6 mld. t/km, počet přepravených osob (800 tis.) se zvýšil.

Říční doprava. V roce 2007 bylo říční dopravou zabezpečen výkon 63,6 mld. t/km zboží což je pokles o cca 30 %, počet přepravených osob (16 mil.) rovněž poklesl.

Spoje

Celkový objem tržeb v oblasti spojů v roce 2008 dosáhl dle předběžných údajů 1234,4 mld. RUB, což představuje meziroční růst o 12,8 %. Téměř tři čtvrtiny (70 %) celkového objemu tvoří telekomunikační služby, z toho více než polovina (46 %) připadá na mobilní služby.

Telefonní síť zahrnovala ke konci roku 2006 téměř 43 mil. pevných účastnických telefonních stanic (roční přírůstek o 5,3 %), z toho bytových stanic bylo 32 mil. Přírůstek za rok 2006 činil 7,9 %.

V roce 2008 bylo v Rusku dle předběžných údajů 194 mil. účastníků mobilní sítě, což je nárůst o 23 mil. od počátku roku.

Energetika – z toho jaderná

Index výroby a dodávek elektrické energie, plynu a vody v roce 2008 dosáhl úrovně 101,4 % ve srovnání s rokem 2007.

Index výroby elektrické energie (v % k předchozímu roku)

	2004	2005	2006	2007	2008
Elektroenergetika celkem	101,6	101,6	104,5	102,0	102,2
z toho jaderná	96,2	104,0	104,7	102,2	101,9

Struktura a index výroby elektrické energie (mld. kWh)

	2007	2008	2007/2008 (%)
Výroba elektrické energie celkem	1015,3	1037,2	102,2
Tepelné elektrárny	675,9	707,1	104,6
Vodní elektrárny	179	166,6	93,1
Jaderné elektrárny	160	163,1	101,9

Jaderná elektroenergetika se na celkové výrobě elektrické energie v roce 2008 podílela 15,7 %.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Poskytování rozvojové pomoci patří do působnosti Ministerstva ekonomického rozvoje RF



(www.economy.gov.ru). Záležitosti vnitrostátní i zahraniční humanitární pomoci spravuje Ministerstvo pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků živelných pohrom RF (www.mchs.gov.ru).

Ruská federace se podílí prostřednictvím OSN a různých nevládních organizací na financování rozvojových projektů zejména v nejméně rozvinutých státech. Sama je také příjemcem rozvojové pomoci. V rámci programu OSN z r. 2006, který se týká naplnění mezinárodních rozvojových cílů (Millennium Development Goals) v RF, budou realizovány projekty v oblasti udržitelného rozvoje (tvorba pracovních míst v zemědělství, sociální bydlení, vzdělávání apod.). Spravováním projektů je pověřen Úřad OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí v Moskvě (www.ocha.ru).

V letech 2003-2005 činil celkový každoroční objem ruské rozvojové pomoci 50-60 milionů USD, v letech 2008-2009 by se tato částka měla zvýšit na 210-220 milionů USD ročně.



5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Rusko v roce 2008, stejně jako v předchozích osmi letech, hospodařilo s proficitním rozpočtem. V roce 2008 dosáhly příjmy rozpočtu 23,6 % HDP, výdaje 18,1 % HDP a přebytek rozpočtu 5,4 % HDP. Vzhledem k globální ekonomické krizi, která zasáhla Rusko stejně jako celou světovou ekonomiku, pro rok 2009 se již s proficitním rozpočtem nepočítá.

Stabilizační fond (SF), který byl zřízen 1. ledna 2004 a který byl tvořen z příjmů, které stát získává z ceny ropy přesahující (v současné době) 27 USD/barel, byl rozdělen na Rezervní fond a Fond národního blahobytu. Rezervní fond musí zabezpečit výdaje rozpočtu v případě významného snížení cen na ropu ve střednědobé perspektivě. Fond budoucích generací bude akumulovat zdroje z prodeje ropy a plynu, které vzniknou v případě převýšení příjmů ropného a plynového sektoru nad odvody do Rezervního fondu a nad prostředky použité na financování výdajů státního rozpočtu. Objem Rezervního fondu a objem příjmů z ropy a plynu používaný k financování rozpočtových výdajů bude zákonem vymezen procentním poměrem k vytvořenému HDP. Objem devizových prostředků k datu ukončení činnosti SF k 1.1. 2008 dosáhl výše 156,81 mld. USD. K 1. 1. 2009 celkový objem prostředků v Rezervním fondu dosáhl výše 137,09 mld. USD a ve Fondu národního bohatství bylo 87,97 mld. USD.

Ruský federální rozpočet

(mld. RUB)

	2004	2005	2006	2007	2008 ¹⁾
příjmy	3 425,6	5 115,7	6 276,3	7 779,1	9 258,1
výdaje	2 724,7	3 494,3	4 281,3	5 983,0	7 560,9
saldo	700,9	1 612,4	1 995,0	1 796,1	1 697,2

¹⁾ předběžné údaje MERO RF

Proficitní politika ruské vlády dokázala zajistit finanční stabilitu v prvním pololetí roku 2008, s výjimkou inflace, která dosáhla v roce 2008 nejvyšší úrovně za poslední tři roky 13,3 %. Růst inflace byl především tažen růstem cen potravin. Kromě vlivu růstu cen světového trhu potravin se rovněž projevila nerovnováha na vnitřním trhu, vliv lokálních monopolů a nízkého tempa domácí výroby v potravinářském sektoru.

Státní дума přijala dne 6.7.2007 ve třetím čtení poprvé rozpočet na období tří let, na léta 2008 – 2010. Vzhledem k ekonomické krizi a změně parametrů na základě kterých byl rozpočet na rok 2009 původně sestaven ruská vláda v současné době přepracovává tento dokument. Státní Duma by měla projednat upřesněný (pozměněný) rozpočet na rok 2009, který bude po osmi letech zřejmě deficitní, v dubnu tohoto roku. Bylo rozhodnuto, že vzhledem k ekonomické situaci bude ustoupeno od tříletého rozpočtu.

V tomto roce počítá ruská vláda, resp. Ministerstvo ekonomického rozvoje RF s poklesem HDP ve výši 2,4 %. Mimořádné rozpočtové výdaje v r. 2009 a daňové úlevy povedou ke zvýšení problémů státního rozpočtu. Otevřeně se hovoří o rozpočtovém deficitu až do výše 8 % HPD. Vše záleží na tom, jak bude vypadat



aktualizovaný rozpočet na rok 2009. Prozatím se předpokládá snížení příjmů rozpočtu cca o 42 % (hlavně vlivem poklesu cen ropy na světových trzích) a růst výdajů cca o 500 mld. rublů (kromě jiného růst sociálních výdajů). Pak by příjmy činily 6 biliónů 349 mld. RUB a výdaje 9,3 biliónů RUB – deficit 7,4 % (8 % včetně výdajů z Fondu národního blahobytu).

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

(v mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008 ¹
Běžný účet	59 003	83 348	94 257	78 308	98 900
Kapitálový účet	-1 624	-12 764	191	-10 224	-
Finanční účet	-51 450	-63 335	-102 026	-54 445	- 129 000

¹předběžné údaje MERO RF, dále podrobně na: www.gks.ru

Platební bilance RF předvedla v roce 2008 prudkou změnu tendence posledních let. Pod vlivem globální a finanční krize zahraniční investoři vyvedly část svých prostředků z ruské ekonomiky. Celkový objem čistého odlivu kapitálu převýšil jeho příliv v letech 2005-2007, což nehledě na rekordní kladné saldo běžného účtu způsobilo pokles devizových rezerv RF, což se nestalo od roku 1998.

Devizové rezervy začaly v průběhu 4. čtvrtletí 2008 klesat a jejich celkový pokles dosáhl v r. 2008 10,8 %, k 1.1.2009 dosáhly výše 427,8 mld. USD a nadále klesají.

President V. Putin podepsal v červenci 2006 zákon o změnách dosavadního zákona o devizové regulaci, který znamená plnou formální směnitelnost ruského rublu. Nový zákon byl přijat Státní dumou 8. července 2006 a schválen Radou federace dne 14. července 2006.

Zákon ruší povinnost ruských subjektů vytvářet rezervu na účtech Centrální banky pro realizaci zahraničně obchodních operací a operací se zahraničními a domácími cennými papíry. Vláda rovněž ztrácí právo stanovit omezení na velkou většinu devizových vztahů mezi rezidenty a nerezidenty. Občané Ruské federace mají právo zakládat účty a umísťovat finanční prostředky u zahraničních bank. Jediným omezením, v souladu s mezinárodní praxí boje s praním špinavých peněz, je omezení týkající se objemů uskutečněných operací.

Ruší se rovněž omezení občanů RF nakupovat podíly a uskutečňovat vklady do zahraničních společností, získávat podíly na majetku a akciích zahraničních akciových společností.

Rusko tak po řadě kroků v minulém období (např. zrušení povinné nabídky devizových tržeb k nákupu Centrální bankou), formálně zrušilo poslední omezení v devizové oblasti.

Ruský rubl, který řadu let vykazoval stabilitu, spíše s tendencí růstu kurzu vůči rozhodujícím světovým měnám a v první polovině roku 2008 nadále posiloval, nicméně ve třetím čtvrtletí se situace změnila a CB RF přistoupila k pozvolné devalvaci rublu. Průměrný kurz USD posílil o 19 % a EURO o 15,2 %. Kurz k USD k 31. 12. 2008 byl 29,38, k EURu 41,44. Tento vývoj značně zdražuje dovozy, nicméně může zvýšit konkurenceschopnost domácích výrobců, kteří nejsou závislí na dovozech.



5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Současný státní dluh tvoří dluhy bývalého SSSR a nové dluhy RF. Tzv. sovětský dluh vznikl v letech 1985-1991, kdy postupně docházelo k poklesu výroby téměř ve všech odvětvích ekonomiky a zadluženost země dosáhla téměř 100 mld. USD (96,6 mld.), přičemž 61,8 mld. USD tvořily bankovní úvěry a 34,8 mld. USD komerční závazky. V r. 1991 vyhlásil SSSR moratorium na výplatu svého dluhu. Po rozpadu SSSR Ruská federace, na základě dohod s ostatními nástupnickými státy, převzala veškeré závazky bývalého SSSR a rovněž všechna aktiva SSSR v zahraničí.

Pokud se týká nového ruského dluhu, tento vznikl převážně z půjček na krytí deficitu federálního rozpočtu RF. V letech 2000-2001 zahájila RF postupné vypořádání svých finančních závazků vůči zahraničí. Poté co v r. 2000 uzavřela dohodu o restrukturalizaci dluhu s Londýnským klubem věřitelů, přistoupila v r. 2001 ke splácení dluhu členům Pařížského klubu (PK) a ostatním věřitelům. Formou tzv. zbožových splátek hradí RF postupně své dluhové závazky i vůči státům bývalé RVHP, včetně ČR.

Struktura státního zahraničního dluhu RF – stav k 1. 1. 2009*

Název	mld. USD
Současný zahraniční dluh RF (vč. dluhů býv. SSSR)	40,5
Dluhy vůči Pařížskému klubu (PK)	1,4
Dluhy vůči zemím, jež nejsou členy PK	1,9
Dluhy vůči býv. zemím RVHP	1,4
Komerční zadluženost býv. SSSR	1,2
Dluhy vůči mezinárodním finančním organizacím	4,5
Půjčky ve formě euroobligací (dluhopisů)	27,7
OVGZ ^{xxx}	1,8
Garance RF poskytnuté v devizách	0,6

^{xxx} OVGZ (obligacii vnutrenného gosudarstven. valjutnogo zajma) – státní dluhopisy.

* údaje MF RF (www.minfin.ru)

Vněšekonombank 21. srpna 2006 převedl 17 věřitelským zemím celkově 3,7 mld. USD, které budou vyplaceny v převážné míře v hotovosti (s výjimkou zbožových dodávek do Finska a letadel do Portugalska). Rusko se tak vyrovnalo s členy Pařížského klubu věřitelů s předstihem 14 let, neboť poslední splátka měla být po poslední restrukturalizaci zaplácena v roce 2020.

Splácení dluhu RF vůči ČR

Pohledávky ČR vůči RF vznikly převážně ze zbožové výměny uskutečňované na přelomu 80. a 90 let uplynulého století. Tyto pohledávky, původně vedené v převoditelných rublech, resp. v clearingových dolarech, byly v roce 1991 přepočteny na USD.

Problematika ruského dluhu byla smluvně vyřešena sjednáním mezvládní Dohody vypořádání zadluženosti bývalého SSSR a RF vůči ČR (Moskva, 17. 6. 1994, dále Dohoda). Dohoda vycházela z podmínek Dohody mezi



RF a členy Pařížského klubu věřitelů (PK), kterou se RF zavázala neposkytovat výhodnější zacházení ani ostatním věřitelům nesdruženým v PK.

V celkovém původním objemu činily pohledávky ČR vůči RF 3,6 mld. USD, z toho tzv. státní 3,24 mld. USD.

Na základě požadavku RF byl dne 21. 4. 1997 sjednán Dodatek č. 1 k Dohodě, kterým byla dohodnuta restrukturalizace dluhu a odklad jeho splácení (splátkový kalendář na období let 2002 - 2020).

V zájmu urychlení splacení ruského dluhu byl dne 9. 10. 2001 uzavřen Dodatek č. 2 k Dohodě, čímž byla vyřešena podstatná část (71 %) ruského dluhu (deblokace 2,5 mld. USD společností Falcon Capital).

V následujících letech byly pohledávky spláceny zejména zbožovými dodávkami, a to v souladu s Dodatkem č. 3 (uzavřen 16. 4. 2002) a Dodatkem č. 4 (uzavřen 4. 3. 2004).

V roce 2007 byly ruskou stranou zaslány finanční prostředky ve výši 2 mil. USD na rekonstrukci Českého domu v Moskvě. V tomto projektu se ještě jedná o zbytkovou částku ve výši 500 tis. USD.

Definitivního vyřešení ruského dluhu komplikuje transakce týkající se dodávek letadel JAK 42D. Jde o umoření částky ve výši 58,8 mil. USD, které nárokuje ruská strana. Při jednání v lednu 2008 ruská strana přislíbila urychlené dořešení případu.

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Top 20 největších bank RF (dle objemu aktiv - stav k 1. 1. 2009)

	Název	Sídlo	čistá aktiva v mil.rublů
1	Sběrbank Rossii	Moskva	6 632 695
2	VTB	Sankt Peterburg	2 534 133
3	Gazprombank	Moskva	1 745 554
4	Rosselchozbank	Moskva	809 041
5	Bank Moskvy	Moskva	752 640
6	Alfa Bank	Moskva	663 264
7	VTB-24	Moskva	598 142
8	Unikredit	Moskva	569 799
9	Raiffeisenbank	Moskva	552 125
10	Rosbank	Moskva	486 544
11	Promsvjazbank	Moskva	443 688
12	URALSIB	Moskva	423 394
13	MDM - Bank	Moskva	307 887
14	Nomos-bank	Moskva	259 436
15	Transkreditbank	Moskva	234 696
16	VTB Severozapad	Petrohrad	228 177
17	Bank „Sankt-Peterburg“	Sankt Peterburg	214 038
18	Ak Bars	Kazaň	214 038
19	Bank Societe Generale Vostok	Moskva	213 659
20	Ursa Bank	Novosibirsk	209 550

Pramen: www.allbanks.ru



Poznámka:

V tabulce není uveden Vněšekombank, neboť se jedná o banku, ale o státní korporaci;

Home Credit and Finance Bank, Moskva, je na 37. místě.

V prvním pololetí r. 2008 bankovní soustava RF rostla, což se projevilo přírůstkem aktiv o 14,6 % k 1.7. 2008. Vlastní kapitál úvěrových organizací vzrostl o 11,7 % (v prvním pololetí roku 2007 vzrostl o 37,9%) a k 1.7.2008 dosáhl úrovně 2 983,7 mld. rublů. Ve druhém pololetí se projevil vliv globální ekonomické krize, která významně zasáhla bankovní systém RF.

K 1. lednu 2009 bylo v RF oficiálně zaregistrováno 1 176 bank (z nichž 117 byla odebrána bankovní licence) a 52 nebankovních úvěrových organizací. 221 úvěrových organizací bylo se zahraniční kapitálovou účastí z nichž 76 (75 bank a 1 nebankovní úvěrová organizace) bylo se 100% zahraničním kapitálem a 26 bank a úvěrových organizací s více než 50 % podílem zahraničního kapitálu. V bankovním sektoru se zahraniční kapitál podílel 28,49 % na celkovém zaregistrovaném základním kapitálu bankovních organizací.

Komentář k problematice bankovního sektoru RF

V posledních 6 - 9 letech dochází k růstu ruského bankovního sektoru, kapitalizace bank předstihuje tempa růstu HDP 4 – 5krát. Přes řadu i kvalitativních změn však ruská bankovní soustava není motorem ekonomického růstu, zaostává zejména v roli jeho financování (úvěrování). Podíl aktiv všech ruských bank na HDP Ruské federace dosáhl k začátku roku 2008 kolem 62 %, což představuje rychlý růst, nicméně ve vyspělých zemích Evropy se jedná o několiknásobek.

Nejsou rozvinuty pensijní fondy a pojišťovnictví, které v tržních ekonomikách zajišťují tzv. dlouhé peníze na investice do infrastrukturálních projektů a ruské bankovníctví, přes rychlý růst po ruské finanční krizi v roce 1998 není schopno dostatečně plnit úlohu finančního zázemí pro nezbytné investice. Investice v Rusku jsou nyní ze zhruba 50 % kryty z vlastních prostředků společností (ve vyspělých tržních ekonomikách z 20 – 30 %) a pouze z 50 % úvěry z bank. Objem bankovních úvěrů ekonomice je tak, přes značný pokrok v posledních letech stále nedostatečný. Tato skutečnost je v rozporu s vysokou kapitalizací ruských společností na burze. Vyplývá z toho, že vysoká kapitalizace se opírá o příliv vnějšího kapitálu (úvěrů), nikoliv vnitřních zdrojů. Zahraniční zdroje činí 40 % úvěrových závazků ruských nefinančních korporací. Až do roku 2006 byl naproti tomu nízký podíl přímých zahraničních investic, nyní se situace zlepšila.

V poskytovaných úvěrech dominují krátkodobé úvěry. Úvěrů na dobu delší než 3 roky je pouze 15 %. Podíl úvěrů ruských bank na investicích do fixního kapitálu nepřevyšuje 10 %. Údaje jsou srovnatelné s nízko rozvinutými ekonomikami. Nízká je dostupnost bank v regionech a finanční gramotnost obyvatel, jak podnikatelů, tak fyzických osob.

Ruské bankovní kruhy na to reagují snahou o posílení svých pozic, Asociace ruských bank vyhlásila program „bankizace“ země (zřejmě podle vzoru industrializace či elektrifikace), která má zajistit přístup k efektivním bankovním službám v celé zemi. Bankéři rovněž požadují „vrátit“ do bankovní soustavy fondy rozdělované mimobankovní. Jde jak o stabilizační fondy, státní pensijní fondy, peníze obíhající či tezaurované v hotovosti mezi obyvatelstvem i prostředky vyvezené za hranice. Rovněž žádají posílit bezhotovostní platby (výplata



mezd, sociálních dávek apod. na osobní konta).

V těchto souvislostech vzniká otázka, je-li současná ruská bankovní soustava v nejbližším období schopna zajistit ruský průmysl potřebnými investičními zdroji. V minulém roce se realizovala Strategie rozvoje bankovní soustavy Ruské federace na období do roku 2008, přijatá společně vládou a Centrální bankou, jejímž cílem je zdokonalení normativně-právní základny bankovní činnosti, dokončení přechodu úvěrových ústavů na mezinárodní účetní standardy, vytvoření podmínek pro zamezení zneužívání úvěrových ústavů k nezákonným cílům a zlepšení kvality poskytovaných služeb. Bankovní soustava vzhledem k ekonomické a finanční krizi, která se plně projevuje již od 4. čtvrtletí 2008 bojuje s problémem likvidity. Na státní pomoc bankovnímu sektoru byla v roce 2008 vyčleněna částka cca 785 mld. rublů, což byla nejvyšší položka protikrizových opatření v minulém roce.

Státní дума přijala v dubnu 2007 ve třetím čtení zákon „O bance rozvoje“, který zakládá vznik státní korporace „Banka rozvoje a vnějších ekonomických vztahů“ na bázi současné Vněšekonombanky a pohlčením dnešních bank Rosijskij bank razvitija a Rosijskij eksportno-importnyj bank. Jmenovaná korporace zahájila v roce 2008 svoji činnost. Základní kapitál banky odpovídá téměř 3 mld. USD.

Základní cíle banky mají být - stimulace ekonomického růstu, získávání zahraničních investic, podpora inovačních projektů, podpora ruského exportu a malých a středních podniků. Předpokládá se rovněž, že by tato banka spolu s plánovanou Euroasijskou rozvojovou bankou se základním kapitálem 1,5 mld. USD (dohoda o společném zřízení této banky s Kazachstánem) napomohla financování velkých národohospodářských projektů.

Pojišťovnictví se v posledních letech rychle rozvíjí a zároveň dochází v tomto sektoru ke koncentraci. Největších 10 hráčů na trhu přijaly v roce 2007 na pojistném 230 mld. RUB (tj. 37,5 % trhu) a vyplatily 101 mld. RUB pojistného plnění.

Největší pojišťovny (podle přijatého pojistného – za rok 2007)

Název	Podíl na přijatém pojistném v %
1 Rosgosstrach	10,9
2 Ingosstrach	7,3
3 RESO-Garantia	6,7
4 SOGAZ	6,2
5 ROSNO	4,8
6 Strachovoj dom VSK	3,7
7 Soglasije	2,2
8 AlfaStrachovanie	2,2
9 KapitalStrachovanije	2,0
10 Uralsib	2,0

Pramen: www.kommersant.ru

Zahraniční společnosti jsou v poslední době velmi aktivní na ruském pojistném trhu. V roce 2007 se zdvojnásobil podíl zahraničního kapitálu na celkovém kapitálu ruského pojišťovnictví a dosáhl 9 %, tj. 15,4 mld. RUB. Podle ruské legislativy nesmí podíl zahraničního kapitálu v tomto sektoru přesáhnout 25 % z celkového kapitálu, tj. toto omezení se netýká jednotlivých společností.



Pozn.:

podrobné informace o sektoru pojišťovnictví v RF lze najít na:

www.allinsurance.ru, www.insur-today.ru, www.ins-union.ru

5.5. Daňový systém

V rámci probíhající daňové reformy došlo již v roce 2004 k zásadním změnám v daňové a rozpočtové legislativě RF. Celý daňový systém byl zjednodušen, sazby sníženy, některé daně zrušeny a byly odstraněny individuální slevy a speciální daňové smlouvy mezi státem a plátcí daní. Především vedly tyto změny ke snížení daňové zátěže ekonomiky. Zde je třeba zdůraznit jednotnou (rovnou) sazbu daně z příjmů fyzických osob (13 %), zavedení regresivní škály sazeb jednotné sociální daně a její celkové snížení a zrušení dědické daně.

Rovněž snížení daně ze zisku z 35 % na 24 %, společně se zrušením početných výjimek se projevily příznivě na vývoji ekonomiky. Byla snížena základní sazba daně z přidané hodnoty z 20 % na 18 % (snížená sazba je 10 %) a princip jejího výběru se přiblížil mezinárodním zvyklostem. Praxe jejího používání však často omezuje podnikatelskou činnost, v důsledku nadměrně složitých procedur při oprávněném nároku na její vrácení, či dochází ke zneužití nejednoznačného systému administrace této daně. V rámci boje s ekonomickou krizí je se zpětnou platností od 1. 1. 2008 je umožněn občanům dvojnásobný daňový odpočet při pořízení bytu – úspora až 260 tis. RUB. Od 1. 1. 2009 platí snížení federální části daně ze zisku z 24 na 20%, zvýšení odpisové sazby z 10% na 30% a regionálním vládám je umožněno snížit drobným podnikatelům se zjednodušenou daňovou procedurou jednotnou daň ze zisku z 15% na 5%.

Hlavní směry daňové politiky.

V rozpočtovém poslání presidenta Putina na léta 2008 - 2011 se uvádí, že daňová politika v nejbližších třech letech musí vytvářet komfortní podmínky pro rozvoj ekonomické činnosti a přechodu ekonomiky na inovační typ rozvoje. V souvislosti s přechodem na tříletý cyklus sestavování rozpočtu, musí být principiální změny v daňové soustavě provedeny v roce 2007.

Účelné bude zvážit možnost dalšího snížení daňové zátěže a rovněž mimořádně zatěžujících procedur spojených s administrací daně z přidané hodnoty. Začátkem roku 2008 se rozvinula diskuse o sjednocení daně z přidané hodnoty při jejím snížení na 12 – 13 %. Daňové výpadky mají být zčásti řešeny spotřební daní.

Připravované změny v daňovém zatížení fondu mezd mají být spojeny s reformou sociálního a pensijního pojištění. Přitom se má vzít v úvahu možnost daňové stimulace dobrovolného pensijního a zdravotního pojištění.

Zavedení jednotné sazby daně z příjmu fyzických osob prokázalo svoji efektivnost a v budoucnu bude zachováno. Zároveň bude v této souvislosti účelné dále zdokonalovat systém odpočtů z daňového základu zejména s ohledem na vývoj demografické situace.

Nezbytné je přijmout pravidla, odvozující daň z bytových nemovitostí občanů z tržní hodnoty těchto



nemovitostí tak, aby se toto břímě nezvyšovalo u sociálně slabých občanů.

Během roku 2008 mají být řešeny problémy zdanění nekomerčních organizací tak, aby mohly být více zapojeny do aktivit v sociální oblasti a rovněž má být dořešena daňová stimulace vědecké a inovační činnosti.

V zájmu zvýšení spravedlivého rozdělení prostředků mezi subjekty Ruské federace má být zaveden institut konsolidované daňové evidence v Ruské federaci. Vyřešit je rovněž třeba zdokonalení daňové kontroly využití tzv. transferových (vnitropodnikových) cen s cílem minimalizovat daně. Toto zpřísnění by se nemělo dotknout odvětví vytvářející vysokou přidanou hodnotu.

Bude pokračovat práce na reformě používání nepřímých daní (akcízů) s cílem stimulovat spotřebu kvalitnějších výrobků. Například vysoce kvalitní benzín by měl být zatížen méně, než benzín nekvalitní.

Změny v celních tarifech musí být podřízeny stimulování technologické modernizaci ruské ekonomiky, rozšiřování výroby vysokého stupně zpracování a vstupu Ruska do WTO.

Zdokonalení mezirozpočtových vztahů

Je nezbytné dokončit a uzavřít proces rozdělení rozpočtových kompetencí mezi veřejně – právními osobami ruské federace. President podporuje návrhy vlády týkající se stimulování subjektů Ruské federace a municipalit ke snižování úrovně dotování z federálního rozpočtu. Je třeba pokračovat v předávání investičních projektů ve vlastnictví subjektů RF a municipalit k financování z regionálních a místních rozpočtů.

V roce 2008 by se měly uzavřít smlouvy s vysoce dotovanými subjekty RF o opatřeních ke zvýšení efektivity využití rozpočtových prostředků a zvýšení výnosů z daňových i nedaňových příjmů.

Stávající daňový systém RF tvoří daně federální, regionální a místní. Jeho legislativní podoba je publikována v Daňovém kodexu RF^[1].

Federální daně a poplatky

- Daň z přidané hodnoty
- Akcízy (spotřební daně)
- Daň z příjmu fyzických osob
- Jednotná sociální daň
- Daň ze zisků organizací
- Daň z těžby užitečných nerostů
- Vodní daň
- Platby za právo využívat přírodní bohatství a za využívání vodních biologických zdrojů
- Státní clo

Regionální daně a poplatky

- Daň z majetku organizací



- Dopravní daň
- Daň z hazardních her

Místní daně a poplatky

- Pozemková daň
- Daň z majetku fyzických osob

Ke speciálním daňovým režimům patří např. zjednodušený systém zdanění, účetnictví a výkaznictví pro subjekty malého podnikání, daňové režimy zón volného obchodu a uzavřených administrativních jednotek a režimy koncesních smluv a smluv o dělení produkce.

[\[1\]](#) Jedná se o dva federální zákony – Daňový zákoník (kodex), část první ze dne 31. července 1998, č. 146-FZ a Daňový zákoník (kodex), část druhá ze dne 5. srpna 2000, č. 117-FZ – v platném znění.



6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Obrat zahraničního obchodu RF v roce 2008 podle prvních odhadů MERO RF činil 762,3 mld. USD což je o 31,9 % více než v předcházejícím roce.

Kladné saldo zahraničního obchodu dosáhlo 179,3 mld. USD, což znamenalo růst o 7% oproti loňskému výsledku (139,2 mld. USD).

Ruský vývoz meziročně vzrostl o 32,8 %, což v hodnotovém vyjádření představuje 116,4 mld. USD. Růst ruského exportu je v rozhodující míře způsoben stoupající úrovní cen energetických surovin a kovů na světových trzích v 1. pololetí roku 2008. Vzrostly rovněž ceny produkce chemického průmyslu a lesního papírenského průmyslu, což jsou také významné pozice v ruském vývozu. Ve fyzickém vyjádření objem exportu stagnoval.

Průměrná cena ropy typu URAL se v roce 2008 zvýšila na 94,4 USD za barel (o 36,2 %), analogicky rostla průměrná kontraktní cena přírodního plynu (o 40 %). Ceny barevných kovů, železa a oceli začaly postupně v roce 2008 klesat.

V dovozu byl zaznamenán výrazný nárůst, a to o 30,4 %, tj. v hodnotovém vyjádření 68 mld. USD.

Obchodní bilance - vývoz, dovoz, saldo

Vývoj ZO RF v uplynulých pěti letech dokumentuje následující tabulka:

(údaje v mld. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008 ¹
OBRAT	257,1	368,9	468,6	577,9	762,3
Index	134,6	131,5	126,9	123,5	131,9
VÝVOZ	181,5	243,6	303,9	354,4	470,8
Index	135,8	132,9	124,7	116,8	132,8
DOVOZ	75,6	125,3	164,7	223,5	291,5
Index	123,6	128,7	131,3	136	130,4
SALDO	105,9	118,3	139,2	130,9	179,3

¹předběžné údaje MERO RF

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Obchodní obrat RF se v roce 2008 celkově, ve srovnání s rokem 2007, zvýšil o 31,9 %, z toho se zeměmi mimo SNS o 32,6 % (652,8 mld. USD), se zeměmi SNS o 27,9 % (109,5 mld. USD). Rychlejší tempem se rostl obchodní obrat se zeměmi mimo SNS. Podíl zemí mimo SNS stagnoval na úrovni 85,5 %. Podíl zemí SNS se mírně snížil



na 14,5 %.

Podrobnější údaje o teritoriální struktuře za rok 2008 prozatím nejsou k dispozici. V roce 2008 vzrostl export do zemí mimo SNS o 33,1 % (o 99,5 mld. USD), import o 31,8 % (o 61 mld. USD). Aktivní bilance s těmito zeměmi dosáhla 147,4 mld. USD (růst o 35,4 %).

Export do zemí SNS se v roce 2008 hodnotově zvýšil o 16,9 mld. USD (růst o 31,4 %), import z těchto zemí vzrostl na úroveň 38,8 mld. USD (růst o 22 %).

Vedoucí pozice mezi obchodními partnery RF ze zemí EU – 27 stále zaujímají Německo, Holandsko a Itálie na které připadá 47,6% obchodního obrátu s touto skupinou zemí.

Nejdůležitějšími obchodními partnery ze zemí APEC jsou Čína, Japonsko, USA a Korejská republika na které připadá více než 87,2% zahraničního obrátu s touto skupinou zemí.

	2007			2008		
	Obrat	Vývoz	Dovoz	Obrat	Vývoz	Dovoz
Celkem v mld. USD	578,2	355,2	223,1	762,3	470,8	291,5
z toho:						
Země vzdáleného zahraničí	492,7	301,5	191,2	652,8	400,1	252,7
podíl v %	85,2	84,9	85,7	85,6	84,9	86,7
SNS	85,6	53,8	31,9	109,5	70,7	38,8
podíl v %	14,8	15,1	14,3	14,4	15,1	13,3

Pramen: MERO RF

Hlavní obchodní partneři RF v roce 2008 (top 8)

(země vzdáleného zahraničí)

Export (v mld. USD) dle celní statistiky

- Nizozemí 57
- Itálie 41,9
- Německo 33,2
- Turecko 27,7
- Čína 21,2
- Polsko 20,2
- USA 13,5
- Japonsko 10,4

Import (v mld. USD) dle celní statistiky

- Čína 34,7
- Německo 34,1
- Japonsko 18,6



- USA 13,8
- Itálie 11,0
- Polsko 7,0
- Turecko 6,1
- Nizozemí 4,8

6.3. Komoditní struktura

V důsledku cenového vývoje, zbožová struktura ZO RF v roce 2008 spíše posílila svůj surovinový charakter. V ruském vývozu tradičně dominovaly suroviny jejichž podíl na celkovém exportu činil 68,6 % (v roce 2007 – 64,2 %). Vývoz průmyslových výrobků (vyjma určitých druhů speciální produkce a chemických výrobků) byl nadále limitován přetrvávající nižší kvalitou a nedostatečnou technickou úrovní, podmíněnou zastaralými technologickými postupy ve výrobě.

Ruský vývoz

Růst exportu byl zajištěn zejména značným zvýšením cen energetických surovin (ropy, ropných výrobků, plynu) v prvním pololetí 2008. Mezi ostatními komoditami nejvíce vzrostl export železných a barevných kovů a také chemických výrobků.

Ropa představovala více než třetinu (34,4 %) hodnoty celého ruského exportu a cca polovinu exportu energetických surovin. Oproti roku 2007 export ropy v hodnotové vyjádření stoupl 1,4 krát, ve fyzickém objemu došlo k poklesu vývozu o 6 %. Růst exportu přírodního plynu a ropných výrobků 1,5 krát byl způsoben jak růstem cen, tak i nárůstem fyzických objemů exportu těchto produktů. Přírodní plyn se na celkové hodnotě exportu podílel v roce 2008 14,8 % oproti roku předchozímu, kdy jeho podíl činil 12,7 %.

V roce 2008 došlo také k růstu vývozu chemických výrobků o 45 % včetně minerálních hnojiv který stoupl 2,1 krát. Tento růst byl zcela podmíněn růstem cen těchto výrobků na světových trzích.

Export železných a barevných kovů a výrobků z nich vzrostl v hodnotovém vyjádření o 11,7 %, přičemž hodnota železných kovů rostla a barevných kovů naopak klesala.

Zvýšil se i vývoz potravinářských výrobků a zemědělských surovin o 3,3 %, naopak poklesl vývoz pšenice a to v důsledku snížení jak fyzických objemů, tak i cen.

Ruský dovoz

Růst ruského importu byl vyvolán růstem domácí poptávky jak ze strany průmyslu, tak ze strany obyvatel. Růst importu se na rozdíl od exportu uskutečnil jak díky růstu jeho fyzického objemu, tak i díky růstu cen na dovážené položky ve srovnání s rokem 2007. Růst cen byl ovšem rychlejší než růst fyzických objemů importu.

Dovoz strojů, zařízení a dopravních prostředků se zvýšil o 38,4 % ve srovnání s předchozím rokem, přičemž podíl na celkové hodnotě ruského importu dosáhl 52,7 % (oproti 50,9 % v roce 2007). Ve struktuře importu vzrostl podíl strojírenské produkce jejíž tempo růstu předčilo tempo růstu celkového importu.



Podíl nepotravinářského zboží se rovněž zvýšil, podíl ostatních skupin poklesl. Ve struktuře importu spotřebního zboží zvláště rychle rostl dovoz léků, konfekce a kožené obuvi.

Růst dovozů potravinářského zboží byl způsoben především růstem cen prakticky všech druhů potravin a potravinářských surovin. Největší podíl v ruském dovozu potravinářského zboží zaujímá maso a mléčné výrobky.

6.4. Dovozní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Dovozní podmínky jsou určeny celním zákoníkem^[1] a dalšími normativními akty vydávanými zejména bývalým Státním celním výborem RF (GTK), který byl transformován ve Federální celní službu (FTS). Celní zákoník byl velmi intenzivně připravován v souvislosti s plánovaným vstupem RF do WTO a byl sestaven jako přímo účinná norma.

Nový celní zákoník, platný od 1. ledna 2004, který byl naposledy novelizován 18.7. 2005, jednoznačně stanoví celní režimy (viz níže), které nemůže vykládat žádný státní orgán, včetně FTS i vlády. Úprava celní problematiky byla zcela vyňata z daňového zákoníku, který dosud výběr cel upravoval.

V červnu 2006 došlo k další změně v řízení celní služby, viz Usnesení vlády RF č. 459 z 26. června 2006. Ministerstvu ekonomického rozvoje a obchodu RF byly odebrány pravomoci k řízení celní služby a Federální celní služba nyní podléhá bezprostředně vládě RF. Jednalo se především o změny organizační a personální. Cílem bylo odstranit neefektivitu výkonu celní služby, vybavit ji nejmodernějším technickým zařízením a eliminovat potenciální podmínky pro korupci. V celním zákonodárství zatím zásadní změny nebyly uskutečněny.

Platný celní zákoník zavádí pro každou celní operaci přesně stanovenou lhůtu, ve které musí být provedena a dokončena. Např. celní očištění na cílové celnici a uvolnění zboží do volného oběhu musí být provedeno během tří dnů (hlava 6. celního zákoníku popisuje i podmínky případného prodloužení této lhůty a způsoby realizace podobných kroků), prověrka zboží během cesty nesmí překročit tři hodiny.

Nikdo nemůže být pohnán k zodpovědnosti za porušení celních pravidel v případě, že toto narušení vzniklo vinou nejasnosti právních norem, regulujících celní problematiku (čl. 6/5 celního zákoníku). Veškerá zamítavá rozhodnutí celníka musí být provedena písemně, aby přepravce měl možnost v případných důkazních řízeních operovat jasně definovanými kroky celnice. Pro podobné případy celní zákoník předpokládá i procedury stížností, a to včetně nově zavedené ústní stížnosti – přepravce, který si stěžuje na rozhodnutí celníka u jeho nadřízeného, byť i ústně, může požadovat a musí dostat – v případě, že rozhodnutí nebude nadřízeným změněno – písemné potvrzení této stížnosti spolu s vysvětlením, proč bylo rozhodnutí uplatněno.

Federální celní služba se chystá radikálně změnit koncepci celní kontroly. Současně uplatňovaná totální kontrola, resp. snaha o ni, by měla být nahrazena cílenou kontrolou, zaměřenou na specifické zboží a na významné objemy. Ze stejného hlediska je formována i trestní a správní regulace, která má zaměřit celnici právě na závažné ekonomické případy.

Dopravní prostředky musí být pouštěny na teritorium celnice během celého dne. Tím by se mělo předejít



dosavadní praxi, kdy přepravci jsou nuceni využívat komerční parkoviště u terminálů.

Celní zákoník mění rozsah odpovědnosti přepravce – od ledna 2005 se na něj vztahuje odpovědnost – z hlediska celnice – pouze v případě, kdy nedoveze zboží. Za platby bude odpovědný příjemce zboží.

V roce 2005 byla vládou Ruské federace přijata Koncepce rozvoje celních orgánů. V Koncepci jsou, kromě jiného, obsaženy úkoly jako je „postupné sblížení celní legislativy Ruské federace a Evropské unie“ a zavádění moderních technologií do celní služby, což by mělo vést k jejímu efektivnějším výkonu.

V únoru 2008 předložila vláda do Státní dumy návrh zákona o přerozdělení pravomocí v oblasti celní služby a tvorby zákonných norem v dané oblasti. Pokračuje tak proces přenosu odpovědnosti v řízení celní služby (zajišťuje z poloviny příjmy státního rozpočtu) z Ministerstva ekonomického rozvoje a obchodu na Federální celní službu, která je přímo podřízena vládě.

Užitečné informace je možno získat na: www.customs.ru (ruská a anglická verze)

Celní zákoník RF dovoluje aplikovat následující celní režimy:

základní celní režimy:

- propuštění do volného oběhu,
- export,
- mezinárodní celní tranzit,

ekonomické celní režimy:

- zpracování na celním území,
- zpracování pro vnitřní potřebu,
- zpracování mimo celní území,
- dočasný dovoz,
- celní sklad,
- volná celní zóna (svobodný sklad),

dokončující celní režimy:

- reimport,
- reexport,
- zničení,
- zřeknutí se ve prospěch státu,

zvláštní celní režimy:

- dočasný vývoz,
- bezcelní prodej,



- jiné zvláštní celní režimy.

Dokumentace:

Při celním odbavení dováženého zboží je nutno vedle základních dokladů (dodací list a faktura – zajišťuje odesílatel a celní deklarace - zajišťuje příjemce) předložit celnímu úřadu další doklady:

- obchodní smlouvu
- průvodní list obchodního případu, tzv. "pasport sdělky" – nástroj kontroly státu proti nelegálnímu vývozu peněz
- certifikát shody, potvrzuje soulad produkce a služeb s požadavky státních standardů. Certifikáty vydává Gosstandart RF, v ČR vydávají tento certifikát orgány akreditované v systému GOST R – organizace GOST v Evropě. Informačně-certifikační středisko Gosstandartu v Praze, Za Mototechnou 971, 155 00 Praha 5, tel. +420 226 510 159, fax: +420 226 510 164.
- další certifikáty, jako fyto-certifikát – u některých druhů zboží živočišného a rostlinného původu, hygienický certifikát – pro všechny výrobky určené pro děti (obuv, oděvy, kočárky, hračky, dětský nábytek), bezpečnostní certifikát u některých druhů elektroniky apod.

Pro zdárné zajištění celního odbavení zboží se doporučuje každý obchodní případ detailně projednat s příjemcem zboží a s příslušným celním úřadem, resp. celním brokerem.

Informaci o celních poplatcích podává organizace "Rostamožinform", tel.+7 499 975 44 54, fax +7 495 265 99 51.

Další poplatky a opatření při dovozu zboží:

- poplatky za vydání licencí
- poplatky za vydání kvalifikačního osvědčení odborníka pro celní řízení
- celní poplatky za celní řízení – za celní řízení v souvislosti se zbožím se vybírají celní poplatky v měně RF ve výši 0,1% celní hodnot
- celní poplatky za uskladnění zboží
- celní poplatky za celní doprovod zboží
- poplatky za informace a konzultace
- poplatek za předběžné rozhodnutí
- dovozní depozita
- zálohové platby
- markování zboží - vztahuje se především na alkoholické nápoje (kromě piva), které musí být povinně opatřeny speciálními akcizními známkami
- popis v ruském jazyce, v souladu se "Zákonem o ochraně práv spotřebitelů je povinný pro všechny potravinářské i nepotravinářské výrobky
- čárový kód.

[1] Federální zákon ze dne 28. května 2003, č. 61-FZ v platném znění



6.5. Ochrana domácího trhu

V zájmu ochrany domácího trhu je RF aplikována následující celní ochrana:

dovozní clo - sazba se stanoví

- v % z celní hodnoty dováženého zboží
- taxativně na měrnou jednotku zboží
- kombinací obou variant

zvláštní clo

- speciální clo
- antidumpingové clo
- kompenzační clo

sezónní clo - slouží k operativní regulaci dovozu či vývozu (max. na 6 měsíců).

Kromě toho jsou aplikovány další nástroje:

- daň z přidané hodnoty (DPH);
- spotřební daň, tzv. "akcíz", je stanoven v procentech z celní hodnoty, nebo v závislosti na množství, obsahu čistého lihu, popř. podle obsahu válců u osobních automobilů. Touto daní je zatíženo 10 druhů zboží (líh, alkoholické výrobky, pivo, produkce tabákového průmyslu, klenoty, automobily, nafta, motorový benzín, motorové oleje), suroviny (ropa, plyn) a některé obchodní operace (Daňový kodex);
- dovozní kvóty;
- dovozní licence.

Celní ochrana trhu by s blížícím se vstupem Ruska do WTO měla postupně nabývat standardní podoby.

V únoru 2008 předložila vláda do Státní dumy návrh zákona o přerozdělení pravomocí v oblasti celní služby a tvorby zákonných norem v dané oblasti. Pokračuje tak proces přenosu odpovědnosti v řízení celní služby (zajišťuje z poloviny příjmy státního rozpočtu) z Ministerstva ekonomického rozvoje a obchodu na Federální celní službu, která je přímo podřízena vládě.

Poznámka: *Podrobnější informace – viz internetové stránky Ministerstva ekonomického rozvoje a obchodu (MERO RF) a Federální celní služby – www.economy.gov.ru a www.customs.ru.*



6.6. Zóny volného obchodu

Zóny volného obchodu (ZVO) se v RF začaly objevovat po roce 1990. Většinou šlo nikoliv o výrobní, ale o obchodní zóny. K původnímu záměru – nalákání zahraničních investic – nebyly mimo ustanovujícího právního dokumentu v mnoha případech vytvářeny další podmínky pro jejich řádné fungování (absence slibovaných celních úlev). Z tohoto důvodu jsou dnes ZVO prakticky nefunkční.

Ruská vláda s cílem podpory rozvoje zpracovatelských odvětví ekonomiky a dopravní infrastruktury, zdokonalování vysokých technologií, vývoje nových druhů výrobků, rozvoje rekreace a turismu přijala koncem roku 2005 sérií usnesení vytvářejících předpoklady pro zakládání tzv. zvláštních ekonomických zón (ZEZ), tj. území se zvláštním režimem pro podnikatelskou činnost.

Základní cíle ZEZ definuje federální **zákon č. 116 – FZ „O zvláštních ekonomických zónách“** z 22.06.2005. Pro účely řízení ZEZ byla v souladu s prezidentským výnosem č. 885 z 22.06.2005 zřízena **Federální agentura RosZEZ**, která podléhá Ministerstvu ekonomického rozvoje RF. V čele agentury je v současné době Andrej Aleksejevič **Alpatov**. Další informace o agentuře – viz www.rossoez.ru.

Za účelem faktického zabezpečení realizace nařízení vlády RF o vytvoření ZEZ (výstavba infrastruktury a jiných objektů nezbytných pro fungování ZEZ) byla na základě Nařízení vlády RF č. 211 z 12.4.2006 vytvořena veřejná akciová společnost **OAO „Zvláštní ekonomické zóny“**, kterou řídí RosZEZ. Tato společnost je ve 100%-ním vlastnictví ruského státu.

V souladu se zmíněným federálním zákonem č. 116 – FZ, včetně následných změn z 3.6.2006, se v RF mohou zřizovat **4 typy ZEZ**: 1/ **průmyslově-výrobní (PVZ)**, 2/ **technicko-aplikační (TAZ)**, 3/ **turisticko-rekreační (TRZ)** a 4/ **přístavní (PZ)**.

1) PVZ (2 ke konci r. 2008) - **Alabuga** (Tatarstán) - výroba automobilových komponentů a speciální petrochemické produkce; **Kazinka** (Lipecká oblast) – výroba spotřební elektrotechniky, pravděpodobně i nábytku atd.

- umístění objektů průmyslového charakteru
- plocha zóny – maximálně 20 km²
- investiční projekt musí obsahovat kapitálový vklad v RUB v částce odpovídající min. 10 mil. EUR (v průběhu roku od data podpisu dohody – min. 1 mil. EUR) dle aktuálního kurzu CB RF.

2) TAZ (4 ke konci r. 2008) - **Dubna** (Moskevská oblast) - vývoj jaderných a fyzikálních technologií; **Zelenograd** (Moskva) - vývoj mikroelektroniky; **Sankt Peterburg** (Petrohrad) - vývoj informačních technologií; **Tomsk** (Tomská oblast) - vývoj nových materiálů.

- provádění technicko-aplikační (inovační) činnosti
- vytváří se maximálně na 2 částech území, s celkovou plochou nepřevyšující 3 km²

*Pozn.: Podle původních plánů v horizontu nejbližších let mělo vzniknout 5 dalších TAZ. Předběžně se mluvilo o **Ťjumeni** (vývoj technologie těžby uhlovodanů) **Kazani** (vývoj chemických a petrochemických technologií), **Novosibirsku** (IT a biotechnologie), **Obninsku** (biotechnologie, farmakologie a vývoj nových materiálů) a **Sarově***



(vývoj zdravotnických technologií, IT, ekologie).

Základní legislativní a ekonomicko-provozní aspekty nově zřizovaných PVZ a TAZ:

- ZEZ se zřizují na dobu 20 let;
- importované výrobní zařízení není zatěžováno dovozním clem ani DPH (úspora cca 30 %);
- osvobození od majetkové (2,2%) a pozemkové (5 - 10%) daně;
- až dvojnásobně rychlejší odpisy výrobního zařízení;
- možnost v následujícím roce odepsat 100 % ztráty z hospodaření v předchozím roce;
- náklady na výzkum a vývoj mohou být odepsány i v případě neúspěšného výsledku;
- úlevy z daně ze zisku (cca 4 %).

Navíc, v případě TAZ se snižuje úhrada tzv. jednotné sociální daně, a to z 22 % na 14 %. Nicméně tyto nemají ze zákona nárok na daňové a celní preference.

3) TRZ – vznikají na základě Rozhodnutí Vlády RF z 18.1.2007, a to v následujících

7 regionech: **Kaliningradská oblast, Krasnodarský kraj, Stavropolský kraj, Altajský kraj, Republika Altaj, Republika Burjatija a Irkutská oblast**. Hlavním cílem TRZ je stimulace cestovního ruchu a zkvalitnění pohybu osob a zboží.

4) PZ - se zřizují na základě federálního zákona č. 240-FZ z 30.10.2007 O změnách Federálního zákona „O zvláštních ekonomických zónách v RF“ s cílem podpory a rozvoje přístavního hospodářství a služeb. S ohledem na dlouhou návratnost vložených investic budou fungovat po dobu **49** let .

Kromě výše uvedených zón v RF existují také ZEZ vytvořené na základě samostatných federálních zákonů. Týká se to **ZEZ v Magadanské oblasti a ZEZ v Kaliningradské oblasti**.

Pozn.: Zřízení ZEZ v Kaliningradské oblasti vplynulo z federálního zákona č. 16-FZ z 10.1.2006 „O zvláštní ekonomické zóně v Kaliningradské oblasti...“. Tento zákon, jenž vstoupil v platnost 1.4.2006, poskytuje zvláštní právní status právnickým osobám na území Kaliningradské oblasti – „Resident ZEZ“. V zóně platí zvláštní pravidla plateb daní ze zisku a majetku organizace rezidenta. Rezidenti mají rovněž výhody při získávání pozemků, úlevy v celním režimu atd. Podobný status má i ZEZ v Magadanské oblasti.

Podrobně o jednotlivých ZEZ na www.rosuez.ru.



7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

7.1. Smluvní základna

Název dokumentu	Místo a datum podpisu
Protokol ke Smlouvě mezi vládou ČR a vládou RF o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v obou daní z příjmu a z majetku	Moskva, 27.4. 2007
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o ochraně duševního vlastnictví během vojensko-technické spolupráce	Moskva, 27.4. 2007, vstoupila v platnost dnem podpisu
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o organizaci oprav vrtulníků a jejich modernizace na území ČR	Moskva, 27.4. 2007
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci	Moskva, 26.5. 2005, vstoupila v platnost 18.7. 2005
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o podpoře a vzájemně ochraně investic	Moskva, 5.4. 1994, vstoupila v platnost 6.6.1996
Smlouva mezi vládou ČR a vládou RF o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku	Praha, 17.11.1995, vstoupila v platnost od 1.1.1998
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci v oblasti zemědělsko- průmyslového komplexu	Moskva, 13.8. 1993
Dohoda mezi vládou RF a vládou ČR o spolupráci v oblasti veterinární péče	Praha, 13.6. 1994
Dohoda mezi vládou RF a vládou ČR o vypořádání zadluženosti bývalého SSSR a RF vůči ČR	Moskva, 17.6. 1994
Dodatek č. 1 k této Dohodě	Praha, 21.4. 1997
Dodatek č. 2	Praha, 10.10. 2001
Dodatek č. 3	Moskva, 16.4. 2002
Dodatek č. 4	Praha, 4.3. 2004
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o spolupráci v oblasti jaderné energetiky.	Moskva, 4.12. 1994, notifikována 4.4. 1995
Dodatek k této Dohodě	Moskva, 15.4. 1999
Protokol o jednání o dodávkách paliva	Moskva, 16.4. 2002
Protokol mezi vládou ČR a vládou RF k otázkám realizace "Jamburské dohody z 16.12.1985"	Praha, 3.5. 1996
Dodatek k Dohodě ze 16.12.1985	Moskva, 6.6. 1996
Dohoda mezi GŘ Českých drah a Ministerstvem železnic RF	Praha, 10.10. 2001
Dohoda mezi Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže ČR a Státním výborem RF pro antimonopolní politiku a podporu nových hospodářských struktur	Moskva, 24.1.1997
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o spolupráci v celních otázkách	Moskva, 24.1.1997
Dohoda o spolupráci mezi MPO ČR a Ministerstvem vnějších ekonom. vztahů a obchodu RF	Praha, 17.10. 1997
Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o mezinárodní silniční dopravě	Praha, 13.3. 1998
Dohoda mezi vládou ČR, RF, SR a Ukrajinou o spolupráci v oblasti přepravy jaderných materiálů mezi RF a ČR přes území SR a Ukrajinou	Praha, 13.3. 1998
	Praha, 14.3. 1998



Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o přechodné pracovní činnosti občanů	Moskva, 25.6.1998
Dohoda mezi Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví ČR a Výborem RF pro normalizaci, metrologii a certifikaci o uznávání výsledků zkoušek výrobků vzájemně dodávaných mezi výrobními a obchodními podniky ČR a RF	Moskva, 15.4.1999 (novelizace)
Dohoda o spolupráci mezi českou pojišťovací společností EGAP a Českou exportní bankou a ruskou pojišťovací společností "Ingosstrach" a ruskou "Avtobank"	Moskva, 15.4. 1999
Rámcová mezibankovní úvěrová dohoda mezi Československou obchodní bankou a Vněštorgbankou.	Praha, 9.10. 2001
Dohoda o spolupráci mezi Českou exportní bankou a Vněštorgabankou	Moskva, 16.4. 2002
Dohoda o dodávkách vojenského určení v rámci částečné úhrady zadluženosti bývalého SSSR a Ruské federace	Moskva, 16.4. 2002
Memorandum o ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci mezi MPO ČR a Vládou Moskvy	Moskva, 27.5. 2005

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Vývoj obchodní výměny mezi ČR a RF v uplynulých letech dokumentuje níže uvedená tabulka (údaje dle celní statistiky ČR v mil. USD):

	2004	2005	2006	2007*/	2008 ^x /	2008/2007 (+/-)
Export ČR	922,5	1 432,8	1 839,4	2 870,4	3 987,0	+ 38,9 %
Import ČR	2 707,1	4 456,3	5 593,6	5 629,1	9 055,3	+ 60,9 %
Obrat	3 629,6	5 889,1	7 488,1	8 499,5	13 042,3	+ 53,4 %
Saldo OB	-1 784,6	-3 023,5	-3 595,5	-2 758,7	-5 068,3	+ 83,7 %

Zdroj: MPO ČR

*/- údaje dle závěrky k 28.8.2008

^x/- předběžné údaje (březen 2009)

Objem obchodní výměny dosáhl v loňském roce svého historického maxima – 13,0 mld. USD. Ve srovnání s rokem 2007 (8,5 mld. USD) vzrostl o 53,4 %. Český vývoz (cca 4 mld. USD) se meziročně zvýšil o téměř 39 % (předloni činil cca 2,9 mld. USD). Výrazně vzrostl i dovoz z RF - zhruba o 61 %, který převýšil 9 mld. USD (v r. 2007 - 5,6 mld. USD). Pozn.: V korunovém vyjádření byl meziroční růst obchodu poněkud nižší – v obratu o 29 %, ve vývozu o 18 %, dovozu o 35 %.

V loňském roce citelně vzrostlo i saldo obchodní bilance, která je dlouhodobě záporná v neprospěch ČR. Pasivum OB dosáhlo zhruba -5,1 mld. a oproti roku 2007 (-2,8 mld. USD) vzrostlo o 84 %. Tento nárůst vyplynul ze struktury českého dovozu, kde 83 % tvořily energetické suroviny - ropa a plyn. Dodávky ropy vzrostly hodnotově (v USD) o 72 %, z hlediska fyzických objemů však pouze o 17 %. Dodávky plynu se hodnotově zvýšily o 40 %, zatímco jeho fyzické objemy se snížily o 9,3 %

RF si udržela pozici jednoho z klíčových obchodních partnerů ČR. Z hlediska dosaženého objemu obchodního obratu se posunula z 10. na 7. příčku s podílem 4,6 %. Polepšila si také v celkovém vývozu, kde obsadila 10. místo (předloni 12. místo) s podílem 2,8 %. Ještě vyššího umístění získala v celkovém dovozu –



3. příčka s podílem 6,4 % (v r. 2007 - 6. příčka s podílem 4,7 %).

Obchodní výměna mezi ČR a RF se v posledních letech vyznačovala značnou dynamikou růstu, a to zejména v českém vývozu. Růstu českého exportu výrazně prospíval dynamický vývoj ruské ekonomiky podmíněný probíhající hospodářskou reformou. Potřeba technické a technologické modernizace zastaralé průmyslové základny RF evokovala zvýšenou poptávku po vyspělé strojírenské produkci. Na druhé straně, příznivá situace v sektoru veřejných financí (obrovské příjmy z prodeje ropy, plynu a barevných kovů díky konjunktuře na světovém trhu surovin) zcela logicky vyvolávala zvýšený zájem zahraničních exportérů, včetně českých.

Pokles dynamiky českého vývozu byl zaznamenán v posledním čtvrtletí roku 2008. Důvodem byla pravděpodobně již změna ekonomického klimatu v zemi způsobená dopady globální finanční krize. V nejbližších měsících se ukáže, zda bude tento trend potvrzen.

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Český **export** v r. 2008 (klasifikace zboží dle SITC x/): **3 987 021 000,- USD*/**

Třída	Zbožová skupina	tis. USD	Podíl (%)
0	Potraviny a živá zvířata	64 411	1,61
1	Nápoje a tabák	32 636	0,81
2	Suroviny nepoživatelné, vyjma paliva	26 978	0,68
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	18 726	0,40
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	84	-
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	345 987	8,67
6	Tržní výrobky tříděné dle materiálu	591 199	14,82
7	Stroje a přepravní zařízení	2 534 200	63,56
8	Různé průmyslové výrobky	372 801	9,35
9	Nespecifikováno	-	-

Český **import** v r. 2008 (klasifikace zboží dle SITC x/): **9 055 333 000,- USD*/**

Třída	Zbožová skupina	tis. USD	Podíl (%)
0	Potraviny a živá zvířata	3 945	0,04
1	Nápoje a tabák	1 472	0,02
2	Suroviny nepoživatelné, vyjma paliva	343 768	3,79
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	7 581 730	83,73
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	102	-
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	300 963	3,32
6	Tržní výrobky tříděné dle materiálu	694 028	7,66
7	Stroje a přepravní zařízení	103 844	1,15
8	Různé průmyslové výrobky	25 481	0,28
9	Nespecifikováno	-	-

x/ SITC = Standard International Trade Classification

*/ údaje celní statistiky ČR dle závěrky k 27.2. 2009

Hlavní **vývozní položky** ČR v roce 2008: díly a příslušenství motorových vozidel (12,77 %), zařízení k automat. zpracování dat (7,01 %), osobní automobily (6,70 %), stroje a zařízení pro urč. odvětví průmyslu (4,26 %), zařízení k ohřevu a chlazení (3,04 %), léčiva (2,91 %), kovoobráběcí stroje třískové (2,51 %), čerpadla (2,44 %), telekomunikační zařízení a příslušenství (2,33 %), kohouty, ventily, kotle apod. (2,13 %), elektrické



baterie a žárovky (1,98 %), výrobky z papíru a lepenky (1,96 %), elektrické přístroje ke spínání (1,92 %), trubky, potrubí a hadice z plastu (1,78 %), tiskoviny (1,42 %), stolní sklo (1,41 %), motorová vozidla k dopravě zboží (1,29 %).

Hlavní **dovozní položky** ČR v roce 2008: ropa (42,22 %), zemní plyn (41,08 %), polotovary ze železa a oceli (3,07 %), železná ruda a koncentráty (2,26 %), anorganické kysličníky (1,88 %), feroslitiny (1,17 %), syntetický kaučuk (0,89 %), nikl (0,75 %), hliník (0,68 %), umělá hnojiva (0,56 %).

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

Ruská federace představuje pro exportéry obrovský trh (rozloha 17 mil. km², přes 140 mil. obyvatel), který z pohledu realizace českého exportu představuje značné možnosti prakticky pro většinu českého zboží.

Vzhledem k měnícím se podmínkám a mezinárodní konkurenci na ruském trhu dochází k posunu od trhu prosté realizace zboží k trhu investic. Je zájem o přenesení moderních výrob na vysoké technické úrovni, o kooperace a zakládání společných podniků, a to prakticky ve všech odvětvích ruské ekonomiky. Tyto nabízené formy spolupráce nejsou již tolik motivovány nižší cenou vstupních nákladů na výrobu dané produkce (cena energie, surovin, relativně levné pracovní síly a dopravy), jako spíše snahou obejít dovozní bariéry a vytěžit další výhody plynoucí z lokalizace výrobků. V oblasti přímých dodávek jsou preferovány převážně takové, které jsou úvěrově kryty.

Pro české exportéry jsou perspektivní zejména sektory: strojírenství, zpracovatelský, chemický a elektrotechnický průmysl, elektronika, energetika, komunální služby, zemědělství, potravinářství, veřejná doprava, sklářství (obalové sklo), pivovarnictví, sladovnictví, stavebnictví (včetně rekonstrukce starších obytných budov), textilní průmysl (obnova strojního vybavení). Jako perspektivní se nadále jeví i dodávky balicích strojů, sanitárních výrobků, spotřebního zboží. Nicméně s ohledem na rostoucí význam obchodu se službami všeobecně ve světě, včetně RF, nutno počítat i s rostoucí poptávkou, resp. nabídkou i v daném segmentu.

V rámci rozvoje obchodně ekonomických vztahů mezi ČR a RF z teritoriálního hlediska se jeví jako prioritní orientace nikoli na „federální Moskvu“ (i když je sídlem federálních orgánů výkonné moci), ale na jednotlivé subjekty Ruska.

Ústřední orgány i regionální administrace obecně aktivity zahraničních investorů podporují. Úroveň a hlavně efektivnost podpory je velmi rozdílná.

V této souvislosti lze i stanovit 2 pohledy do Ruské federace – centrální a regionální.

a) pohled **centrální**.

V jeho rámci působí Mezivládní komise pro obchodně-ekonomickou a vědeckotechnickou spolupráci mezi ČR a RF. Tato komise při svých jednáních označila perspektivní směry spolupráce a rozvíjí je v rámci setkání expertů a podnikatelských subjektů.

b) pohled **regionální**.



Tento pohled otevírá spolupráci v rámci samostatných subjektů RF (republik, oblastí, krajů a měst), které v rámci své právní subjektivity mohou provádět mezinárodní obchod samostatně a nezávisle na federální vládě. Nicméně je nutné mít na zřeteli, že tato samostatnost není homogenní, má místní specifika, a proto vyžaduje práci "v terénu".

V uplynulých letech bylo dohodnuto, že v rámci činnosti mezivládní česko-ruské komise (MVK) budou obě smluvní strany podporovat aktivity v těchto regionech RF: Moskva, Sankt Peterburg (Petrohrad), Republika Tatarstán, Republika Baškortostán, Republika Komi, Sverdlovská, Samarská, Leningradská, Moskevská, Ťjumeňská, Orenburská, Krasnojarská, Nižegorodská, Rostovská, Kaliningradská, Kamčatská oblast a město Omsk, se kterými již byla podepsána příslušná memoranda o spolupráci (v případě Tatarstánu dokonce mezivládní dohoda).

Nehledě na výše uvedené, nic nebrání tomu, aby české podnikatelské subjekty vyvíjely aktivity v ostatních regionech RF v souladu se svými obchodními a ekonomickými zájmy.

ZÚ Moskva, konkrétně OEÚ v rámci svých možností poskytne informace o jednotlivých regionech RF. Business centrum Českého centra-Českého domu Moskva navazuje na aktivity ZÚ Moskva v teritoriu, popularizuje v obecné rovině ČR v RF a nabízí českým podnikatelům a organizacím bezplatné služby zaměřené na podporu jejich exportních aktivit (vyhledávání kontaktů, informace o výstavách a veletrzích v RF, zázemí pro obchodní jednání. Nicméně, ZÚ Moskva ani České centrum Moskva nejsou schopny poskytovat a vypracovávat odborné marketingové studie, které v ČR i v RF vypracovávají specializované poradenské firmy. Tento druh služeb však v teritoriu zabezpečují zastoupení CzechTrade (státní agentura pro podporu čs. exportu), a to v rámci tzv. placených služeb.

Prvotní informace lze získat v CzechTrade, v Komoře SNS, ve Smíšené obchodní komoře "Východ", ve Svazu průmyslu a dopravy ČR, v ústředí Českých center a též na Ministerstvu průmyslu a obchodu v odboru evropských zemí a zemí SNS (telefon: 224 852 006, fax: 224 852 573).

Obdobně pro oblast zemědělství v odboru zahraničních styků MZe (telefon: 221 812 257).

Slibně se rozvíjí i oblast turistiky, bližší informace lze získat ve státní agentuře CzechTourism v Praze, resp. na jejím zastoupení v Moskvě (tel.: +7 495 234 40 65) – podrobněji - viz kapitola 1.16.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

V návaznosti na literu českých i ruských zákonů nemají české firmy povinnost sdělovat informace o svém působení na ruském trhu. Podle "Zákona o liberalizaci zahraničního obchodu", české firmy podnikají v RF zcela samostatně, ZÚ tyto firmy neřídí, o jejich činnosti se dozvídá na základě spolupráce s Podnikatelským klubem při ZÚ nebo náhodně. Z tohoto důvodu nelze vyčerpávajícím způsobem vyjmenovat veškeré aktivity jednotlivých firem a uvést všechny případy založení společných podniků, neboť jsou ZÚ často neznámy a tvoří vlastní strategii podniků. Přehled nejvýznamnějších exportérů z ČR do RF uvádí celní statistika, jež je k dispozici v ČR.

Příslušné ruské orgány, které ze zákona akreditují zahraniční právní subjekty (Jednotný státní registr právních



osob RF) též informace neposkytují. Podle neoficiálních informací (odborného odhadu) v Ruské federaci působí v kategorii komerční organizace se 100% českým kapitálem přes 100 organizací, v kategorii komerční organizace s podílovou účastí českého kapitálu cca 250 organizací, v kategorii filiálek českých společností cca 100 organizací a v kategorii zastoupení českých společností cca 200 představitelů firem. Tento přehled však je z pohledu skutečné obchodně ekonomické činnosti orientační, neboť mnohé z registrovaných subjektů vůbec nevyvíjejí činnost, některé již své aktivity na území RF z ekonomických důvodů ukončily a naopak nové subjekty postupně přibýly.

Při ZÚ působí Podnikatelský klub Moskva, jehož kontaktním místem je zastoupení Komory pro spolupráci se SNS v Českém domě (viz. kapitola 1.16).

ZÚ ČR v Moskvě má informace o následujících nejdůležitějších firmách a joint-ventures, (ustavených v předcházejícím období) a připravovaných projektech:

HOME CREDIT

- poskytování úvěrů pro domácnosti

SKLOSTROJ TURNOV

- výstavba a modernizace linek na výrobu obalového skla (Uljanovsk, Omsk ad.)

ALTA BRNO

- modernizace výrobních kapacit závodu Uralmaš, Uralvagonzavod ve Sverdlovské oblasti, dodávky technologického zařízení pro Magnitogorský metalurgický kombinát (ve spolupráci s Vítkovice, ČKD DIZ)
- spolupráce v obnově strojního vybavení závodu Metrovagonmaš ve městě Mytišči,
- modernizace výrobních kapacit Irkutské oblasti
- dodávka linky (linek) na výrobu bioetanolu pro GK TITAN v Omské oblasti

MORAVSKÉ NAFTOVÉ DOLY

- dodávky těžební techniky, investice do průzkumu ropných nalezišť

HAMÉ BABICE

(výrobní závod Bogoljubovo ve Vladimírské oblasti)

- výroba paštik, masných konzerv, kečupů.

PRECIOZA

- dodávky lustrů, skleněných figurek a bižuterie,

GLAVERBEL CZECH TEPLICE

(společný podnik)



- výroba plochého skla a automobilových skel
- výstavba závodu na výrobu skla v Klinu v Moskevské oblasti,

THERMONA – RUS

(společný podnik v St. Peterburgu)

- prodej, montáž a servis plynových kotlů zn.Thermona,

SITEL

(společný podnik ve Voroněž)

- výroba telekomunikačních rozvodových prvků

KAROSA A KAREX

- dodávky autobusů, ND a servis

TATRA

- dodávky nákladních automobilů, ND a servis

INEKON GROUP

- dodávky a opravy tramvají, železniční vozidla, investiční celky,
- rekonstrukce kolejového tramvajového svršku v Kaliningradské oblasti
- rekonstrukce tramvají v Uljanovské oblasti

FAVEA

- rekonstrukce závodu na výrobu léčiv v Nižegorodské oblasti
- projekt rekonstrukce stanice první pomoci v Kazani

FARMTEK

- projekt výstavby komplexu zemědělských farem pro chov skotu s využitím soudobých technologií, včetně dodávek zvířat v Samarské oblasti

GUMOTEX BŘECLAV

- výrobní podnik na výrobu vypěňovaných materiálů v obci Trubino v Moskevské oblasti

DAKON-KRASNODAR

- společný podnik na výrobu bytových kotlů v Krasnodarském kraji a další.

[7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci](#)



Na základě „Kodexu OEÚ“ a „Strategie prosazování obchodně-ekonomických zájmů“, vydaných MPO, jsou odpovědi na jednotlivé dotazy zpracovávány ve spolupráci s Czech Business Center. Czech Business Center sdružuje Business centrum Českého domu, agentury CzechTrade a CzechTourism a zastoupení Komory pro spolupráci se SNS.

Poptávky jsou zveřejňovány na www.businessinfo.cz a www.export.cz.

Nejčastější jsou poptávky po zboží, zařízení a ND, výrazně menší je poptávka po službách a výrobní kooperaci, je zájem i o české investice. Časté jsou z ruské strany nabídky volných výrobních kapacit. Z analýzy poptávek ruských firem po českém zboží vyplývá, že největší zájem je o české stroje a zařízení. Jedná se především o:

- náhradní díly na dříve dodávané stroje,
- kovoobráběcí, dřevoobráběcí stroje a zařízení pro povrchovou úpravu materiálů
- technologické linky na zpracování odpadu,
- stroje na výrobu obalů,
- zařízení pro chemický, naftový a plynárenský průmysl,
- zařízení pro těžební průmysl
- stroje na výrobu stavebních materiálů,
- zařízení pro potravinářský průmysl (hlavně výroba piva)
- vodohospodářské zařízení.

Další poptávky se týkají především následujících komodit:

- zařízení pro živočišnou výrobu
- potravinářství (potravinářské přísady, škrob, speciální produkty)
- obalové materiály
- chemie (ropné deriváty, mastné kyseliny, polypropylen)
- stavební materiály (svítidla, stavební sklo, suché stavební směsi, plastové potrubí, keramické zboží, sanitární keramika)
- textil (různé druhy speciálních textilních materiálů, doplňky)
- spotřební zboží
- léky a zdravotnické zařízení
- díly a součásti pro výrobu dopravních prostředků (automobily)
- gumárenská produkce, plasty
- služby realitních kanceláří (zájem o nákup nemovitostí v ČR) a projekčních kanceláří, certifikační služby, .

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

V rámci zahraniční rozvojové spolupráce poskytované ČR ruské straně jsou v současné době realizovány 2 projekty (RF-Čečensko). Jedná se o projekt s názvem „Integrace sociálně slabých – chráněná dílna, podpora zaměstnanosti a stabilizace obyvatel v Grozném“ (2007-2009) a projekt „Komunitní centrum Doezal v Grozném“ (2008-2009). Celková hodnota obou projektů činí cca 10 mil. Kč.



7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Bilance vzájemné výměny služeb

Vývoj výměny služeb mezi ČR a RF v posledních letech dokumentují následující údaje Centrální banky RF /CBR/:

v mil. USD

Rok	Export RF	Import RF	OBRAT	Saldo
2002	48,3	162,1	210,4	-113,8
2003	75,5	204,5	280,0	-129,0
2004	99,9	439,9	539,8	-340,0
2005	133,0	472,2	605,2	-339,2
2006	164,1	463,5	627,6	-299,4
2007	246,2	624,2	870,4	-378,0
1-9/2008*	251,0	677,3	928,3	-426,3

*/ - předběžné údaje CBR (březen 2009)

ČR patří mezi aktivní obchodní partnery RF v sektoru služeb. Jak vyplývá z uvedených statistických údajů CBR, vzájemný obchodní obrat každoročně roste. Na rozdíl od zboží je obchodní bilance výrazně pasivní v neprospěch RF (objem ruských služeb vyvezených do ČR je nižší než objem služeb dovezených z ČR).

Podíl ČR v obchodním obratu RF se službami v r. 2007 činil dle ruských statistických údajů **0,88 %**, z toho ve vývozu 0,62 % a v dovozu 1,06 %.

Struktura exportu a importu služeb, nejvíce vyvážené a dovážené služby

Strukturu vzájemné výměny služeb v letech 2006-2008 dokumentuje následující tabulka (údaje ČNB):

v mil. CZK

	2006			2007*/			1-9/ 2008 x/		
	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo	Příjmy	Výdaje	Saldo
Služby CELKEM	14 093,4	4 843,3	9 250,1	17 989,9	5 183,6	12 806,3	7 153,5	4 335,0	2 818,4
Doprava	5 370,4	2 327,6	3 042,8	6 066,7	2 139,7	3 927,0	4 670,7	2 246,9	2 423,7
Cestovní ruch	5 224,1	69,4	5 154,7	7 199,6	90,4	7 109,2	5 459,6	87,2	5 372,3
OSTATNÍ	3 498,9	2 446,3	1 052,7	4 723,6	2 951,0	1 772,5	-2 976,8	2 000,9	-4 977,7
SLUŽBY:									
- v obl. spojů	118,9	28,0	90,9	122,6	53,6	166,9	140,5	13,2	127,4
- v obl. stavebnictví	288,8	619,5	- 330,7	189,1	1 129,5	- 940,4	79,7	1 261,3	1 181,6
- pojišťovací služby	0,0	8,6	- 8,6	6,7	6,7	0,0	3,4	8,8	-5,4
- finanční služby	28,9	31,9	- 3,0	160,2	15,4	144,8	11,0	72,6	-61,5
- služby v obl. IT	1 292,7	6,3	1 286,3	892,8	233,1	659,7	516,6	93,5	423,1
- autor. odm.	2,4	2,0	0,4	18,7	2,6	16,1	21,0	103	20,0
a lic. poplat.									
- ost. služby obch. povahy	1 387,5	1 714,2	-326,7	2 889,1	1 462,6	1 426,5	-4 015,7	486,4	-4 502,1
- osobní, kult.	9,1	4,5	4,6	7,3	3,8	3,6	8,9	17,7	-8,84
a rekr. služby									
- vládní služby	370,7	31,0	339,7	339,0	43,6	295,4	257,8	46,5	211,4



- nezař. služby	0,0	0,2	-0,2	0,0	2,4	-2,4	0,0	0,0	-0,0
-----------------	-----	-----	------	-----	-----	------	-----	-----	------

Pramen: ČNB, Struktura běžného účtu platební bilance

*/- definitivní údaje (červen 2008)

x/- předběžné údaje (březen 2009)

České firmy působící v oblasti služeb, vyhodnocení zájmu českých poskytovatelů služeb o teritorium.

ZÚ Moskva nemá k dispozici přesný seznam českých operátorů působících na ruském trhu služeb. Dle sdělení CBR, tyto údaje nejsou běžně přístupné (dle mezinárodní praxe mají důvěrný charakter).

Převážná část českých poskytovatelů služeb operuje na zdejším trhu samostatně, resp. prostřednictvím místních partnerů (fy v oblasti stavebnictví, cestovního ruchu, dopravy, IT a atd.). Se žádostí o radu se na ZÚ Moskva obracují zpravidla „nováčci“, kteří na ruském trhu teprve začínají a neznají veškerá specifika této relace. V poslední 2-3 letech lze pozorovat zvýšený zájem českých operátorů o poskytování finančních a právních služeb.

Vyhodnocení poptávky po českých službách *

Překážky a bariéry bránící českým poskytovatelům služeb proniknout na trh

Největší překážkou na trhu služeb RF jsou zejména existující administrativní bariéry, kam lze zařadit:

- zdlohavost a neprůhlednost procedur pro zakládání filiálek, dceřinných společností atd.;
- měnící se legislativa upravující pravidla podnikání a působení zahraničních firem v zemi;
- nutnost pracovních povolení pro cizince; certifikace řady činností a produktů;
- průtahy při vyřizování certifikátů;
- používání pololegálních schémat činnosti místními firmami;
- omezení přístupu zahraničních subjektů do vybraných odvětví ruské ekonomiky (40 tzv. strategických oborů);
- vypisování tendrů „na míru“;
- nedostatek spolehlivých zástupců z řad občanů RF, vysoká fluktuace místních manažerů (hlavně v Moskvě), kteří často vykazují nízkou efektivitu práce mají navíc přehnané finanční požadavky;
- nutnost trvalého (dlouhodobého) působení na ruském trhu;
- fyzická přítomnost českého zástupce na místě nutná (nelze řídit telefonem, resp. faxem), což je velmi nákladné.

Na druhé straně nelze nezmínit, že někteří čeští manažeři nemají dostatečné znalosti „specifikách“ ruského trhu, podceňují jeho odlišnosti, mají tendence „učit“ klienty jak jednat a podnikat a mnohdy ani neskrývají své předsudky vůči této zemi. V takových případech jsou vyhlídky na úspěšné etablování se na ruském trhu zcela mizivé.

Perspektivy českých firem v oblasti služeb



S ohledem na stávající a očekávaný vývoj ekonomiky RF a s přihlédnutím ke struktuře exportních možností ČR se jako nejperspektivnější pro české exportéry jeví tyto sektory služeb:

- Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepelné energie; shromažďování, úprava a rozvod vody)
- Stavebnictví
- Maloobchod, velkoobchod a opravárenství (obchod, opravy a údržba motorových vozidel)
- Podnikatelské činnosti (pronájem strojů a přístrojů bez obsluhy; pronájem výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost; činnosti v oblasti výpočetní techniky, výzkum a vývoj; poradenství v oblasti podnikání a řízení; činnosti v oblasti řízení holdingových společností)
- Ostatní veřejné, sociální a osobní služby (odstraňování odpadních vod a odpadů).

* OEÚ ZÚ Moskva nedisponuje relevantními informacemi.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Uvedeno v kapitole 8.2.



8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Způsob využití distribučních a prodejních kanálů závisí na komoditě, strategii firmy a na délce jejího působení na ruském trhu. Distribuční síť v RF se zásadně neliší od evropských zvyklostí. Na ruském trhu fungují velká distribuční centra, síť velkoobchodů, supermarketů apod.

V mnoha sektorech, např. ve strojírenství, se obchody realizují často na základě tradičních a osobních vazeb. Hodně zástupců českých firem pracuje s klienty z dob svého předchozího působení (náhradní díly k již dříve prodaným strojům a nové kontrakty získané na základě dobrých zkušeností s českým zbožím). Přesto nutno počítat s velkou konkurencí, zejména ze strany čínského a německého strojírenského průmyslu.

Nejobvyklejší způsob vstupu na ruský trh je vyhledání zájemce o zboží či služby, resp. zájemce o zastupování, distribuci (výhradní / nevýhradní), obecně o spolupráci, od které však on obvykle očekává jednostranné výhody. Místní trh se jen obtížně dá zpracovávat na dálku. Kvůli nutnosti poskytovat nezbytný rozsah služeb, které lze těžko zajistit ze zahraničí, je tudíž téměř nezbytné mít silné vlastní (dceřinou společnost nebo reprezentaci), resp. zprostředkované zastoupení (ruská fyzická nebo právnická osoba), které plnohodnotně prosazuje firmu na trhu a jedná aktivně dle požadavků trhu a aktuální situace.

K prosazování českého zboží v regionech pomáhají mj. proexportní akce MPO ČR (oficiální účasti ČR na výstavách a veletrzích v RF, samostatné výstavy v regionech – viz www.mpo.cz /podpora podnikání/exportní opatření/finanční podpora na veletrzích), resp. státní agentury CzechTrade, umožňující efektivní ekonomickou prezentaci se státní podporou na vybraných výstavních akcích nezařazených do kategorie oficiálních účastí. Rovněž podnikatelské mise do ruských regionů pořádané ZÚ Moskva v součinnosti s Komorou SNS či dalšími institucemi (SPD, asociace apod.) mají své nezastupitelné místo při rozvíjení regionální spolupráce („otevírání dveří“ českým výrobcům a exportérům).

Kromě toho ZÚ Moskva společně s Business Centrem Českého domu organizuje prezentace českých i ruských firem, regionů ČR a RF umožňující čs. podnikatelům získat aktuální informace o podnikatelském prostředí a investičních plánech v jednotlivých regionech, vč. navázání přímých pracovních kontaktů se zástupci exekutivy a podnikatelských kruhů těchto regionů.

V Moskvě, St. Petěrburgu a Jekatěrinburgu působí zastoupení státní agentury pro podporu exportu CzechTrade, www.czechtrade.cz, www.czechtrade.ru, jejíž zástupci poskytují na základě konkrétních požadavků firem asistenční služby, konzultace v oblasti podnikání, založení firmy, případně provádějí marketingový výzkum, dále mohou vyhledat vhodné obchodní partnery a případně ověřit jejich zájem o nabízený produkt.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Zaměstnávání cizinců upravuje federální zákon RF č. 115 z 25. července 2002 „O právním postavení cizinců v Ruské federaci“, na tento zákon navazují pozdější úpravy - viz Federální zákon č. 86 z 30.6.2003, Federální



zákon č. 141 z 11.11.2003 a Federální zákon č. 122 z 22.8.2004. Podle tohoto zákona vláda Ruské federace každý rok stanoví na návrh státních orgánů kvótu počtu cizinců, kteří budou moci v RF vykonávat pracovní činnost. Kvóty se stanoví podle demografické situace v jednotlivých oblastech a možností zaměstnavatelů zajistit pro cizince práci. V některých teritoriálních oblastech, popř. sférách činnosti je zaměstnávání cizinců přímo zakázáno. Jedná se např. o oblasti se zvláštním pobytovým režimem, se složitou politickou situací, v zařízeních vojenského a strategického průmyslu apod.

Zájem je zejména o vysoce kvalifikované pracovníky, o odborníky v oblasti výpočetní techniky, strojírenství, chemie, zdravotnictví. Naproti tomu nemohou být cizinci zaměstnáni v profesích spadajících pod maloobchodní síť.

Zaměstnavatelé musí nejdříve získat povolení na zaměstnání cizinců, které vydávají orgány Federální migrační služby. Pokud ho mají, obrací se svou žádostí o zaměstnání konkrétního cizince na místní pracovní úřad, který žádost posoudí a v případě svého souhlasu ji postoupí teritoriálnímu orgánu Federální migrační služby, která vystaví pozvání na vjezd do RF za účelem pracovní činnosti.

Zájemce o práci v Ruské federaci, který ještě nevstoupil do žádného kontaktu s ruským zaměstnavatelem, by se proto měl nejdříve obrátit na pracovní úřad v místě, kde by chtěl pracovat a informovat se o tom, zda se ve zvoleném místě připouští zaměstnání cizinců a zda mají místní podnikatelé zájem o práci, kterou cizinec nabízí. V kladném případě má cizinec za sebou první krok k realizaci jeho záměru o pracovní činnost. Nastoupí pak další, podstatně složitější etapa dojednání pracovních podmínek, zajištění ubytování, obstarání dokumentů k vydání pracovního víza, apod. Je proto podstatně jednodušší hledat práci v českých firmách již působících na území RF. Bližší informace o jejich působení na ruském trhu lze získat na zastoupení Czechtrade v Moskvě.

Platy se v Moskvě pohybují přibližně na stejné úrovni jako v České republice, platy specialistů (vedoucí, hlavní účetní apod) jsou však vyšší než platy v ČR.

České firmy zaměstnávají místní síly především jako pomocné administrativní síly ve svých kancelářích a jako představitele svých zastoupení v teritoriu a snižují si tak náklady, které by pro ně znamenalo vyslání českého občana. Jedná se zejména o firmy, které jsou na ruském trhu aktivní delší dobu, důvěřují svým partnerům nebo si postupně vybudovaly dealerskou síť. Z finančního hlediska je zaměstnávání místních sil pro české firmy výhodné, i když musí postoupit administrativně náročné procedury a se zajištěním různé dokumentace. Firma, která místní síly zaměstnává, za ně platí veškeré poplatky do penzijního a sociálního fondu, zdravotní pojištění a poplatky do fondu zaměstnanosti.

Poznámka:

Problematika pracovních víz a dlouhodobých pobytů občanů EU v RF je již od roku 2006 předmětem zvýšeného zájmu EU vzhledem k nereciprocitě ve vzájemných vztazích v této oblasti. Od roku 2007, kdy došlo k výměně dopisů na úrovni náměstka ministra zahraničních věcí RF a velvyslance Stálého zastoupení EK v RF, nebyl zaznamenán v této záležitosti žádný posun. EU protestovalo zejména proti přijetí Rezoluce vlády RF č. 635 ze 4. 10. 2007, která ještě více ztěžuje získání povolení k pobytu za účelem výkonu práce.



Bližší informace a podrobnější výklad výše uvedených zákonů je možno získat u poradenské firmy INTERPONT, Business Consulting, Tverskaja street no. 16/2 bld. 1, office 9018, floor 7, tel. +7-495-9358961, www.interpont.com.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Zahraniční firma může v RF podnikat jako zastoupení firmy („představitelstvo“ – representative office) nebo může zvolit formu založení ruské právnické osoby, a to:

- společnost s ručením omezeným (OOO – organizacija s ograničenoj otvětsvěnnostju)
- uzavřená akciová společnost (ZAO – zakrytoje akcioněnoje obščestvo)
- otevřená akciová společnost (OAO – otkrytoje akcioněnoje obščestvo)

Jednotlivým aspektům fungování na ruském trhu se věnuje studie „**Nejčastěji kladené otázky ve vztahu k podnikání v Ruské federaci**“, kterou na zakázku OEÚ ZÚ Moskva vypracovala právnická firma BBH Legal LLC (www.bbhlegal.ru). Tato studie je zveřejněna na internetových stránkách ZÚ Moskva - www.mzv.cz/moscow (kapitola „Obchod a ekonomika“, dále pak „Informační zdroje“).

Při založení firmy v RF se rozhodně doporučuje využít služeb právních kanceláří, resp. Obchodně a průmyslové komory RF (www.tpp.ru) nebo Státní registrační komory (SRK) při Ministerstvu spravedlnosti RF (www.palata.ru). Tyto služby jsou zpoplatněny.

Firmy jsou dále registrovány v jednotném státním registru daňových poplatníků, který je zveřejněn na internetových stránkách Federální daňové správy (www.nalog.ru). V registru je možné vyhledávat podle názvu firmy nebo podle registračního čísla. Ve srovnání s internetovou verzí českého rejstříku jsou však tyto informace velmi omezené.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Náklady na reklamu v ruských hromadných sdělovacích prostředcích jsou vysoké, proto české firmy tento způsob propagace příliš nevyužívají. Vzhledem k profilu českých obchodních zastoupení (převážně strojírenské firmy) není ani reklama v HSP pro tento druh zboží typická. Na moskevských ulicích lze vidět billboardy propagující české pivo (vyráběné v RF v rámci české licence) či automobily Škoda, dále pak některé druhy potravin s českou značkou rovněž licenčně vyráběné v RF. Některé firmy využívají služeb odborných periodik, které jsou zaměřeny na konkrétní segment trhu a umožňují oslovit konkrétní skupinu potenciálních zákazníků a partnerů přímo v oboru.

Efektivní reklamou je účast českých firem na specializovaných mezinárodních a regionálních výstavách i veletrzích, která je vnímána jako indikátor zájmu o ruský trh. Místní výstavy a veletrhy pořádané s mezinárodní účastí dosáhly v posledních letech poměrně vysoké úrovně - na renomovaných výstavních akcích lze vidět nejnovější výrobky a technologie firem z celého světa. Je však žádoucí akceptovat místní zvyklosti, tj. komunikace s potenciálními místními zákazníky v ruském jazyce, katalogy a další propagační materiály rovněž v ruštině.

Dobrou příležitostí k propagaci českého zboží a služeb je účast firem na výstavách či veletrzích v rámci tzv.



oficiální účasti ČR (akce pod záštitou MPO ČR, kdy je zúčastněným firmám poskytován příspěvek na výstavní plochu atd.). Přehled těchto propagačních akcí na příslušný rok je publikován na internetových stránkách MPO (www.mpo.cz).

Agentura CzechTrade umožňuje efektivní prezentaci se státní podporou na vybraných výstavách (veletrzích) nezařazených mezi oficiální účasti (viz - kapitola 8.1)

České firmy, které mají zájem o provedení průzkumu trhu na území RF, se mohou obrátit se svými požadavky na CzechTrade, případně na některou z mnoha soukromých marketingových a poradenských agentur realizujících projekty na zakázku dle přání zákazníka. Kvalitu této průzkumné práce může, podobně jako i v ostatních zemích světa, garantovat členství agentury v ESOMAR (členem je např. Marketingovyj Informacionnyj Centr, www.mic.ru, www.tns-global.ru).

Významné projekty koordinuje „Ruská asociace marketingu“ www.ram.ru – tel. +7 495 231 70 77, fax: +7 495 231 70 66, email: info@ram.ru. K nejznámějším agenturám patří např. „Mosvněšinform“ – tel. +7 495 205 64 34, fax: +7 495 205 78 73, „Russian Public Relations Group“ – tel. +7 495 495 13 13, fax: +7 495 494 04 55, „Agentstvo dělovoj informacii Biznes karta“ – tel. +7 495 956 33 84, www.biznes-karta.ru, email: postmaster@biznes-karta.ru.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Praxe ukazuje, že spory, které se české firmy pokoušely řešit soudní cestou v RF, častokrát nedopadly v jejich prospěch. Ruští partneři maří soudní jednání, způsobují administrativní obstrukce, soudy ve většině případů přijímají rozhodnutí ve prospěch ruské strany a v opačném případě soud doposud nemá při vymáhání dluhu účinné nástroje k tomu, aby přinutil dlužníka zaplatit. Z tohoto důvodu mnohé z českých firem působících na ruském trhu vkládají do kontraktu klauzuli o řešení sporu u nestranného soudu v třetí zemi. Před uzavřením kontraktu doporučujeme konzultovat použité právo nebo arbitrážní doložku se specializovanou právní kanceláří, případně s financující bankou.

V tomto smyslu nabízí své služby a možnost řešení sporů v České republice český **Arbitrážní soud** při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, www.arbcourt.com, stejně tak při Obchodně-průmyslové komoře RF funguje ruský **arbitrážní soud**, www.tpp.ru.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Pro zadávání zakázek financovaných z veřejných prostředků platí v RF oficiálně zhruba stejná pravidla jako v ČR. Nicméně ze zkušeností některých čs. firem vyplývá, že většina tendrů pořádaných v RF nemá regulérní průběh, i když se situace zlepšuje.

Problematika veřejných zakázek spadá do kompetence Ministerstva ekonomického rozvoje RF (MER RF). Konkrétně se jimi zabývá „Děpartament gosudarstvennogo regulirovanija v ekonomike /odbor státní regulace v ekonomice/ – viz www.economy.gov.ru.

Veřejné zakázky a s tím související aspekty upravuje federální **zákon č. 94-FZ** z 21.7.2005 ve znění pozdějších předpisů. Oficiální název zákona – «О размещении заказов на поставки товаров, выполнение работ,



оказание услуг для государственных и муниципальных нужд». Podrobněji o posledních změnách tohoto zákona – viz www.goszakaz.ru/concurs/changes.

Dle informace z MER RF, od 1.1.2010 by měl fungovat tzv. **Federální portál státních zakázek**, na kterém budou soustředěny veškeré federální zakázky. Portál bude administrovat MER RF, nicméně kontrolní činnost (objednavatelů zakázek) bude zajišťovat Federální antimonopolní služba (FAS). V současné době již existuje zkušební verze tohoto portálu – viz www.zakupki.gov.ru.

Na ruském internetu existují **placené portály tendrů**, a to tzv. Elektronaja gazeta „Konkursnyje torgi“ (www.gostorgi.ru) a tzv. Informacionnaja sistema „Konkursnyje torgi“ (www.bob.ru).

Soutěže bývají často vypisovány přímo administrativami jednotlivých federálních subjektů (celkem 83) a zpravidla i zveřejňovány na jejich internetových stránkách. Odkazy na jednotlivé regiony - viz www.regions.ru. Další dílčí informace o možnostech investic v Rusku lze najít na www.ctec.ru.

V případě, že OEÚ získá informaci o vypsání soutěže, je tato zaslána agentuře CzechTrade, komorám a věcně příslušným resortům v ČR. Informace jsou následně zveřejňovány na www.czechtrade.ru, www.export.cz, www.businessinfo.cz.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

- nízká vymahatelnost práva;
- arifní i netarifní překážky, nestandardnost a mnohdy i neprůhlednost procesu proclívání zboží;
- korupce na všech úrovních a téměř ve všech sférách
- vysoká nákladovost průniku na trh, většina českých firem si nemůže dovolit drahou a zpravidla předraženou reklamu;
- ruské firmy mají tendence klást českým firmám často náročné podmínky pro dodávky (např. odkladů plateb, proclívání zboží, certifikace apod.), které finančně silní západní obchodní partneři mnohdy akceptují;
- obchody v Rusku nelze dělat „na dálku“, osobní přítomnost a osobní jednání s partnery jsou nutností
- mnohé české firmy nevládní dostatečně velký kapitál, aby mohly ruským partnerům dodávat zboží s odkladem platby, na leasing, na úvěr, popř. s odkladem splátek, jak je to běžné u západních firem.

(další aspekty viz. kapitola 10.3)

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

V Rusku je zřízena Federální služba duševního vlastnictví, patentů a obchodních značek – oficiální zkratka „ROSPATENT“. V čele služby stojí Boris Petrovič Simonov. Rospatent je podřízen Ministerstvu vzdělání a vědy Ruské federace.

Rospatent je z definice federálním orgánem výkonné moci, uskutečňující kontrolu a dohled ve sféře právní ochrany a využívání objektů duševního vlastnictví, patentů a obchodních značek a výsledků duševní činnosti které se stanou předmětem ekonomického a občansko-právního oběhu. Rospatent hájí zájmy Ruské federace, ruských fyzických a právních osob při rozdělování práv na výsledky duševní činnosti včetně těch,



kteří vznikají v rámci mezinárodní vědecko-technické spolupráce. Rospatent je zastoupen ve Světové organizaci intelektuálního vlastnictví (WIPO)

Rospatent se při své činnosti řídí, kromě Ústavy a dalších vnitřních zákonů a předpisů, mezinárodními dohodami Ruské federace. Bližší informace na www.fips.ru

Ruská federace se připojila ke „Smlouvě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví“, která byla přijata WTO v Uruguayském kole v dubnu 1994.

1. ledna 2008 nabyla účinnosti 4. část ruského občanského zákoníku (OZ) týkající se zejména práv duševního vlastnictví. Státní Duma tento zákon schválila již v listopadu 2006. Do ruského právního řádu se tak poprvé dostává zákon, který uceleně stanoví podmínky ochrany práv duševního vlastnictví a sankce za jejich porušení. Za opakované nebo závažné porušení práv duševního vlastnictví může soud rozhodnout o ukončení nebo pozastavení činnosti firmy nebo jednotlivého podnikatele. Využívání cizích autorských práv bez souhlasu autora může skončit až uložením trestu odnětí svobody.

4. část OZ slučuje 6 původních zákonů upravujících oblast práv duševního vlastnictví. Obsahuje nejen tradiční právní instituty, ale i např. know-how, název firmy apod., kde dosud jednotná právní úprava chyběla. Nově upravuje např. ochranu patentů, autorských děl v oblasti vědy, literatury a umění, ochranných známek, obchodního tajemství atd. Další novinkou je státní akreditace institucí zabývajících se ochranou práv duševního vlastnictví.

Rusko formálně přiznává všechny hlavní mezinárodní dohody a úmluvy o ochraně duševního vlastnictví, v praxi se však často setkáváme s jejich porušováním. Jde zejména o autorská práva k audio a video nosičům, oděvům apod. Místní úřady s tímto jevem bojují se střídavými úspěchy.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Všeobecně lze konstatovat, že v RF fungují analogické platební podmínky jako jinde v západním světě. Významní ruští partneři si v zásadě mohou vždy vybírat z více nabídek a stále méně akceptují podmínku platby předem, která je navíc komplikovaná nutností složit 100% částku platby v rublovém ekvivalentu na depozitní účet banky do okamžiku úplného zakončení (tj. věcného plnění) kontraktu. Tento problém lze řešit s pomocí zahraničního obchodního partnera (exportéra), získáním záruky zahraniční banky ruskému importérovi za splnění závazku dodávky nebo vrácení platby (zálohy) předem. (Akceptovány jsou však jen některé banky) Kromě toho každý ruský podnikatelský subjekt pro operaci se zahraničním partnerem (import/export) musí kromě platného kontraktu získat tzv. „pasport sdělky“ vydávaný pouze státem pověřenou bankou a důsledně kontrolovaný jak samotnou touto bankou, tak celní správou. Bez platného kontraktu a „pasportu sdělky“ nelze provést oficiálně žádnou platbu do zahraničí.

Poměrně běžná je praxe využívání v zahraničně-obchodní činnosti tzv. off-shore firem, pomocí kterých se obchází některá omezení.

V RF jsou stále běžnější obecně používané způsoby plateb pomocí akreditivů. V této situaci je velmi důležité s jakou bankou pracuje ruský partner. Zjednodušeně lze říci, že i když je v RF více než 1000 bank i pro ruské oficiální orgány (v souvislosti se zahraničně-obchodní činností) jsou akceptovatelné banky max. do 50 místa,



(výjimečně do 100), např. banky se zahraniční účastí).

Z tohoto hlediska je velmi pozitivním faktorem vysoká angažovanost většiny významných českých bank a nárůst jejich zkušeností s řešením standardních i nestandardních obchodních případů na ruském trhu. Aktivně se na ruský trh zapojuje i Česká exportní banka, která zajišťuje především financování rozsáhlejších investičních celků. Své služby financování na ruském trhu poskytuje i Komerční banka, ČSOB a další banky se sídlem v ČR. S výše uváděnými bankami je v těsném pracovním kontaktu Exportní garanční pojišťovací společnost (EGAP) s bohatými zkušenostmi z financování a pojišťování českého exportu a investic v Rusku.

Platební morálka je ovlivňována řadou faktorů (komodita, konjunktura, velikost, síla a druh partnera) a je velmi kolísavá. Obecně lze říci, že v podmínkách ekonomické krize se bude zřejmě zhoršovat, a proto doporučení může být jen jedno – maximální obezřetnost.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Bližší informace k účastem na výstavách a veletrzích v RF (se státním příspěvkem) jsou zveřejněny na informačním portálu MPO - www.mpo.cz - v sekci „Zahraniční obchod“ – „Veletrhy a výstavy 2009 – plánované oficiální účasti ČR v zahraničí“ - www.mpo.cz/dokument49783.html.

Přehled výstav a veletrhů pořádaných v RF, vč. podrobných informací o jejich věcném zaměření lze najít na ruském internetu, např. na: www.allexpo.ru, www.informexpo.ru, www.exponet, www.expostat.ru, resp. na informačních portálech jednotlivých ruských výstavních společností nebo firem – organizátorů výstav.

Přehled výstavišť v Moskvě:

Výstaviště	internet
CVK Expocentrum (na Krasnoj Presně)	www.expocentr.ru
MVK Sokolniki	www.exposokol.ru
Všeruské výstavní centrum (bývalé VDNCh)	www.vvcentre.ru
MVC Krokus Expo	www.crocus-expo.ru

Na ruském trhu má stálé zastoupení výstavní firma Veletrhy Brno (www.bvv.cz, www.bvv-moscow.ru).



9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Mezi kladné stránky ruského investičního klimatu (IK) patří:

- rozsáhlost trhu
- tempo růstu ekonomiky
- levná a kvalifikovaná pracovní síla
- relativní makroekonomická stabilita.

naopak, mezi slabiny IK patří:

- administrativní a byrokratické překážky
- korupce na všech úrovních státní správy
- nerozvinutost infrastruktury všeho druhu

Obecně, ke slabinám bychom mohli dodat bankovní systém a finanční instituty vůbec, které nestačí ekonomickému rozvoji Ruské federace (viz kap. 5.4). Rovněž vysoký podíl netržního sektoru v ruské ekonomice, kdy z celkového počtu 70 mil. zaměstnaných pracuje v oblasti přirozených nebo regionálních monopolů (zejména plyn, energie, železnice, komunální hospodářství) 5,5 mil. osob a dalších 17 mil. je zaměstnáno v rozpočtové sféře.

Rozporná je rovněž snaha o posílení vlivu státu ve všech tzv. strategických podnicích. V této souvislosti byl dne 29. 4. 2008 přijat Federální zákon č.57 – FZ „**O pravidlech uskutečnění zahraničních investic v hospodářských oblastech majících strategický význam pro zabezpečení obrany země a bezpečnosti státu**“. Na druhé straně ruská vláda láká, přinejmenším verbálně, zahraniční kapitál do ruské ekonomiky.

Ruská vláda v této souvislosti přijímá opatření, která mají, pokud možno, eliminovat jak administrativní překážky, tak příležitosti ke korupci. Rovněž si uvědomuje nutnost zlepšit úroveň infrastruktury.

Tyto skutečnosti byly mj. motivem k přijetí nových nástrojů k přilákání zahraničního kapitálu k investicím v RF. Rusko se podle některých expertů pokouší o tzv. asijský model rozvoje jak prostřednictvím rozsáhlé státní podpory, tak i za pomoci zahraničního kapitálu (Japonsko v 50. letech, Korea v 60. letech a Čína v současné době). V současné době se utváří nový investiční mechanismus, který má následující součásti:

Zvláštní ekonomické zóny (ZEZ), které mají vytvořit pro investory příznivé klima, omezit byrokratické překážky, zajistit příznivé ekonomické podmínky a, pokud možno, vyloučit nebezpečí korupce. Kromě dvou typů dnes již fungujících zón (výrobní a vědecko-technologická) byl v roce 2007 schválen status přístavních a turisticko-rekreačních ZEZ (viz kap. 6.6).

Investiční fond (IF) státního rozpočtu RF, který by měl podporovat investice zejména do infrastruktury, s využitím mechanismu PPP, tedy formou poskytnutí státních garancí, spolufinancováním nebo vkladem do základního kapitálu společného podniku. Fond pro rok 2006 činil 70 mld. RUB. Pro rok 2007 schválila vláda investiční projekty v objemu 1,02 bilionů RUB. Z Investičního fondu bylo na tyto projekty vyděleno 265 mld.



USD, tj. 28 % z celkové hodnoty plánovaných projektů. Ve skutečnosti však bylo v roce 2007 proinvestováno jen 28,3 mld. RUB.

Koncese, jejichž poskytování je upraveno zákonem z července 2005 platným od 1.1 2006, mají zabezpečit přilákání soukromých společností, které by podnikaly ve sféře infrastruktury a služeb. Mohlo by jít např. o budování resp. rekonstrukci objektu s jeho následným využíváním (silnice s mytným, rozvodná síť apod.). Rozsáhlejší využití této formy v praxi však není známo.

Další institucí je státní společnost „**Banka rozvoje a vnější ekonomické činnosti**“, která vznikla na základě Vněšekonobanky (www.veb.ru). Smyslem banky je stimulovat investice a ekonomický růst včetně podpory zahraničních investic do ruské ekonomiky a podpory ruských investic a vývozu do zahraničí.

Kromě výše zmíněných nástrojů v Rusku existují ještě tzv. Národní projekty, Federální investiční programy a Rizikový fond (Venčurnyj fond).

Výše uváděné formy nového investičního mechanismu jsou součástí snahy ruské exekutivy urychlit vstup zahraničního kapitálu do ruské ekonomiky, který by se měl stát jedním z nástrojů jejich strukturálních přeměn, bez nichž je dlouhodobý rozvoj ekonomiky nemožný.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

V roce 2008 činil objem zahraničních investic vložených do ruské ekonomiky přes 103,8 mld. USD což je o 14,2% méně než v roce předchozím, kdy dosáhly objemu 120,9 mld. USD. Největší objemy zahraničních investic směřovaly do zpracovatelského průmyslu (30%), do obchodních organizací (velkoobchod a maloobchod - 21%), do těžebního průmyslu (19%).

Tab: *druh investic (mld. USD),*

	2004	2005	2006	2007	2008
přímé	5,6	13,0	13,7	27,8	27
portfoliové	0,2	0,5	3,1	4,2	1,4
ostatní	23,3	40,0	38,2	89,0	75,3
celkem	29,1	53,6	55,1	120,9	103,8

Pramen: Věstník banka Rossii č. 18 z 11. března 2009

Za pozornost stojí Prudký pokles portfoliových investic, což je bezesporu důsledkem celosvětové ekonomické a finanční krize.

Největší část zahraničního kapitálu plynula jako obvykle do tzv. ostatních investic, kde se skrývají obchodní úvěry, úvěry mezinárodních úvěrových organizací, vládní úvěry jiných zemí garantované ruskou vládou a další finanční zdroje včetně krátkodobých spekulativních vkladů peněz (např. hrajících na růst kurzu rublu a vysoké úrokové míry).

Pokud jde o bilanci příchodu a odchodu kapitálu z Ruska přelomovým se stal rok 2006. Ještě v roce 2005 byla bilance záporná -1,1 mld. USD, v roce 2006 dosáhlo kladné saldo výše 41,1 mld. USD a v roce 2007 kolem 80



mld. V roce 2008 činil čistý roční odtok kapitálu z Ruska cca 129,9 mld. USD.

Kumulovaný zahraniční kapitál v Rusku dosáhl ke konci roku 2008 zhruba 264,6 mld. USD, což je zhruba o 19,9% více než v roce minulém. Mezi rozhodující zahraniční investory patří Kypr, Velká Británie, Nizozemí, Lucembursko, Německo, Francie, Britské panenské ostrovy, Švýcarsko a USA. Na tyto země připadá 85 % všech nakumulovaných zahraničních investic v Rusku. Příčinou významného místa Lucemburska, Kypru a Britských panenských ostrovů mezi zahraničními investory je repatriace ruského kapitálu dříve nakumulovaného v off-shore zónách.

V prvních třech měsících 2008 zaznamenalo Rusko odtok kapitálu až ve výši 25 mld. USD. Situace se pak začala zlepšovat a v druhém čtvrtletí byl zaznamenán čistý přírůstek ve výši 35 mld. USD. Jednalo se zejména o vysoké úvěry poskytnuté bankám i nebankovním korporacím. V srpnu a září 2008 se v souvislosti se světovou finanční krizí a dalšími specifickými ruskými příčinami (konflikt na Kavkaze, pokles cen ropy atd.) opět projevil prudký odtok kapitálu z Ruska, jehož celková výše za rok 2008 činila 129,9 mld. USD.

Z druhé strany rostou ruské investice v zahraničí. Aktiva ruských firem v zahraničí se poslední 2 roky zdvojnásobila a dosáhla hranice 60 mld. USD. Mezi nejaktivnější ruské společnosti v zahraničí patří Lukoil, Gazprom, Severstal, Norilskij nikel, AFK Systéma, Sovkomflot, Vimpelkom, Novošip, TNK-BP.

9.3. České investice v teritoriu

Podle ruských zdrojů (údaje Rosstatu^{*/} - analogie ČSÚ) ke konci r. 2008 činil **kumulovaný** objem českých investic cca **601** mil. USD, z toho **166,4** mil. USD (27,7 %) tvořily tzv. přímé zahraniční investice (PZI). Zbytek připadl na tzv. **ostatní investice** – **434,2** mil.USD (72,3 %) a **portfoliové** investice – **30** mil. USD (cca 5 %).

^{*/} - plný název – *Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiki (ROSSTAT)*

Pokud jde o skladbu, největší objem představovaly investice do finančního sektoru - 254,9 mil. USD (42 %), zpracovatelských odvětví průmyslu – 217 mil. USD (36 %), včetně výroby dopravních prostředků a zařízení – 104 mil. USD (17,3 %).

V roce 2008 z ČR do ruské ekonomiky připlulo **421** mil. USD, z toho **91** mil. USD (21,6 %) činily PZI a **330** mil. USD tzv. ostatní investice (78,4 %). Nejvíce českých investic směřovalo do zpracovatelských odvětví průmyslu – 195,3 mil. USD (46,4 %), z toho do potravinářství – cca 115 mil. USD (59 %), výroby dopravních prostředků a zařízení – cca 86 mil. USD (44 %) a metalurgie – cca 59 mil. USD (30,2 %). Na druhém místě byly investice do finančního sektoru - 182,3 mil. USD (43,3 %).

Pozn.: V ČR lze získat informace o českých investicích v zahraničí, včetně RF, na internetových stránkách ČNB (www.cnb.cz) – v rubrice „publikace“.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Aktuální investiční programy rozvoje jednotlivých subjektů RF, rozvojové a privatizační programy zpracované jak centrálními orgány RF, tak administrativami jednotlivých oblastí, které získává ZÚ, jsou operativně zasílány na CzechTrade a hospodářské komory.



Informace o investičních programech jednotlivých subjektů RF je možno nalézt na internetové adrese: www.regions.ru nebo na internetových stránkách jednotlivých oblastí. Nejaktivnější v tomto smyslu jsou administrativy Moskevské oblasti a Centrálního federálního okruhu (Vladimirská, Kalužská a Smolenská oblast).

Na federální úrovni zatím **neexistuje** jednotný program podpory potenciálních investorů. Případné úlevy pro investory jsou tak prozatím čistě regionální záležitostí, nejsou legislativně podloženy a tudíž existuje značné riziko jejich nedodržení.

V červenci 2005 byl přijat federální zákon č. 116-FZ o tzv. zvláštních ekonomických zónách (ZEZ), který vstoupil v platnost od 1.1.2006. Na jeho základě byl v Rusku zahájen proces budování zvláštních ekonomických zón (ZEZ), ve kterých budou investorům poskytnuty výrazné úlevy, převážně daňové, podrobněji - viz kapitola **6.6**.

Bližší informace o této problematice – viz portál Federální agentury pro řízení ZEZ – RosZEZ www.rosuez.economy.gov.ru nebo na portálu Ministerstva ekonomického rozvoje RF (MER RF) – www.economy.gov.ru.

Mezi nejperspektivnější obory pro investice patří kromě tradičních palivo-energetických a dřevozpracujících odvětví, finanční sektor, stavebnictví, sektor služeb, obalový průmysl, cestovní ruch, masová výroba spotřebního a potravinářského zboží.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Rizikem při samostatném investování (bez ruského partnera) je neznalost místních poměrů, tj. reálných cen, místních zvyklostí, absence vazeb na místní politickou garnituru a administrativu, podcenění nákladů na řešení organizačních, provozních, daňových, bezpečnostních a dalších specifik.

Při společném investování se zkušeným místním partnerem bývají mnohé výše uvedené záležitosti řešeny rychleji a efektivněji. Existuje však nebezpečí jiných potenciálních rizik. Místní partner může mít tendenci k jednostrannému vyvádění zisku ze společné firmy, resp. k převzetí úplné kontroly nad ní.

V zájmu minimalizace rizik je žádoucí mít renomovaného investičního a právního poradce, resp. místního nebo českého pracovníka, který se již investiční činnosti na území RF zabýval a dokáže tudíž předvídat potenciální administrativní překážky či jiné komplikace.

Kromě rizik v oblasti vlastnických vztahů existují další rizika vyplývající z neprůhlednosti místní ekonomiky, např. z rozdělení pravomocí mezi federální a regionální administrativou, „křehkou“ bankovní sférou (bankovní krize v létě 2004, hrozba kolapsu bankovního sektoru na podzim 2008 v důsledku globální finanční krize), nedokonalosti institutů finančního zprostředkování a investičních pobídek.

Ruský trh i přes veškeré existující nedostatky přitahuje zahraniční investory zejména svou velikostí a tudíž i absorpční schopností. Hospodářská situace v zemi se po r. 2000 citelně zlepšovala především díky příznivé konjunktuře na světových trzích surovin, zejména na trhu ropy. Ruská ekonomika vykazovala v uplynulých 7-8 letech relativně velmi dobré makroekonomické parametry. Díky tomu OECD koncem ledna 2007 přeřadila



Rusko ze 4. do **3. rizikové kategorie**, tj. země se standardním typem podnikatelského rizika.

Ačkoli se RF od podzimu 2008 potýká s problémy souvisejícími s globální hospodářskou krizí, OECD počátkem dubna 2009 nepřehodnotilo své hodnocení z r. 2007 a ponechalo RF ve 3. kategorii.

*Pozn.: OECD klasifikuje země do 7 rizikových kategorií, přičemž 1. kategorii tvoří země s minimální úrovní rizika. Klasifikace každé země probíhá zpravidla jednou ročně, nedojde-li k mimořádnému vývoji. Zvláštní skupinu zemí představuje **kategorie 0** (nula), kde jsou zařazeny země s vysokými příjmy na obyvatele (aktuálně minimálně 11 116 USD). Pro informaci, do této kategorie patří od dubna 2009 také ČR společně s většinou čl. států EU. .*



10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

V létě 2008 byl zpracován a na podzim ruskou vládou schválen^{*/} klíčový dokument týkající sociálně ekonomického rozvoje země v příštích letech - „**Strategie ekonomického a sociálního rozvoje do r. 2020**“ (text k dispozici na portálu Ministerstva ekonomického rozvoje RF (MER RF) - www.economy.gov.ru). Počítá se s tím, že tento dokument bude dále rozpracován na jednotlivé oblasti ekonomiky a sektory a průběžně aktualizován s ohledem na současnou celosvětovou finanční a ekonomickou krizi.

**/ - Nařízení Vlády RF č. 1662-r z 17.11.2008*

V květnu 2008 nabyl účinnosti federální zákon č. 57 o zahraničních investicích (oficiální název - **Zákon o způsobu realizace zahraničních investic do obchodních společností majících strategický význam při zajišťování obrany země a bezpečnosti státu**). Na jeho základě vznikla **Komise pro kontrolu realizace zahraničních investic**, v jejím čele je premiér V. Putin. Zákon se týká 42 sektorů, které lze prakticky rozdělit na dvě skupiny. Jde o vojenskou techniku a přírodní zdroje, kde se předpokládá speciální schvalovací procedura. Zahraniční investice do ostatních odvětví neuvedených v tomto zákoně jsou „volné“ a nepodléhají žádným speciálním omezením. Text zákona je k dispozici na www.rg.ru (č. 57 z 29.4.2008, vyhlášen dne 7.5.2008).

V souvislosti s finanční a ekonomickou krizí přijala ruská vláda řadu tarifních a netarifních opatření a ochranu domácího trhu. Na zasedání vlády dne 19.3. 2009 byl schválen návrh **Programu protikrizových opatření Vlády RF na rok 2009**, který byl předložen Státní Dumě (dolní komora Parlamentu RF) ke schválení. Jeho plné znění bylo vzápětí (20.3.2009) zveřejněno na www.rg.ru/printable/2009/03/20/programma-antikrisis-dok.html. Definitivní verze tohoto Programu bude zveřejněna na portálu ruské vlády (www.gov.ru) a MER RF (www.economy.gov.ru) po jeho schválení Státní Dumou (pravděpodobně během dubna 2009).

Pokračují přístupová jednání Ruska k WTO, která byla zahájena v r. 1993. Mezi zásadní nedořešené otázky patří vývozní cla na nezpracované dřevo, tarify v železniční dopravě, poplatky za přelety přes Sibiř, státní podpora zemědělství a ochrana práv duševního vlastnictví a státní podniky provádějící vývoz.

V důsledku událostí v Jižní Osetii a Abcházii došlo ke zpomalení přístupového procesu RF k WTO. RF počátkem r. 2009 deklarovala zájem na urychlení přístupu, který by chtěla ukončit do konce r. 2009. Nyní záleží na ruské straně, jak rychle bude schopna předložit požadované dokumenty a uvést svůj právní řád do souladu s mezinárodními závazky vyplývajícími z WTO. Důležité je, že jak RF, tak i členské státy WTO nadále deklarují na základě vzájemně výhodných podmínek zájem na členství Ruska ve WTO.

RF byla na květnovém zasedání OECD v r. 2007 pozvána k přístupovým jednáním. Tato jednání v současné době probíhají a mohou trvat cca dva roky i více let. Pro OECD je rozhodující kvalita přijatých mezinárodních závazků, nikoliv časové hledisko.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

V 1. polovině r. 2008 pokračovala intenzivní přístupová jednání k WTO, která RF zahájila již v r. 1993.



V důsledku událostí v Jižní Osetii a Abcházii v srpnu 2008 došlo ke zpomalení přístupového procesu RF k WTO. Začátkem r. 2009 ruská strana opětovně potvrdila, že je pro ni členství ve WTO i nadále prioritou a deklarovala zájem na rychlém ukončení přístupových jednání (do konce r. 2009). Hodně bude záležet na připravenosti RF dořešit dosud otevřené otázky (např. vývozní cla na dřevo, poplatky za přelety přes Sibiř, tranzitní železniční poplatky atd.) a přijmout všechny mezinárodní závazky vyplývající z WTO. Důležitý je fakt, že jak RF, tak i členské státy WTO mají na členství RF velký zájem.

V r. 2007 OECD pozvala RF k přístupovým jednáním. Tato jednání v současné době probíhají a mohou s ohledem na události v Jižní Osetii a Abcházii trvat i více let. Pro OECD je rozhodující kvalita přijatých mezinárodních závazků, nikoliv časové hledisko.

V březnu 2009 byla RF vyzvána, aby se stala členem Fóra finanční stability, které se zabývá reformou mezinárodního finančního systému (www.fsforum.org).

Vztahy Ruské federace a mezinárodních uskupení jsou uvedeny v kapitole 3.1.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Jak již bylo zmíněno, ruský trh lze stále více charakterizovat jako trh investic než-li trh prostého zboží. Větší naději zde uspět má tedy exportér, který je připraven k přenosu výroby (či jiné aktivity) do RF.

Z poznatků ZÚ se ukazuje, že je zájem o spolupráci s českými podnikatelskými subjekty ve všech regionech RF. Předpoklady k upevnění pozice na místním trhu se odlišují v návaznosti na realizaci konkrétního podnikatelského záměru. Není třeba začínat vždy v Moskvě nebo ve velkých centrech. Rozvody vody pomocí plastových vedení, měření a regulaci tepla, kanalizaci, čističky odpadních vod, třídění a spalování komunálního odpadu, jeho sběr, svoz a zpracování, kogenerační jednotky pro produkci tepla a elektřiny různých velikostí, rekonstrukce obytných budov s docílením evropského standardu izolací vnějšího pláště, chmelařství, sladovnictví, pivovarnictví se svými technologiemi, sběr a konzervace ekologicky čistých lesních a polních plodů a pitné vody v oblastech dosud ekologicky nedeformovaných a mnohé další je možné organizovat stejnou metodou a tedy plánovitě ve spolupráci s místními orgány v mnohých městech, okresech či oblastech. Dále je v regionech zájem o výrobu skla (obalového), výstavbu pivovarů apod.

Obecně byly **silné a slabé stránky** exportní pozice a možností ČR vůči RF definovány ve **Strategii prosazování obchodně-ekonomických zájmů ČR v RF pro roky 2005-2008** a **Exportní strategii ČR pro léta 2006 – 2010**:

Interní faktory (hodnoceno z pohledu ČR jako vývozce):

Silné stránky

- zájem na rozvoji vzájemných hospodářských vztahů a tomu odpovídající tvorba, využívání a zdokonalování souboru finančních a nefinančních nástrojů na podporu vývozu;
- výhodná výchozí pozice opírající se o dlouholetou tradici vývozu, znalost ruského trhu (včetně schopnosti komunikace v ruském jazyce) a znalost potřeb ruských partnerů;
- dobré renomé ČR v očích ruské veřejnosti a dobrá reputace českého zboží z tradičních odvětví mezi



ruskými spotřebiteli;

- v relativním pojetí moderní a efektivní průmyslová výroba, schopná technologicky reagovat na požadavky ruského trhu;
- existence nabídky výrobků s optimálním poměrem ceny ke kvalitě;
- schopnost kombinovat vývoz s vyššími formami spolupráce, včetně výrobní a technologické kooperace a zakládání společných podniků;
- schopnost předávat a využívat zkušenosti z restrukturalizace českého průmyslu a zkušenosti ze získávání zahraničních investorů
- možnost sehrávat roli mostu mezi EU a RF;
- dobrá pozice ve vybraných regionech Ruska.

Slabé stránky

- nedostatečná kapitálová vybavenost českých podniků;
- nedostatečné povědomí o možnostech a realitách ruského trhu (důraz na potřebu zkvalitnění a rozšíření spektra poskytovaných informačních služeb);
- přetrvávající předsudky při zpracovávání trhu, v některých případech spojené s dřívějšími negativními zkušenostmi;
- nižší inovační úroveň v některých oborech související s absencí aplikovaného výzkumu a vývoje;
- stále ještě nedostatečná spolupráce při seskupování firem pro účely pronikání na vzdálenější teritoria RF;
- rezervy ve využití potenciálu upevňování vztahů v politické oblasti;
- nevyvážený obraz Ruska v médiích.

Externí faktory (z pohledu ruského trhu):

Příležitosti

- dynamický růst ekonomiky a zlepšený stav veřejných financí;
- podpora procesu strukturálních reforem nejvyššími místy;
- postupné otevírání trhu cestou autonomních liberalizačních opatření a přibližování obchodního režimu pravidlům WTO;
- modernizace zastaralé výrobní základny a zavádění nových technologií v celé řadě průmyslových odvětví (energetika, těžba surovin, hutnictví a kovovýroba, těžké strojírenství, chemický průmysl, zemědělství a výroba potravin);
- postupný rozvoj dopravní a telekomunikační infrastruktury;
- nenasycenost trhu a s tím související vysoká dynamika růstu dovozu do RF;
- růst reálných příjmů (meziročně o téměř 10 %) a tomu odpovídající zvyšování výdajů na spotřebu – vznik nové spotřebitelské poptávky po dováženém zboží;
- zlepšená platební a investiční schopnost ruských partnerů.

Omezení

- nejistoty spojené se schopností udržet dlouhodobě vysoká tempa růstu;



- vysoká míra zasahování státu do ekonomiky, četné administrativní překážky v podnikání a zahraničně obchodních operacích, včetně veterinárních a fytoosanitárních omezení;
- monopolní struktury a vysoká koncentrace trhu v řadě sektorů ekonomiky;
- strukturální nerovnováhy plynoucí z nedostatečné diverzifikace ekonomiky, silné závislosti na surovinách a poddimenzované dopravní, telekomunikační, distribuční, logistické a energetické infrastruktury;
- zdlouhavé, ne vždy dostatečně transparentní, zato poměrně finančně nákladné procedury v obchodě;
- nedodržování principu národního zacházení v některých sektorech služeb (dvojití ceny energie, dvojití ceny v železniční dopravě apod.);
- regionální odlišnosti v legislativě, nedostatečné exekutivní mechanismy a s tím související problémy s vymahatelností práva;
- nedostatečná ochrana práv k duševnímu vlastnictví;
- nízké kapitálové zázemí bankovního sektoru.